



**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EBEVEYNLERİN EBEVEYNLİK STİLLERİ, EBEVEYN ÖZ YETERLİĞİ
VE 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza GÜN

Psikoloji Anabilim Dalı

Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı

TEMMUZ 2025

**T.C.
BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**EBEVEYNLERİN EBEVEYNLİK STİLLERİ, EBEVEYN ÖZ
YETERLİĞİ VE 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Beyza GÜN

(22435036007)

ORCID: 0000-0003-0303-6511

**Psikoloji Anabilim Dalı
Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı**

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇIRPAN KANTARCIOĞLU

ORCID: 0000-0002-3425-7360

TEMMUZ 2025

BTÜ, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nün 22435036007 numaralı Yüksek Lisans Öğrencisi Beyza GÜN, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı “EBEVEYNLERİN EBEVEYNLİK STİLLERİ, EBEVEYN ÖZ YETERLİĞİ VE 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ” başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇIRPAN KANTARCIOĞLU**
Bursa Teknik Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Dr. Öğr. Üyesi Nuray MUSTAFAOĞLU ÇİÇEK**
Bursa Teknik Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Petek BİLİM ARIKAN
KTO Karatay Üniversitesi

Savunma Tarihi : 16 Temmuz 2025
Teslim Tarihi : / / 2025



20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, Bursa Teknik Üniversitesi’nin abonesi olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

İNTİHAL BEYANI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belgelediğimi, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Öğrencinin Adı SOYADI: Beyza GÜN

İmzası:

[Handwritten signature of Beyza GÜN]



Anneme...

ÖNSÖZ

Yüksek lisans ve tez sürecim boyunca bana rehberlik eden, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, her aşamada sabırla ve özveriyle yanımda olan değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇIRPAN KANTARCIOĞLU'na içtenlikle teşekkürlerimi sunarım.

Çok değerli katkılarıyla tezimin gelişmesinde ve nihai halini almasında büyük emekleri olan tez savunma jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Petek BİLİM ARIKAN ve Dr. Öğr. Üyesi Nuray MUSTAFAOĞLU ÇİÇEK hocalarıma teşekkür ederim.

En büyük teşekkürüm, hayatımın her alanında olduğu gibi yüksek lisans sürecinde de desteğini bir an olsun esirgemeyen, gücünü ve mücadelesini örnek aldığım sevgili annem Şerife BÜYÜKKARAGÖZ'e, varlığıyla daima güç veren babam İbrahim ÖZTAŞ'a, hayatımı anlamlı kılan canım ablam Şeyda KALKAN ve biricik yeğenlerim, kıymetlilerim Meliha Naz ve Zehra KALKAN'a, sevgili ailemedir.

Tezimin her sürecinde emeği olan, sabırla zaman ayıran, yol gösteren ablam Saliha GÜN'e çok teşekkür ederim.

Bu süreçte deneyimleriyle yolumu aydınlatan, kaygımı dindiren kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Döne AYHAN'a, tez sürecinde araştırma verilerimin analizi konusunda desteklerini esirgemeyen değerli hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Özlem AKARÇAY PERVİN, Dr. Öğr. Üyesi Ufuk AY ve Arş. Gör. Nazım ŞEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Her gün sabırla kahrımı çeken pek kıymetli mesai hocam Arş. Gör. Şeyma Nur ALTINTAŞ'a, ellerinden gelenin çok daha fazlasıyla yanımda oldukları için Arş. Gör. Ayşe Nur BOZ, Arş. Gör. Sümeyye AYDOĞDU KUZUCU ve Arş. Gör. Zeliha ULUTAŞ'a teşekkür ederim. Varlığınız ve desteğiniz benim için çok kıymetli.

Her koşulda beni gülümsetmeyi başaran, bana olan inancımı hiç yitirmeyen ve en zorlu zamanları dahi katlanabilir kılan yol arkadaşım, eşim Mustafa GÜN'e minnettarım.

Son olarak veri toplama sürecinde emeği geçen öğretmenlere, araştırmaya katılan değerli ebeveynlere ve her bir görüşmemin ilham kaynağı olduğu canım çocuklara,

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2025

Beyza GÜN

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	x
ÖZET.....	xi
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Ebeveynlik.....	6
1.2 Ebeveynlik Stilleri.....	7
1.2.1 Ebeveynlik stillerinin boyutları	10
1.2.2 Ebeveynlik stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar	13
1.3 Ebeveyn Öz Yeterliği.....	16
1.3.1 Öz yeterliğin tanımı	16
1.3.2 Ebeveyn öz yeterliği	19
1.3.3 Ebeveyn öz yeterliği ile ilgili yapılan araştırmalar.....	20
1.4 Benlik Algısı	23
1.4.1 Benlik algısının alt boyutları	29
1.4.2 Benlik algısının gelişimi	30
1.4.3 Benlik algısı ile ilgili yapılan araştırmalar.....	32
1.5 Ebeveyn Öz Yeterliği, Ebeveynlik Stilleri ve Benlik Algısı ile Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar	35
1.6 Ebeveyn Öz Yeterliği, Ebeveynlik Stilleri ve Benlik Algısı ile Yapılan Yurt İçi Araştırmalar.....	37
1.7 Araştırmanın Amacı	38
1.8 Araştırmanın Soruları.....	39
2. YÖNTEM.....	40
2.1 Katılımcılar	40
2.2 Veri Toplama Araçları	41
2.2.1 Sosyodemografik bilgi formu	42
2.2.2 Yenilenmiş Berkeley ebeveyn öz yeterlik ölçeği	42
2.2.3 Ebeveyn tutum ölçeği	43
2.2.4 Demoulin benlik algısı ölçeği.....	43
2.3 İşlem.....	44
2.4 İstatistiksel Yöntem.....	45
3. BULGULAR.....	47
3.1 Betimleyici İstatistikler	47
3.2 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Korelasyon Analizi	49
3.3 Ebeveyn Öz Yeterliğine İlişkin Bulgular	50
3.3.1 Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveyn öz yeterliği	51
3.3.2 Annenin yaşına göre ebeveyn öz yeterliği.....	52
3.3.3 Annenin eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği	52

3.3.4 Annenin çalışma durumuna göre ebeveyn öz yeterliği.....	54
3.3.5 Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveyn öz yeterliği	55
3.3.6 Babanın yaşına göre ebeveyn öz yeterliği	55
3.3.7 Babanın eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği.....	56
3.4 Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular.....	58
3.4.1 Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveynlik stilleri.....	58
3.4.2 Annenin yaşına göre ebeveynlik stilleri	59
3.4.3 Annenin eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri	60
3.4.4 Annenin çalışma durumuna göre ebeveynlik stilleri	61
3.4.5 Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveynlik stilleri.....	62
3.4.6 Babanın yaşına göre ebeveynlik stilleri	63
3.4.7 Babanın eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri	65
3.5 Çocukların Benlik Algısına İlişkin Bulgular.....	66
3.5.1 Demoulin Benlik Algısı Ölçeği puan dağılımı	66
3.5.2 Cinsiyete göre çocuk benlik algısı	67
3.5.3 Annenin yaşına göre çocuk benlik algısı	68
3.5.4 Annenin eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı.....	68
3.5.5 Annenin çalışma durumuna göre çocuk benlik algısı.....	70
3.5.6 Babanın yaşına göre çocuk benlik algısı	71
3.5.7 Babanın eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı	71
3.6 Ebeveyn öz yeterliğinin ebeveynlik stillerini yordayıcı rolü	73
3.6.1 Anne ebeveyn öz yeterliğinin annelerin ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı rolü	73
3.6.2 Baba ebeveyn öz yeterliğinin babaların ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı rolü	74
4. TARTIŞMA	76
4.1 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliğinin Tartışılması	76
4.2 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveynlik Stillerinin Tartışılması	82
4.3 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algılarının Tartışılması	85
4.4 Ebeveynlik Stilleri, Ebeveyn Öz Yeterliği ve 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Tartışılması	87
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	92
KAYNAKLAR	94
EKLER.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	124

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı.	41
Çizelge 3.1: Araştırma değişkenleri betimleyici ve çıkarımsal istatistikler.	47
Çizelge 3.2: Araştırma değişkenleri arasında korelasyon analizi.	49
Çizelge 3.3: Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveyn öz yeterliği.	51
Çizelge 3.4: Annenin yaşına göre ebeveyn öz yeterliği.	52
Çizelge 3.5: Annenin eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği.	53
Çizelge 3.6: Annenin çalışma durumuna göre ebeveyn öz yeterliği.	54
Çizelge 3.7: Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveyn öz yeterliği.	55
Çizelge 3.8: Babanın yaşına göre ebeveyn öz yeterliği.	56
Çizelge 3.9: Babanın eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği.	57
Çizelge 3.10: Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveynlik stilleri.	58
Çizelge 3.11: Annenin yaşına göre ebeveynlik stilleri.	59
Çizelge 3.12: Annenin eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri.	60
Çizelge 3.13: Annenin çalışma durumuna göre ebeveynlik stilleri.	61
Çizelge 3.14: Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveynlik stilleri.	63
Çizelge 3.15: Babanın yaşına göre ebeveynlik stilleri.	64
Çizelge 3.16: Babanın eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri.	65
Çizelge 3.17: Demoulin Benlik Algısı Ölçeği puan dağılımı.	66
Çizelge 3.18: Cinsiyete göre çocuk benlik algısı.	67
Çizelge 3.19: Annenin yaşına göre çocuk benlik algısı.	68
Çizelge 3.20: Annenin eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı.	69
Çizelge 3.21: Annenin çalışma durumuna göre çocuk benlik algısı.	70
Çizelge 3.22: Babanın yaşına göre çocuk benlik algısı.	71
Çizelge 3.23: Babanın eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı.	72
Çizelge 3.24: Anne öz yeterliğinin ebeveyn stilleri üzerine etkisi.	73
Çizelge 3.25: Baba öz yeterliğinin ebeveyn stilleri üzerine etkisi.	74

EBEVEYNLERİN EBEVEYNLİK STİLLERİ, EBEVEYN ÖZ YETERLİĞİ VE 5-6 YAŞ ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmada anne babalarının ebeveynlik stilleri, ebeveyn öz yeterlik düzeyleri ve 5-6 yaş çocukların benlik algısı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Ayrıca sosyodemografik özelliklerin çalışma değişkenleri üzerindeki etkisi belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokulu ve kreşlerde eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklar ile onların anne ve babaları oluşturmuştur. Araştırmaya 20-48 yaş arası 99 anne, 20-50 yaş arası 99 baba ve 5-6 yaş arası 99 çocuk katılım sağlamıştır.

Araştırmada anne ve babaların ebeveynlik öz yeterliklerini değerlendirmek amacıyla Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği, anne ve babaların ebeveynlik stillerini belirlemek amacıyla Ebeveyn Tutum Ölçeği, anne ve babaların yaşı, eğitim düzeyi, çalışma durumu; çocuğun yaşı ve cinsiyeti gibi sosyodemografik bilgileri için ise araştırmacı tarafından hazırlanan Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Formlar ebeveynlere öğretmenler aracılığıyla gönderilmiştir. Ebeveynleri tarafından araştırmaya katılımları onaylanan çocukların benlik algısı düzeylerini belirlemek amacıyla ise Demoulin Benlik Algısı Ölçeği araştırmacı tarafından çocuklara yüz yüze uygulanmıştır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmanın amaçlarını test etmek üzere verilerin analizinde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, Basit Doğrusal Regresyon Analizi ve tek yönlü Anova testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda annelerin ebeveyn öz yeterlik ölçeği puanlarının, demokratik ebeveyn tutumlarına ilişkin varyansın %33'ünü, otoriter tutuma ilişkin varyansın %8,7'sini, aşırı koruyucu tutuma ilişkin varyansın ise %7'sini açıkladığı belirlenmiştir. Buna ek olarak baba öz yeterliliği ölçeği puanlarının da demokratik tutuma ilişkin varyansın %44'ünü, otoriter tutuma ilişkin varyansın %8,9'unu, aşırı koruyucu tutuma dair ilişkin varyansın ise %10,8'ini açıkladığı görülmüştür. İzin verici tutum açısından ise anne ebeveyn öz yeterliliği ve baba ebeveyn öz yeterliliği puanlarının yordayıcı etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır. Anne ve babaların ebeveyn öz yeterlikleri ve ebeveynlik stilleri ile çocukların benlik algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Çocukların benlik algısı puanlarının ise çocuğun cinsiyeti, annelerin yaşı, annelerin eğitim düzeyi, annelerin çalışma durumu, babaların yaşı ve babaların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır. Ayrıca annelerin otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik tutum puanları; çocuğun cinsiyetine, anne yaşına, anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermezken aşırı koruyucu ebeveynlik tutum puanları annelerin çalışma durumuna göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bulgular incelendiğinde çalışmayan annelerin aşırı koruyucu tutum puanları çalışan annelere

kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde babaların otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik tutumu puanları; çocuğun cinsiyetine, babaların eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermezken aşırı koruyucu ebeveynlik tutum puanlarının babaların yaşına göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bulgular 20-35 yaş grubundaki babaların aşırı koruyucu tutum puanlarının 36-50 yaş grubu babalara kıyasla daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Anahtar kelimeler: Ebeveynlik stilleri, Ebeveyn öz yeterliği, Benlik algısı.



EXAMINING THE RELATIONSHIPS BETWEEN PARENTS' PARENTING STYLES, PARENTAL SELF-EFFICACY, AND SELF-PERCEPTION OF 5-6 YEAR-OLD CHILDREN

ABSTRACT

This study examines the relationship between the parenting styles of parents, their parenting self-efficacy levels, and the self-perception levels of 5- to 6-year-old children. Additionally, the effects of sociodemographic characteristics on the study variables were determined. The study group consisted of 5- to 6-year-old children attending kindergartens and daycare centers affiliated with the Konya Provincial Directorate of National Education, along with their mothers and fathers. The research involved 99 mothers aged between 20-48 years, 99 fathers aged between 20-50 years, and 99 children aged 5-6 years.

To assess the parenting self-efficacy of mothers and fathers, the Revised Berkeley Parenting Self-Efficacy Scale was used. The Parenting Attitude Scale was used to determine their parenting styles, and a Sociodemographic Information Form, prepared by the researcher, was used to collect sociodemographic information such as the age, education level, and employment status of the parents, as well as the child's age and gender. These forms were sent to the parents via teachers. To assess the children's self-perception levels, the Demoulin Self-Perception Scale was applied face-to-face by the researcher to children whose parents had consented to participate in the study. The SPSS 26.0 software package was used for data analysis. Pearson Product-Moment Correlation, Simple Linear Regression Analysis, and One-Way ANOVA tests were used to analyze the data to test the study's objectives.

The results of the study indicated that the scores of mothers on the Parenting Self-Efficacy Scale explained 33% of the variance in democratic parenting attitudes, 8.7% of the variance in authoritarian attitudes, and 7% of the variance in overprotective attitudes. Additionally, the scores of fathers on the Parenting Self-Efficacy Scale explained 44% of the variance in democratic parenting attitudes, 8.9% of the variance in authoritarian attitudes, and 10.8% of the variance in overprotective attitudes. Regarding permissive attitudes, however, neither the mother's nor the father's parenting self-efficacy scores had a statistically significant predictive effect. No significant relationship was found between parents' parenting self-efficacy and parenting styles, and the children's self-perception levels. The children's self-perception scores did not show significant differences according to the child's gender, mother's age, mother's education level, mother's employment status, father's age, and father's education level. Additionally, mothers' authoritarian, democratic, overprotective, and permissive parenting attitude scores did not show significant differences based on the child's gender, mother's age, or mother's education level. However, overprotective parenting attitudes significantly varied according to the mother's employment status. The findings revealed that non-working mothers had higher overprotective parenting scores compared to working

mothers. Similarly, fathers' authoritarian, democratic, overprotective, and permissive parenting attitude scores did not show significant differences based on the child's gender or the father's education level, but overprotective parenting attitudes showed significant differences based on the father's age. The results indicated that fathers aged 20-35 had higher overprotective parenting scores compared to fathers aged 36-50.

Keywords: Parenting styles, Parental self-efficacy, Self-perception.



1. GİRİŞ

Birey dünyaya geldiği andan itibaren ilk temas kurduğu kişiler aile üyeleridir. Aile çocuğun gelişiminde en yakın çevreyi oluşturmakla birlikte yoğun etkileşim halinde bulunan temel sosyal sistem olarak önemli bir rol üstlenmektedir (Ok, 2016). Bu yakın temas ve etkileşim ebeveynlerin çocuğun gelişim sürecindeki etkisini önemli kılmaktadır. Çocuğun fiziksel, davranışsal, bilişsel, psikososyal, ahlaki ve kişilik gelişimi gibi pek çok farklı gelişim alanında ebeveynlerin önemli rolü bulunmaktadır. Çocuğun sağlıklı bir birey olarak yetişebilmesi için aile içi etkileşim ve iletişim dinamiklerinin sağlıklı, tutarlı ve destekleyici nitelikte olması önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Bağatarhan ve Nazlı, 2013).

Birçok ebeveyn için ebeveynlik deneyimi tatmin edici, öğretici ve zaman zaman oldukça heyecan verici bir süreçtir. Ancak ebeveynlik rolü, özellikle genç ve orta yetişkinlik döneminde üstlenilen en zorlayıcı sosyal rollerden biri olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte ebeveynlik entelektüel, fiziksel ve duygusal pek çok sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Ebeveynlik çocukların korunması, bakımı ve desteklenmesi için uzun yıllar sürecektir bir çaba ve bağlılık gerektiren bir roldür. Hiçbir sosyal rol ebeveynlik kadar kesintisiz ve yoğun bir çabayı gerektirmez (Coleman ve Karraker, 1997). Çoğu zaman keyifli bir deneyim olsa da aynı zamanda çocuk bakımının fiziksel ve ekonomik yükü sebebiyle ve sorumlulukların artmasıyla çeşitli yaşam tarzı değişikliklerine yol açabilmektedir (Belsky, 1986).

Ebeveynliğe geçişte ebeveyn öz yeterliği ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkide ve ebeveynlik rolünün niteliğinde belirleyici bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Öz yeterlik kişinin bir görevi yerine getirirken başarılı olabileceğine dair kapasitesine olan güveni ve inancı şeklinde tanımlanmaktadır (Bandura, 1997). Ebeveyn öz yeterliği kavramı ise öz yeterliğin ebeveynlik rolündeki karşılığıdır (Teti ve Gelfand, 1991). Ebeveyn öz yeterliği bireyin ebeveynlik rolünü ve çocuğa bakım verme, yetiştirme gibi birtakım görevleri ne ölçüde etkili, yeterli ve başarılı

bir şekilde yerine getirebileceğine dair öznel algısını ve inançlarını ifade etmektedir (Sarısoy Aksüt, 2022).

Çocuğun gelişimi ve eğitiminde bilgi sahibi olmak, çocuğun ihtiyaç duyduğu ilgi ve desteği sağlamak, çocuğun bütün gelişim alanlarında ebeveynlerin etkisinin bilincinde olmak ve bu doğrultuda tutumlar sergilemek ebeveyn öz yeterliği ile doğrudan ilişkilidir (Çağdaş ve Seçer, 2010). Ebeveynlerin bu sorumlulukları etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri yüksek düzeyde öz yeterlik algısına sahip olmalarına bağlıdır (Gülay Ogelman ve Topaloğlu Çiftçi, 2014). Ebeveynler kendilerini ebeveynlik rolünün sorumluluğunu üstlenebilecekleri konusunda yetkin hissettiklerinde ve bu hissi içselleştirdiklerinde, ebeveynlikten aldıkları doyum da artacaktır. Dolayısıyla ebeveynliğin niteliğini en iyi seviyeye çıkarmak için hem annelerin hem de babaların ebeveynlik konusunda kendi kapasitelerine güvenmeleri ve yeterli hissetmeleri önemlidir (Coleman ve Karraker, 1997).

Son yıllarda hızla gelişen ebeveynlik literatürü, ebeveynlik becerilerindeki farklılıkları ve ebeveynlikten duyulan doyum düzeylerini açıklamada ebeveynliğe özgü yeterlik algısının güçlü bir faktör olduğunu ortaya koymuştur (Coleman ve Karraker, 1997). Ebeveynlik öz yeterliği aynı zamanda annenin doğum sonrası depresyon ve kaygı düzeyi, sosyal destek algısı, ebeveyn-çocuk bağlanması, çocuğun mizacı gibi pek çok unsurla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte ebeveynin sağlıklı ve destekleyici bir çocuk yetiştirme ortamı oluşturması ebeveynlik öz yeterliği ile yakından ilişkilidir (Sarısoy Aksüt, 2022).

Anne ve babaların çocuk yetiştirme sürecindeki davranışlarını biçimlendiren bir diğer önemli faktör ise çocuk yetiştirme stilleridir (Grusec, 2007). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde benimsedikleri tutumlar aile sisteminin önemli bileşenlerinden birisidir (Özada ve Duyan, 2018). Olumlu ebeveynlik tutumları ebeveyn çocuk arasındaki ilişkinin sağlıklı gelişimi için önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır (Morris ve diğ, 2007).

Ebeveynlik yeterliklerine ilişkin güçlü bir inanca sahip olan ebeveynler, çocuklarına karşı daha olumlu ebeveynlik davranışları sergileme eğilimindedirler (Coleman ve Karraker, 2000). Yapılan araştırmalar ebeveynlik stillerinin çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Cheah ve Rubin, 2003; Tamis LeMonda ve diğ, 2004).

Ebeveynlerin benimsemiş olduğu ebeveynlik stilleri ve ebeveynlik rolüne dair öz yeterlik inançları ebeveyn-çocuk arasındaki ilişkiyi etkilemektedir (Aksoy ve diğ, 2009).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirmede sergilediğı tutumlar çocukların erken dönem yaşam deneyimlerini şekillendirir ve benlik yapısının gelişiminde önemli rol oynar. Çocuklar ebeveynlerinin kendilerine olan yaklaşımları ve davranışları doğrultusunda benliklerini yapılandırır ve benliklerine yönelik bir algı geliştirirler (Kolburan ve diğ, 2012; Sezer ve Oğuz, 2010).

Çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi, ilgi ve şefkatin sağlandığı ilk ortam ailedir. Çocuk dünyaya geldiğı andan itibaren ebeveynleriyle etkileşimde bulunur ve bu etkileşimler aracılığıyla çeşitli deneyimler kazanır. Çocuğun aile ortamında edindiğı bu deneyimler, çevresine ilişkin duygu, düşünce ve algılarını yapılandırarak benliğine ilişkin algısının temelini oluşturur (Yazıcı ve Taştepe, 2013; Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir, 2015).

Çocuğun aile ortamında geliştirdiğı benlik algısı olumlu ya da olumsuz nitelikte olabilmektedir. Çocuğun benlik algısını şekillendiren en temel faktörler, onun kendisine yönelik bakışı ve içinde bulunduğu çevresidir. Özellikle koşulsuz sevgi, ilgi, şefkat ve koruma ile desteklenen bir aile ortamında yetişen çocuk olumlu bir benlik algısı geliştirme eğiliminde olacaktır. Buna karşın çocuk sevgi ve ilgiden yoksun bir aile ortamında büyürse kendisinin sevilmediğini ve istenmediğini düşünebilir. Bu durumda kendisiyle ilgili olumsuz değerlendirmelerde bulunarak düşük benlik algısı geliştirebilir (Üstün ve Akman, 2002). Araştırmalar güvenli, sevgi dolu bir aile ortamından yoksun büyüyen çocukların öz yeterlik ve benlik saygısı düzeylerinin olumsuz yönde etkileneceğini göstermiştir (Yazıcı ve Taştepe, 2013). Başka bir ifadeyle olumlu bir benlik gelişimi çocuğun ebeveynleri ile kurduğu iletişim ve etkileşim sürecinde aldığı geri bildirimlere dayanmaktadır. Ebeveyn-çocuk arasında gelişen sıcak ve duyarlı etkileşim olumlu benlik kavramı oluşumunu desteklemektedir. Kişilik gelişiminde özellikle erken dönemdeki ebeveynlik stilleri, çocukların temel kişilik özelliklerinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Gürsoy ve Coşkun, 2006; Berk, 2020).

Yaşamın ilk yıllarında çocuğun beslenme, barınma, sevgi gibi temel fizyolojik ihtiyaçlarının giderilmesinde çocuğun ebeveynleriyle kurduğu sıcak ve güvenli

ilişkiler, olumlu benlik algısı gelişiminin temelini oluşturmaktadır (Yazıcı ve Taştepe, 2013). Çocuğun benlik algısının gelişimindeki en önemli dönem erken çocukluk dönemidir. Çocuğun bu dönemde ebeveynlerinden gördüğü değer, ebeveynlerinin tutum ve davranışları; çocuğun gelecekteki kişilik gelişimini, kendisine ilişkin yargılarını ve değerlendirmelerini önemli ölçüde şekillendirecektir (Öngider, 2013).

Çocukların gelişim sürecinde erken çocukluk dönemi kritik bir zaman dilimi olarak kabul edilmektedir. Bireyin fiziksel, sosyal, bilişsel, ahlaki ve cinsel gelişim alanlarında okul öncesi ve ilkokul dönemlerinin ileri yaşam dönemlerine kıyasla daha etkili ve belirleyici olduğu kabul görmektedir. Bu dönemde gelişim üzerinde etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında çocuğun gelişimine çok yönlü bir biçimde etki eden en temel unsur çevredir. Erken çocukluk döneminde ise çocuğun en yakın ve en etkili çevresini aile temsil etmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Poyraz ve Dere, 2011)

Gelişim fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal boyutlarıyla bir bütün olarak ele alınmaktadır. Bu alanlardaki gelişim süreçleri birbirleriyle yakından ilişkilidir (Karoğlu ve Ünüvar, 2017). Okul öncesi dönem gelişimsel açıdan kritik bir evre olmasının yanı sıra çocukların farklı gelişim alanlarına yönelik temel becerileri kazandığı önemli bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Okul öncesi dönemde gelişim oldukça hızlı seyretmektedir. Bu süreçte çocuğun doğuştan var olan özellikleri ve çevresel faktörler etkili olmaktadır ve bu çevresel faktörler arasında en belirleyici unsur ailedir (Kandır ve Alpan, 2008).

Araştırmalar okul öncesi dönemde kazanılan davranışların bireyin yetişkinlikteki kişilik yapısını, tutumlarını, alışkanlıklarını ve inançlarını büyük ölçüde şekillendirdiğini göstermektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Özellikle okul öncesi dönemde ebeveynlerin çocuklarının üzerindeki etkisi daha belirgin gözlenmektedir (Öztabak ve Özyürek, 2018). Yaşamın ilk altı yılında çocukların ebeveynleriyle kurduğu ilişki gelişim, sosyalleşme ve davranış kazanımı süreçlerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Meece ve Robinson, 2014). Ebeveynler sergilediği davranışlar ve çocuklarıyla kurdukları iletişim ile çocukları için birer rol model olmaktadır. Ebeveynler bu şekilde çocuklarının gelecekteki davranışlarına temel oluştururlar. Özellikle erken çocukluk döneminde çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde ebeveynler önemli bir rol üstlenmektedir. Çocuk ve anne baba

arasındaki ilişkiyi etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Çocukların ebeveynleriyle yaşadığı öznel deneyimlerin anlaşılması için bu faktörlerin belirlenmesi önemlidir (Öngider, 2013).

Anne ile çocuk arasında kurulan ilişki, okul öncesi dönemde çocuğun gelişiminin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde ve çevresine etkin bir biçimde uyum sağlayabilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle bu dönemdeki anne çocuk ilişkisi çocuğun ileri gelişim dönemlerinde belirleyici olmaktadır. Anne ile çocuk arasında kurulan ilişki çocuğun benliğine ilişkin algısının ve sosyal becerilerinin temelini oluşturmaktadır (Yukay Yüksel ve Yıldırım Kurtuluş, 2016).

Çocuğun sosyal ve duygusal gelişiminde yalnızca annenin değil, babanın da önemli rolü bulunmaktadır. Dolayısıyla özellikle okul öncesi dönemde şekillenen bu gelişim alanlarında ebeveyn-çocuk arasındaki etkileşim belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008).

Geçmişte yapılan araştırmalarda babaların çocuk gelişimi üzerindeki rolü uzun yıllar boyunca ihmal edilmiştir. Çalışmaların büyük bir bölümünde annenin birincil bakım veren rolüne odaklanılmıştır. Bebeğin bakımının çoğunlukla anne tarafından üstlenilmesi ve babalara erişmenin ve babaların araştırmalara dâhil edilmesinin daha güç olması gibi nedenlerle çocuğun gelişimi çoğunlukla anne-çocuk ilişkisi bağlamında ele alınmıştır. Dolayısıyla babaların rolü göz ardı edilmiştir (Pekel Uludağlı, 2017). Ancak baba ile çocuk arasındaki ilişkinin niteliği de anne ve çocuk arasındaki ilişki kadar önem arz etmektedir. Kültürel faktörler etkili olsa da babaların çocuk yetiştirme sürecine aktif olarak katılım sağlaması yalnızca anne ve çocuk arasındaki ilişkiyi desteklemekle kalmaz, aynı zamanda çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişmesine de olanak sağlamaktadır (Bayraktar, 2025). Çocuk yetiştirme sürecinde hem annelerin hem de babaların birlikte rol alması ve her iki ebeveynin rolüne de önem verilmesi gerekmektedir (Papaleontiou-Louca ve Omari, 2020).

Özetle erken çocukluk döneminde çocukların yaşamlarında en etkili ilişkinin ebeveynleriyle kurdukları ilişki olduğu söylenebilir. Birey dünyaya gözlerini açtığı an itibarıyla ihtiyacı olan ilgiyi, bakımı ve sevgiyi ebeveynleri ile karşılamaktadır. Çocuk ebeveynleriyle kurduğu bağlar aracılığıyla sosyalleşir. Bu bağlamda ebeveyn çocuk ilişkisinin çocuğun gelişiminde önemli rol oynadığı ve bu ilişkiyi şekillendiren etkenlerin saptanmasının önemli olduğu ifade edilebilir. Ancak

literatürdeki araştırmalar incelendiğinde ebeveyn çocuk ilişkisinin çoğunlukla anne-çocuk bağlamında ele alındığı, baba ile çocuk arasındaki iletişimin görece daha az değerlendirildiği görülmektedir (Uzun ve Baran, 2015). Araştırmalar ebeveyn öz yeterliğinin ebeveynlik doyumunu (Matalon ve Turliuc, 2023) ve çocukların sosyal ve duygusal uyumlarını (Kotil, 2010); ebeveynlik stillerinin çocuğun gelişim sürecini (Khanum ve diğ, 2023) ve ebeveyn-çocuk ilişkisini (Apaydın, 2024; Durmuşoğlu ve diğ, 2024) açıklamada önemli değişkenler olduğunu göstermektedir.

Tüm bu bilgiler ışığında bu araştırmada anne ve babaların ebeveyn öz yeterlilik düzeyleri, ebeveynlik stilleri ve okul öncesi dönemdeki 5-6 yaş çocukların benlik algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve benlik algısı kavramlarına ilişkin literatür bilgileri aşağıdaki başlıklarda ele alınmıştır.

1.1 Ebeveynlik

Ebeveynler, çocuğun etkileşimde bulunduğu ilk sosyal çevreyi oluşturmaktadır. Doğduğu an itibarıyla çocuğun büyüme ve gelişimini desteklemek ailenin en önemli sorumluluklarından bir tanesidir. (Çamlıbel Çakmak, 2010). Nitekim fiziksel ihtiyaçlar, sevgi ve şefkat gibi duygusal gereksinimler aile ortamında karşılanmaktadır (Yavuzer, 2018). Çocuğun büyüme ve gelişme sürecinde ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve yaklaşımları bireyin sosyal gelişimi üzerinde belirleyici etkiye sahip olmaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016).

Birey, dünyaya geldiği andan itibaren ailesiyle kurduğu bağ sayesinde varlığını sürdürürken zamanla bu etkileşim hayatının tümünü etkileyen bir yaşam biçimi haline gelmektedir. Bu süreçte ailenin yapısı, özellikleri ve kurulan aile ilişkileri değişiklik gösterebilmektedir. Aile içerisinde oluşturulan bu dinamikler, çocuğun kişilik gelişimini hem olumlu hem de olumsuz pek çok yönden etkileyebilmektedir (Kandır ve Alpan, 2008).

Ebeveynlik, çocukların çeşitli gelişim alanlarında ilerlemelerine katkı sağlama sürecini ifade etmektedir. Ebeveynlerin çocuklarını yetiştirirken benimsediği tutumlar ve gösterdiği davranış örüntüleri ile doğrudan ilişkilidir (Dirik ve diğ, 2014). Ebeveynler; çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişim alanlarını

bütüncül şekilde destekleyerek ona rehberlik eden ve yön veren bireylerdir. Çocuğun gelişiminde, özellikle ilk yıllarda ebeveynlerin sergilediği ilgi, tutum ve davranışlar, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkide kritik bir rol oynamaktadır (Çekiç ve diğ, 2018).

Ebeveyn ile çocuk arasındaki duygusal, fiziksel ve sosyal etkileşimler ebeveyn-çocuk ilişkisi kapsamında tanımlanmaktadır. Ebeveyn-çocuk ilişkisi çocuğun doğumu itibarıyla başlar ve etkileri yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği; çocuğun duygusal gelişimi, davranışsal düzenlemeleri, bağlanma biçimleri, güven duygusunun oluşumu, öz saygısı ve diğer önemli gelişimsel alanlar üzerinde belirleyici etkiler yaratmaktadır (Güven, 2024).

Ebeveynlik, çocuğun gelişim sürecinin temel bir bileşeni olup ebeveynlerin sahip olduğu tutumlar, öz yeterlik inançları ve ebeveynin çocuğu ile kurduğu bağ ve ilişki dinamikleri çocuğun yaşamı üzerinde önemli etkiler oluşturmaktadır (Fitzgerald ve White, 2003; Işıkoğlu Erdoğan ve diğ, 2017; Işıkol, 2019). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği, çocuğun kendine dair algısını, öz güvenini ve sosyal becerilerini biçimlendirmede kritik bir rol oynamaktadır. Ebeveynlik üzerine yapılacak araştırmalar, çocukların gelişimini desteklemek ve toplumun geleceğini şekillendirmek açısından büyük önem taşımaktadır.

1.2 Ebeveynlik Stilleri

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve yaklaşımlarının çocuk ve ergenlerin psikolojik gelişim süreçleri üzerindeki etkisi, teorik ve ampirik araştırmaların temel odak noktalarından biri olarak öne çıkmaktadır (İlgaz, 2024). Çocukların erken dönem gelişimleri üzerinde en belirleyici etkilerin ebeveyn-çocuk ilişkisi ile oluştuğu bilinmektedir. Bununla birlikte, ebeveynlik rolünün bireyin doğuştan sahip olduğu bir rol olmadığı; sonradan edinilen, öğrenme, deneyim ve kültürel etkileşimlerle şekillenen karmaşık bir yapı olduğu kabul görmektedir (Cooke, 1991).

Ebeveynlerin tutum ve davranışları, çocukların duyarlılık, sorumluluk ve mutluluk düzeylerinin yanı sıra kaygı, ilgisizlik ve sorumsuzluk gibi özellikler geliştirmelerinde belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır. Bununla birlikte ebeveyn tutumlarının çocukların ahlaki gelişimi, uyum düzeyi, içe dönüklük-dışa dönüklük

gibi kişilik özelliklerinin biçimlenmesinde de rol oynadığı bilinmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Ebeveynlerin edindikleri yaşam deneyimleri, davranış kalıpları ve benimsedikleri tutumlar çocuğun davranışlarını biçimlendirmektedir. Ebeveynlerin çocuklar üzerindeki bu etkisi yaşam boyu devam edebilmektedir (Öztemel, 2009). Ebeveynlik stili, ebeveyn-çocuk ilişkisine duygusal bir bağlam sağladığı göz önünde bulundurulduğunda çocuk açısından önemli gelişimsel sonuçlar doğurabilmektedir (Baumrind, 1967). Gelişimsel kuram ve yaklaşımlar, çocukların erken dönemdeki gelişim süreçlerinde ebeveynlik rolünün önemini vurgulamaktadır (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

Ebeveynlik stilleri, çocuk yetiştirmeye ilişkin ebeveyn tutum ve davranışlarının istikrarlı ve süreklilik gösteren yapısını tanımlayan bir kavramdır. Çocukların ve ergenlerin gelişimsel süreçleri ile psikolojik iyi oluşları üzerinde belirleyici bir role sahiptir (Steinberg, 2001). Ebeveynlik stilleri tüm kültürlerde çocuğun sosyalleşme sürecinde temel bir değişken olarak kabul edilmekte; çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlar, davranışlar ve ebeveyn beklentilerinin bir bütünü olarak açıklanmaktadır (Darling ve Steinberg, 1993).

Ebeveynlik stillerini farklı boyutlar ve sınıflandırmalar çerçevesinde ele alan çeşitli yaklaşımlar geliştirilmiştir. Baumrind ebeveynlik stilleri araştırmalarının öncüsü olarak kabul edilmektedir (Kuppens ve Ceulemans, 2019). Anne ve babaların çocuk yetiştirme sürecinde sergiledikleri tutum ve davranışlar Baumrind (1966) tarafından ebeveynlik stilleri (parenting styles) kavramı ile tanımlanmıştır. Bu kavram, ebeveynlerin, ebeveynliğe ilişkin tutum ve değerlerini, çocuk yetiştirmeye dair inançlarını ve çocuklarıyla etkileşimlerinde kullandıkları ebeveynlik uygulamalarını içermektedir.

Baumrind (1971), ebeveynlik yaklaşımlarını dört farklı boyutta tanımlamıştır: kontrol, açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım/destek. Kontrol boyutu, ebeveynin çocuğun davranışlarını düzenlemek amacıyla belirlediği kuralların sıklığını ve bu kurallara uyulmasına ilişkin beklentilerini ifade etmektedir. Açıklık boyutu, çocuğun karar alma süreçlerine katılımının sağlanması, ebeveynlerin sınırların gerekçelerini çocuğa açıklamasını ve çocuğun kendi tercihlerini ifade etmesine olanak sağlanmasını kapsamaktadır. Olgunluk beklentisi boyutu, ebeveynin çocuğun gelişimini desteklemeye yönelik tutumlarını yansıtmaktadır. Bu boyutta ebeveynler, çocuğuna uygun görevler vererek sorumluluk almasını sağlar. Bakım

ve destek boyutu ise ebeveyn çocuk arasındaki olumlu ve destekleyici tutumu içermektedir.

Baumrind (1972) bu dört boyutta otoriter (authoritarian), demokratik (authoritative) ve izin verici (permissive) olmak üzere üç temel çocuk yetiştirme tarzı olduğunu ileri sürmüştür. Baumrind daha sonra gerçekleştirdiği çalışmalarında ise bu sınıflandırmaya dördüncü bir stil olan ihmalkâr ebeveynliği eklemiştir (Baumrind, 1991).

Baumrind'e (1966) göre demokratik ebeveynler, çocuklarından yaşlarına uygun, olgun davranışlar beklemektedirler. Bunun yanı sıra gerektiğinde çocuklarından kurallara uymalarını istemektedirler. Bu ebeveynlik stiline sahip bireyler çocuklarına karşı sıcak ve ilgilidirler. Sabır ve duyarlılıkla çocuklarını dinlerler. Aile içerisinde alınacak kararlarda çocuklarının görüşlerini de dikkate almaktadırlar. Otoriter ebeveynler ise çocuklarından itaatkâr bir tutum beklentisi içerisindedir. Bu ailelerde çocukların kurallara sorgulamaksızın uymaları beklenmektedir. Bu tür ailelerde çocuklar kurallara uymadıkları takdirde cezalandırılır. Bu ebeveynlik biçiminde çocuklarla kurulan iletişim sınırlıdır. Çocukların görüşleri genellikle ebeveynleri tarafından dikkate alınmamaktadır. Otoriter ebeveynler, otoritenin korunmasına büyük önem verirler ve çocuklarının davranışlarını kontrol altında tutmaya çalışırlar (Baumrind, 1971). Çocukların otorite karşıtı değişim çabalarını hızlı bir biçimde bastırırlar (Maccoby ve Martin, 1983; akt. Karabulut Demir ve Şendil, 2008). İzin verici ebeveynlik stiline ise çocuklara çok fazla özgürlük sağlanmaktadır. Bu stilde ebeveynler çocuklarına yönelik herhangi bir kontrol sağlamazlar. Çocuklarına zaman zaman ihmalkârlik düzeyinde bir hoşgörü ile yaklaşmaktadırlar (Baumrind, 1966). Baumrind (1971), izin verici ebeveynlerin sıcak, kabul edici ve çocuğa özerklik sağlayan bir tutum benimsediklerini öne sürmektedir. Daha sonra eklenen ihmalkâr ebeveynlik stiline ise ebeveynler çocuklarına karşı destekleyici değildirler. Çocuk yetiştirme ile ilgili sorumlulukları ihmal ederler (Baumrind, 1991).

1980'li yıllarda Maccoby ve Martin Baumrind'in ebeveynlik stillerine ilişkin yaklaşımını bir adım ileri taşıyarak ebeveynlik stillerini duyarlılık/kabul-ilgi ve talepkarlık/kontrol olmak üzere iki temel boyut çerçevesinde tanımlamıştır. Bu yaklaşımda Baumrind'in izin verici olarak kavramsallaştırdığı ebeveynlik stili, Maccoby ve Martin tarafından iki alt boyuta ayrılmıştır: izin verici/hosgörölü ve

izin verici/ihmkâr. Duyarlılık ve talepkârlık boyutlarının düşük ya da yüksek düzeyde olmasına bağlı olarak dört farklı ebeveynlik stili tanımlanmıştır (akt. Yılmaz, 1999). Talepkârlık ve kabul düzeylerinden her ikisi de yüksek olan ebeveynler demokratik; talepkârlık düzeyi yüksek ancak kabul düzeyi düşük olanlar otoriter; kabul düzeyi yüksek ancak talepkârlığı düşük olan ebeveynler izin verici; her iki boyutta da düşük olan ebeveynler ise ihmkâr olarak nitelendirilmiştir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirirken benimsediği yaklaşımlar literatürde ebeveynlik stilleri, çocuk yetiştirme stilleri veya anne-baba tutumları gibi kavramlarla ifade edilmiştir. Bu kavramlar çerçevesinde ebeveynlik stilleri farklı alt boyutlarla ele alınarak çok sayıda araştırma gerçekleştirilmiştir (Kuppens ve Ceulemans, 2019). Karabulut Demir (2008), ebeveyn tutum ölçeğini Türk kültürüne uyarlarken bu ebeveynlik stillerine ek olarak kültürel bağlamda sıklıkla gözlemlenen diğer bir boyut olan aşırı koruyucu ebeveynlik boyutunu da ölçeğe dâhil etmiştir. Bu çalışmada ise ebeveynlik stilleri Baumrind'in (1971) tanımladığı demokratik, otoriter, izin verici stiller temelinde ele alınmaktadır. Ayrıca Türk kültüründe ebeveynler tarafından yaygın biçimde benimsendiği ve uygulandığı belirtilen aşırı koruyucu ebeveynlik stili de çalışmanın kapsamına dâhil edilmiştir (Karabulut Demir ve Şendil, 2008).

1.2.1 Ebeveynlik stillerinin boyutları

1.2.1.1 Demokratik ebeveynlik

Demokratik ebeveynlik, ebeveyn ve çocuk arasında destekleyici, sıcak ve yakın bir ilişkinin kurulduğu bir yaklaşımı ifade etmektedir (Singh, 2017). Bu tutumu benimseyen ebeveynler çocuklarına karşı koşulsuz saygı ve sevgi sunmaktadırlar. Çocuklarını kontrol ederler ancak çocuklarının gereksinimlerinin karşılanmasına imkan tanımaktadırlar. Demokratik ebeveynlikte anne ve babaların sergilediği davranışlar tutarlı, kararlı ve güven vericidir. Çocukların olumlu kişilik gelişimi açısından en uygun ebeveynlik stili demokratik ebeveynliktir (Yavuzer, 2018). Bu çocuk yetiştirme stilinde aile içinde belirlenmiş kuralları vardır. Bu kuralları çocuklara açık bir biçimde ifade edilmektedir. Bununla birlikte gerekli görüldüğünde kuralları aile bireyleriyle birlikte ele alınarak tartışılabilmektedir. Çocukların gelişimleri ile paralel olarak ihtiyaç duydukları özerklik sağlanır, bu

doğrultuda çocuklardan davranışlarının sorumluluklarını üstlenmeleri beklenmektedir. Çocukların davranışlarını pekiştirmek amacıyla ödül ve sevgi sıklıkla tercih edilmektedir. Demokratik ebeveynlik stilinde otoriter tutumdan farklı olarak çocukların ihtiyaçları ve beklentileri ile ebeveynlerin talepleri arasında bir denge söz konusudur (Darling ve Steinberg, 1993). Bu stilde hem duyarlılık boyutu hem de kontrol boyutu öne çıkmaktadır. Otoriter ebeveynlik stilinde görülen müdahaleci tutumlar, eleştirel, azarlayıcı ya da tehditkâr iletişim biçimleri demokratik ebeveynler tarafından tercih edilmemektedir (Robinson ve diğ, 1995; Liu ve Guo, 2010).

Demokratik ebeveynlik stilinde ebeveynler çocuklarına karşı yüksek düzeyde duyarlılık sergilerken uygun ve tutarlı bir biçimde kontrol de uygulamaktadırlar. Çocuklarına karşı tutumları katı ve kuralcı değildir. Bunun yerine özgürlükçü bir yaklaşım bensemektedirler. Benimsedikleri özgürlükçü yaklaşım hiçbir sınırın olmadığı bir yapı değildir. Aynı zamanda tutarlı bir kontrol mekanizması vardır (Yavuzer, 2018). Bu ebeveynler çocuklarıyla sıcak ve sevecen bir iletişim kurarlar. Çocuklarının görüş ve isteklerini dikkate alırlar. Aile içerisinde alınan kararlara çocukların katılımı da teşvik edilmektedir (Cizrelioğulları ve Kilili, 2021).

Demokratik ebeveynler çocuklarından olgunluk beklerler, bununla birlikte çocuklarının yaşadığı sorunlara karşı duyarlılık da gösterirler. Ebeveynlik stiline benimsendiği ailelerde demokratik ve akılcı bir yaklaşım benimsenmektedir (Yılmaz, 1999). Bu alandaki araştırmacılar, çocuğun sosyal, bilişsel, duygusal ve ahlaki alanlardaki gelişimi ve ortaya çıkan psikolojik sonuçlar açısından en sağlıklı ve olumlu çocuk yetiştirme stiline demokratik ebeveynlik stili olduğunu bildirmektedir (Bornstein ve Bornstein, 2007; Sümer ve Güngör, 1999).

1.2.1.2 Otoriter ebeveynlik

Otoriter ebeveynlik stilini benimseyen ebeveynler çocuklarının inançları ya da davranışları kendi beklentileri ile çeliştiğinde çocuklarına zorlayıcı müdahalelerde bulunur ya da ceza ile karşılık verirler çünkü bu ebeveynlik stilinde ebeveynler çocuklarından sorgulamadan itaat etmelerini beklemektedirler (Baumrind, 1966). Demokratik ebeveynliğin aksine otoriter ebeveynlik stilini benimseyen ebeveynler aile içerisinde değişmeyen katı kurallar koyarlar. Çocuklarına bu kurallara ilişkin herhangi bir açıklama yapmazlar. Bununla birlikte çocuklarının söz konusu

kurallara uymalarını beklerler. Ebeveynler çocuklarından sorgulamadan kabul etmelerini ve mutlak itaat göstermelerini beklemektedir (Baumrind, 1971).

Otoriter ebeveynlerin davranışları, duygusal olarak ulaşılabilirliği ya da çocuğa karşı duyarlılığı temel almaz. Bu stilde kontrol oldukça ön plandadır. Otoriter ebeveynlik, çocuğun bağımsızlığını sınırlayan, mutlak itaati ön planda tutan ve tek yönlü iletişimin baskın olarak gözlendiği bir ebeveynlik stildir (Aloia ve Warren, 2019).

Otoriter ebeveynlik stilinde ebeveynler çocukların ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate almazlar. Bu nedenle çocukların beklentileri ve ebeveynlerin istek ve talepleri arasında bir denge kurulmamaktadır (Baumrind, 1989).

1.2.1.3 Aşırı koruyucu ebeveynlik

Aşırı koruyucu ebeveynlik stilinde ebeveynler çocuğa karşı çok küçük yaşlardan itibaren yoğun bir koruma içgüdüleriyle yaklaşmaktadır. Aşırı koruyucu ebeveynlerin çocuklar üzerinde olması gerekenden daha fazla kontrol uygulaması, çocukların bireysel gelişimleri üzerinde olumsuz etkilere yol açmaktadır (Pekşen Akça, 2012).

Aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynler, çocuklarını sürekli denetim altında tutar ve onların ihtiyaçlarının ötesinde bir ilgi ve özen gösterme eğilimindedirler (Aydoğdu ve Dilekmen 2016). Bebeklik ve erken çocukluk döneminde ebeveynlerin koruyucu tutumları çocukların fiziksel gelişiminde olumlu yönde önemli etkilere sahip olsa da ilerleyen dönemlerde ebeveynlerin bu yaklaşımı aşırı koruyucu müdahalelere dönüşebilmektedir. Bu durum çocuğun ilerleyen süreçte özgür olmak istemesiyle ebeveyn ile çocuk arasında bir çatışmaya yol açabilmektedir. Aşırı koruyucu tutum, gelişim sürecinde, bireyin özerklik kazanmasının önünde engel oluşturabilmektedir (Kulaksızoğlu, 2011).

Aşırı koruyucu tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocuklar, aşırı bağımlı olabilmektedir ve öz güven düzeyleri olumsuz yönde etkilenebilmektedir (Güenalp, 2007, Uykan ve Akkaynak, 2019). Çocuğun hata yapacağından korkarak aşırı koruyucu tutum sergilenmesi, sorumluluklarının ebeveynleri tarafından yerine getirilmesi, bireyin bağımsız bir kişilik geliştirmesini güçleştirmektedir (Kaya, 1997).

1.2.1.4 İzin verici ebeveynlik

İzin verici ebeveynlik stilinde ebeveyn çocuk ilişkisinde duygusal bağ zayıftır. Bu ebevenler çocuklarına karşı ilgili değildir. Bununla birlikte bu ailelerde denetim de ihmal edilmektedir (Sümer ve Güngör, 1999).

İzin verici ebeveynlik stili, otoriter ebeveynliğin aksine, ebeveyn kontrolü ve olgunluk beklentisi olmadan çocuklarına duyarlı davranmayı içermektedir. Bu ebeveynler tutarlı ve net bir disiplin anlayışına sahip değildirler. İzin verici ebeveynlik stilinde, disiplin gevşek veya çelişkili bir şekilde uygulanmaktadır. Ebeveynler çocuğun itaatsizliğine karşı kayıtsızdırlar ve bu ebeveynlerde ebeveynlik rolüne dair öz güven eksikliği gözlenir (Williams ve diğ, 2009). Aile içerisinde belirlenmiş kurallar yoktur. İzin verici ebeveynler cezaya nadiren başvurur, çocuklarının bağımsızlıklarını teşvik eder ve çocuklarına koşulsuz destek gösterirler. Çocuk üzerinde herhangi bir denetim yoktur. Bu tutumda çocuğun oldukça özgür davranmasına olanak sağlanmaktadır (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). İzin verici ebeveynlikte çocukların istekleri ve davranışları daima olumlu bir tutumla karşılanmaktadır. Bu tutumda ebeveynler hoşgörülü görünse de çocuklara karşı ihmal söz konusudur (Sak ve diğ, 2015).

1.2.2 Ebeveynlik stilleri ile ilgili yapılan araştırmalar

1.2.2.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar

Ebeveynlik, çeşitli bilimsel disiplinler tarafından kapsamlı biçimde araştırılan bir konu haline gelmiştir. Pek çok kuramsal çerçeve, ebeveynliğin çocuk gelişiminde önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır.

6-12 yaş arası çocuklar ve ebeveynleriyle yapılan bir araştırmada ebeveynlerin olumsuz ebeveyn tutumları çocuklarda daha yüksek düzeyde dışsallaştırma davranışıyla ilişkili bulunmuştur. Olumlu ebeveynlik uygulamalarının ise çocuklarda daha az davranış problemine yol açtığı bildirilmiştir (Gryczkowski ve diğ, 2009). Bir başka araştırmada ebeveynlik tarzlarının 3-6 yaş çocukların duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisinde öz kontrol ve akran etkileşimlerinin aracı rolü incelenmiştir. Daha demokratik ebeveyn tutumlarının çocukların duygu düzenleme becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Buna karşılık, otoriter ebeveynlik stilleri çocukların duygu düzenleme becerilerini öz

kontrol ve akran etkileşimleri aracılığıyla olumsuz yönde etkilemektedir (Li ve diğ, 2023).

1.2.2.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar

Ülkemizde yapılan araştırmalarda ebeveynlik stillerinin çocukların gelişimsel, duygusal ve sosyal özellikleriyle ilişkili olduğu görülmektedir.

Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları ile ilişkisinin incelendiği bir araştırmada ebeveynlerin otoriter tutumunun çocukların hem fiziksel hem de ilişkisel saldırganlığı ile pozitif; annenin izin verici tutumunun çocuğun fiziksel saldırganlığı ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur (İkiz ve Samur, 2016). Apaydın (2024), 2-6 yaş arası çocuğa sahip 321 ebeveyn ile gerçekleştirdiği araştırmasında ebeveyn çocuk iletişiminin demokratik ebeveynlik tutumunu pozitif, otoriter ebeveynlik tutumunu negatif yönde yordadığını, izin verici ebeveynlik tutumu ile ilişkili olmadığını bildirmiştir. Anne babaların sahip olduğu ebeveynlik tutumlarının okul öncesi 4-6 yaş çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmanın bulgularına göre olumlu ebeveyn tutumları çocukların sosyal becerileri üzerinde pozitif yönde bir etkiye sahiptir (Yılmaz Bolat, 2018). Okul öncesi dönem çocukları ile yapılan bir diğer araştırmada demokratik tutum çocuklarda yüksek öz düzenleme becerisiyle; otoriter tutum ise düşük öz düzenleme becerisiyle ilişkili bulunmuştur (Uykan ve Akkaynak, 2019). Benzer şekilde 48-72 aylık çocukların duygu ve öz düzenleme becerileri üzerinde ebeveynlik stillerinin etkisinin araştırıldığı bir çalışmada; demokratik ebeveynlik tutumu çocukların duygu düzenleme becerileri ile negatif, öz düzenleme becerileri ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Otoriter ebeveynlik stili ise çocukların öz düzenleme becerisi ile negatif, duygu düzenleme becerisi ile pozitif ilişkili bulunmuştur (Tekin, 2022).

Cantekin ve Gültekin Akduman (2020) annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile 48-72 ay arasındaki okul öncesi dönem çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda annelerin demokratik tutum düzeyleri arttıkça çocuklarının duyguları yönetme becerilerinin arttığı belirlenmiştir.

5-6 yaş çocuklarla yapılan bir araştırmada çocukların davranış problemleri izin verici ebeveynlik tutumu ile pozitif; demokratik ebeveynlik tutumu ile negatif ilişkili bulunmuştur (Bağçeli Kahraman ve Çubukçu, 2019).

Ergenlerle yapılan bir araştırmada ergenlerin problem çözme konusunda yetersizlikleri ile demokratik ebeveynlik tutumu arasında negatif, otoriter ebeveynlik tutumu arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Arslan ve Kabasakal, 2013).

Ebeveynlik stillerinin ve ebeveyn-çocuk ilişkisi niteliklerinin (yakınlık ve çatışma) çocukların dışsallaştırma ve içselleştirme davranışları üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanan bir araştırmada, otoriter ebeveynlik çocuklarda içselleştirme davranışlarıyla pozitif yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca ebeveyn çocuk yakınlığının, otoriter ebeveynlik ve çocukların dışsallaştırma davranışları arasındaki ilişkiyi düzenlediği sonucuna ulaşılmıştır (Acar ve diğ, 2019).

Literatürde ebeveynlik stillerinin çocukların gelişimsel, duygusal ve sosyal özellikleriyle ilişkilendirilmesinin yanı sıra ebeveynlerin çeşitli psikolojik özelliklerinin de benimsedikleri ebeveynlik stilini etkileyebildiği gösterilmektedir. Örneğin Barbaroğlu (2025) 490 anne ile yürüttüğü araştırmasında annelerin benlik saygısı ile ebeveynliğe yönelik tutumları arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki bildirmiştir. Bir başka araştırmada ise ebeveynlerin bağlanma biçimleri ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucuna göre demokratik tutum ile kaçınan bağlanma ve güvenli bağlanma negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Ayrıca aşırı koruyucu tutum ile kaçınan bağlanma arasında da pozitif yönde ilişki olduğu bildirilmiştir (Akatlı ve Tunçay, 2022).

Ebeveynlik stillerini ele alan araştırmaların bulguları birlikte değerlendirildiğinde ebeveynlik stillerinin çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca ebeveynlik stillerinin ebeveynlerin özellikleriyle ilişkilendirildiği araştırma bulguları da dikkat çekmektedir. Sonuç olarak hem çocukların gelişiminin desteklenmesi hem de ebeveynlik kaynaklarının güçlendirilebilmesi için ebeveynlik stillerinin araştırılmasının önemli olabileceği düşünölmektedir.

1.3 Ebeveyn Öz Yeterliği

1.3.1 Öz yeterliğin tanımı

Literatürde öz yeterlik kavramı 1977 yılında ilk kez Albert Bandura tarafından ortaya atılmıştır. Öz yeterlik kişinin belirli bir davranışı başarıyla tamamlama yeteneğine dair inancını ifade etmektedir. Bandura (1997), bu kavramı, geliştirdiği Sosyal Bilişsel Kuram çerçevesinde tanımlamıştır. Bandura (1977) tarafından ortaya konulmasından bu yana, öz yeterlik kavramı psikoloji, sağlık, sosyoloji ve siyaset gibi farklı disiplinlerde geniş bir ilgi görmüş ve çeşitli alanlarda önem arz eden bir araştırma konusu haline gelmiştir (Gecas, 1989). Algılanan öz yeterlik, motivasyon üzerindeki bireysel kontrolün sağlanmasıyla etkili bir rol oynamaktadır. İnsanların hangi zorlukları üstleneceklerini, ne kadar çaba harcayacaklarını ve zorluklar karşısında ne kadar süre direneceklerine karar vermeleri öz yeterlik inançlarına dayanmaktadır (Bandura, 1986). Bandura'ya göre, bu inanç sistemi yalnızca kişisel bir düşünce değildir; aynı zamanda bireyin motivasyonunu (bir işe başlama ve sürdürme isteğini) ve performansını (bir işte gösterdiği başarıyı) doğrudan etkilemektedir (Bandura, 2006).

Bireyin yeteneklerine olan inancı ne kadar güçlüyse, çabaları o kadar büyük ve kalıcı olacaktır. Bireyler, yetersiz performanslar elde ettiklerinde, yetenekleri konusunda kendilerinden şüphe duyduklarında çabalarını azaltmaktadır veya girişimlerini erken sonlandırmaktadır. Oysa yeteneklerine güçlü bir şekilde inanan bireyler, zorluğun üstesinden gelmek için daha fazla çaba sarf etmektedir (Bandura, 1987). Algılanan öz yeterlilik ne kadar güçlü olursa bireyin çabaları da buna paralel olarak artacaktır.

Bandura'ya göre öz yeterlik bireylerin gerçekleştirdiği eylemlerinin ve davranışlarının istenen sonuçları doğuracağına dair inançlarıdır (Bandura, 1977). Öz yeterlik, bireyin sahip olduğu becerileri etkili bir biçimde organize edip uygulayabilme ve bu süreçte başarı elde edebilme kapasitesine yönelik öznel değerlendirmesini ifade etmektedir. Bu inanç, bireyin kişisel başarı düzeyi, güdülenme ve zorluklarla başa çıkma yeteneği ile doğrudan ilişkilidir (Bandura, 1977; Bandura, 1982). Öz yeterlik algısı, bireylerin kendilerine dair düşünce ve duyguları üzerinde etkili olabileceği gibi, belirli bir duruma yönelik güdülenme düzeylerini ve davranışlarını da etkileyebilmektedir (Bandura, 1989). İnsanların

kendi yeterliliklerine dair inançları, yaşamları süresince karşı karşıya kaldıkları zorlayıcı yaşam olaylarına verecekleri tepkileri şekillendirmektedir. Buna göre birey başa etme becerilerini aştığını düşündüğü bir durum ile karşılaştığında kaçma eğilimine girerken, başa çıkabileceğine ve kontrol edebileceğine inandığı bir durumda kendinden emin, sabırlı ve etkili bir şekilde mücadele edebilmektedir (Bandura, 1977).

Öz yeterlik düzeyi yüksek bireyler, çevresinden gelen talepler karşısında kendi becerilerine güven duymaktadır. Bununla birlikte karşılaştıkları sorunları bir tehdit unsuru olarak değil, üstesinden gelinebilir bir durum olarak değerlendirme eğilimindedirler. Bu kişiler, zorlu görevlerle karşılaştıklarında daha az olumsuz duygusal tepki göstermektedir. Karşılaştıkları zorluklar karşısında, daha yüksek düzeyde direnç ve ısrar göstererek baş etme eğilimi sergilemektedirler. Buna karşılık, düşük öz yeterlik algısına sahip bireyler, sorunlarla karşılaştıklarında yoğun kaygı yaşama eğilimindedir. Bu bireyler başarısızlıkları daha çok kendilerine atfederken, başarıyı dışsal faktörlere bağlayabilmektedir. Ayrıca düşük öz yeterlik algısına sahip kişiler çevresel talepleri genellikle tehdit edici olarak algılar, zorluklardan kaçınır ve problem çözme süreçlerinde işlevsiz başa çıkma stratejileri kullanabilirler (Jerusalem ve Mittag, 1995).

Bandura (1997), sosyal öğrenme teorisi kapsamında öz yeterlik beklentisinin dört temel bilgi kaynağından beslendiğini açıklamıştır. Bu dört kaynak doğrudan yaşantılar, dolaylı yaşantılar, sözel ikna ve fizyolojik-duygusal durumlar olarak ifade edilmiştir. Bireyin öz-yeterlik algısının gelişiminde belirleyici rol oynamaktadır.

Bu kaynakların başında, bireyin geçmişte yaşadığı kişisel başarı deneyimleri (başarılar ve başarısızlıklar) yani doğrudan deneyimler gelmektedir. Doğrudan deneyimler, öz yeterlik inançları üzerinde en güçlü ve belirleyici etkiye sahip bilgi kaynağı olarak kabul edilmektedir (Bandura, 1989). Bireyin doğrudan yaşantıları yoluyla geliştirdiği öz-yeterlik, gösterdiği çabanın, karşılaştığı zorluklar karşısındaki ısrarının, kullandığı stratejilerin ve ilerleyen süreçteki eğitim ile iş performansının güçlü bir belirleyicisidir (Heslin ve Klehe, 2006).

Doğrudan deneyimlerin yanı sıra dolaylı deneyimler de öz yeterlik inançlarının gelişimi ve güçlendirilmesi için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Bireylerin,

kendileriyle benzer özellikler taşıdığına inandıkları kişilerin belirli etkinliklere katılımını ve sergiledikleri davranışları gözlemlemesi, benzer durumlarda kendi başarı kapasitelerine ilişkin beklentiler geliştirmelerine imkân tanımaktadır (Bandura, 1989). Özellikle akran eğitimi, grup çalışmaları ve öğretmenin rol model olması gibi uygulamalar, küçük yaştan itibaren dolaylı başarı deneyimleri sunarak öz-yeterlik gelişimini destekler (Schunk, 1990). Sözlü ikna ise öz yeterlik inançlarının gelişiminde etkili olan üçüncü bilgi kaynağını oluşturmaktadır ve bireyin belirli bir alanda başarı potansiyeline ilişkin çevresinden aldığı sözlü geri bildirimleri kapsamaktadır (Bandura, 1989). Çevresinden yeteneklerine ilişkin olumlu sözel geri bildirim alan bireyler, karşılaştıkları problemler karşısında kuşkularına odaklanmak yerine çözüm üretmeye yönelik daha fazla çaba göstermekte ve bu çabayı istikrarlı biçimde sürdürmektedir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). Son olarak duygusal ve fizyolojik uyarılma düzeyi de öz yeterlik inançlarının oluşumunda rol oynamaktadır (Bandura, 1989). Örneğin aşırı kaygı, stres ya da fiziksel yorgunluk gibi olumsuz fizyolojik durumlar, bireyin öz yeterlik inançlarının oluşumunda etkilidir (Zimmerman, 2000). Bireyler, yoğun fizyolojik uyarılma yaşadıklarında başarısızlık beklentisi geliştirme eğilimindeyken; daha düşük uyarılma düzeyleri, başarı beklentileri ile ilişkilendirilmektedir (Bandura, 1989).

Bandura (1977, 1986), öz yeterlik inancını düzey, güç ve genellik olmak üzere üç temel boyutta ele almıştır. Düzey, bireyin belirli bir davranışı farklı zorluk seviyelerinde gerçekleştirebilme konusundaki öznel değerlendirmesini ifade etmektedir. Bu bağlamda, bireylerin öz yeterlik algıları, görevin zorluk düzeyine bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Güç boyutu ise bireyin, belirli bir zorluk seviyesindeki bir görevi başarma konusundaki güven düzeyini yansıtmaktadır. Genellik boyutu bireyin bir alanda geliştirdiği yeterlik algısının, kavramsal olarak benzer diğer görev veya durumlara ne ölçüde aktarılabildiğini ifade etmektedir. Bandura'ya göre bazı yaşantılar bireyde yalnızca belirli bir görevle sınırlı bir yeterlik hissi oluştururken, bazıları daha geniş kapsamlı ve farklı görevlerde de etkili olabilecek genel bir yeterlik algısı sağlayabilmektedir. Öz yeterlik inançlarının farklı davranışlara genellenebilme derecesi ise büyük ölçüde davranışın türüne ve içerisinde bulunan çevresel koşullara bağlı olmaktadır.

Bandura, öz yeterlik inançlarının belirli bir görev alanına özgü olması gerektiğini vurgulamaktadır ancak benzer beceriler ve işlevler gerektiren farklı etkinlikler arasında sınırlı bir genellenebilirliğin mümkün olabileceğini de kabul etmektedir. Bununla birlikte kavramsal olarak ilişkili olmayan alanlar arasında öz yeterlik inançlarının doğrudan genellenemeyeceğini ifade etmektedir (Bandura, 1989).

Öz yeterlilik, yani bireyin bir işi gerçekleştirebilme kapasitesine dair inancı, akademik başarı (Putwain ve diğ, 2013), mesleki yaşam (Wright ve diğ, 2014), duygusal ilişkiler ya da sosyal beceriler (Moreno ve diğ, 2024) gibi farklı yaşam alanlarına özgü biçimlerde ortaya çıkabilmektedir. Bu alanlardan biri de ebeveyn olma ve çocuk yetiştirme sürecidir. Bireyin bu süreçteki yeterlik algısı “ebeveyn öz yeterliği” olarak adlandırılmaktadır (Teti ve Gelfand, 1991).

1.3.2 Ebeveyn öz yeterliği

Bireyin belirli bir davranışı başarıyla gerçekleştirebilme yetisine olan inancı olarak tanımlanan öz yeterliği, Teti ve Gelfand (1991) ebeveynlik bağlamında değerlendirmiş ve Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'ndan yola çıkarak ebeveyn öz yeterliği kavramını tanımlamışlardır. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili sorumlulukları üstlenme düzeyleri ile karşılaştıkları engeller ve olumsuz deneyimler karşısında bu sorumlulukları sürdürme davranışları üzerinde yoğunlaşmışlardır (Teti ve diğ, 1996). Ebeveyn öz yeterliği kavramının, kişisel yeterlik kavramı ile ilişkili daha genel yapıların özel bir alanı olduğu kabul görmektedir (Jones ve Prinz, 2005).

Ebeveynlik öz yeterliği, bireylerin ebeveynlik görevlerini planlama, organize etme ve yerine getirme becerilerine yönelik kişisel inanç ve değerlendirmeleri olarak tanımlanmaktadır (Teti ve Gelfand, 1991). Etkili ve yeterli bir ebeveynlik yapabilme beklentisi ile çocuğun ihtiyaçlarını karşılayabilme becerisine duyulan güven bağlamında ele alınan ebeveynlik öz yeterliğinin hem çocukların gelişimi hem de ebeveynler üzerinde önemli bir etkisi olduğu literatürde vurgulanmaktadır (Kendall ve Bloomfield, 2005).

Ebeveyn öz yeterlik inancı, bireyin ebeveynlik rolü çerçevesinde üstlendiği sorumlulukları yeterli biçimde gerçekleştirebilme yetisine ilişkin kendi yetkinlik algısını ve bu doğrultudaki beklentilerini kapsamaktadır (Teti ve Gelfand, 1991). Bir başka deyişle öz yeterlik kavramının bir alt alanı olarak ebeveyn öz yeterliği,

bireyin ebeveyn olarak kendini ne ölçüde yeterli gördüğüne dair algı, değerlendirme ve karar süreçlerini kapsamaktadır (Sancak, 2024).

Coleman ve Karraker (1997) ebeveyn öz yeterliğini, ebeveynlerin çocuklarının davranışları ve gelişimi üzerinde olumlu bir etki yaratabileceğine dair algılanan yetkinliği olarak tanımlamaktadır. Ebeveyn öz yeterlilik inançları, ebeveynlerin kendilerini bu son derece zorlu rolle ilişkili çeşitli görevleri yerine getirme konusunda ne ölçüde yetenekli olarak algıladıklarının bir tahminini temsil etmektedir. Ebeveyn öz yeterliği ebeveynlerin, çocuklarının büyüme ve yetiştirilme sürecinde aktif ve olumlu bir rol oynayabilme becerilerini kapsamaktadır. Anne ve babaların kendi ebeveynlik yeterliklerine güçlü bir inanç beslediklerinde genellikle olumlu ebeveynlik davranışları sergileme eğiliminde oldukları belirtilmektedir (Coleman ve Karraker, 2000). Ebeveynlerin sahip olduğu öz yeterlik inancı, çocuğuna sunduğu bakımın niteliğini olumlu yönde etkilemektedir (Coleman ve Karraker, 2003).

Ebeveyn öz yeterliği, bireyin çocuk yetiştirme sürecine ilişkin görevleri etkili bir biçimde organize edebilme ve uygulayabilme kapasitesine yönelik inancını ifade eden çok boyutlu bir yapıdır. Bu inanç sistemi, yalnızca genel bir öz güveni değil; aynı zamanda bireyin kendi ebeveynlik becerilerine duyduğu güveni, bu becerileri hedefe yönelik sonuçlar üretecek biçimde kullanma yetisini ve belirli durumlara uyum sağlayabilme kapasitesini kapsamaktadır (Coleman ve Karraker, 2000). Ebeveyn öz yeterliği yalnızca bireyin genel öz yeterlik düzeyini değil, aynı zamanda belirli ebeveynlik görevlerini yerine getirme konusundaki algısını da kapsamaktadır (Murdock, 2013). Ebeveyn öz yeterliği duruma özgü biçimde değerlendirilmesi gereken bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Leahy-Warren ve diğ, 2011).

1.3.3 Ebeveyn öz yeterliği ile ilgili yapılan araştırmalar

1.3.3.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar

Öz yeterlik kuramı perspektifinden bakıldığında, ebeveyn öz yeterliğinin sabit bir özellikten ziyade, çeşitli bireysel, ailesel ve çevresel etkileşimler sonucu şekillenen dinamik bir yapı olduğu görülmektedir (Fang ve diğ, 2021; Glatz ve diğ, 2023). Literatürde, ebeveynlerin kişisel kaynakları, benimsedikleri ebeveynlik tutumları, ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği, ebeveynin kaygı ve depresyon düzeyleri gibi

farklı değişkenlerin ebeveyn öz yeterliği üzerinde doğrudan veya dolaylı olarak belirleyici etkiler oluşturduğu bildirilmektedir. İlgili araştırmalar aşığıda özetlenmiştir.

Yapılan araştırmalar ebeveyn öz yeterliğinin pek çok faktörle ilişkili olduğunu göstermektedir. Araştırma bulguları, annelik öz yeterliğinin depresyonla negatif yönde ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Teti ve Gelfand, 1991). Ayrıca düşük ebeveyn öz yeterliğinin doğum sonrası depresyon geliştirme riskini arttırdığı (Abdollahi ve diğ, 2016; Davey ve diğ, 2011), hem annelerde hem de babalarda doğum sonrası depresyona yatkınlıkla ilişkili olduğu belirlenmiştir (Gross ve Marcussen, 2017). Depresyonun yanı sıra ebeveyn öz yeterliğinin ebeveyn ruh sağlığını etkileyen diğer birçok unsur üzerinde de etkili olduğu bulunmuştur. Özellikle, yüksek düzeyde ebeveyn öz yeterliği, doğum sonrası dönemde daha düşük kaygı ile ilişkilendirilmiştir (Don ve diğ, 2014).

Öz yeterlik düzeyi yüksek olan ebeveynlerin, çocuklarının çevresini olumlu yönde etkileyerek çocuklarının gelişimini destekleme eğiliminde oldukları bildirilmektedir (Seetharaman ve diğ, 2022).

Literatürde ebeveyn öz yeterliğinin doğrudan etkisinin yanı sıra dolaylı etkilerinin bildirildiği araştırmalar da mevcuttur. Örneğin yapılan bir araştırmada ebeveyn öz yeterliğinin hem anne hem de babalarda, ebeveyn yorgunluğu ile ebeveynlikte sıcaklık ve düşmanlık arasındaki ilişkiye tam aracılık ettiği bulunmuştur. Yüksek düzeyde yorgunluk, daha düşük ebeveyn öz yeterliği ile ilişkili bulunmuş; düşük ebeveyn öz yeterliğinin ise ebeveynlikte sıcaklığın azalması ve düşmanlıkta artışla bağlantılı olduğu ortaya konmuştur (Chau ve Giallo, 2015). Ebeveynlik öz yeterliğinin düzenleyici bir değişken olarak da işlev gördüğü çeşitli çalışmalarda bildirilmiştir. Glatz, Cotter ve Buchanan (2017), ebeveyn öz yeterliğinin çocuğun mizaç özellikleri ve yaşı ile birlikte ebeveynlik stillerini yordadığını; yüksek ebeveyn öz yeterliği düzeyinin özellikle ebeveynler tarafından daha düşük düzeyde dışsallaştırma davranışı (evde itaatsizlik, çok sayıda kavgaya karışma, inatçılık, somurtkanlık veya sinirlilik, alkol veya uyuşturucu kullanımı vb.) bildirildiğinde, daha fazla gelişimi destekleyici ebeveynlik uygulamaları ile ilişkili olduğunu bulmuştur. Benzer şekilde ebeveyn öz yeterliğinin stres düzeyi ile birlikte ebeveynlik stillerini ve ebeveynlik tutarlılığını yordadığı ve bu faktörlerin çocuk gelişimi üzerinde önemli sonuçlara yol açtığı bildirilmiştir (Rominov ve diğ, 2016).

Ebeveyn öz yeterliğinin çok boyutlu etkileri, çocuk gelişim alanlarına ilişkin süreçlerde de belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, ebeveyn öz yeterliğinin çocukların davranışsal uyumu, akademik başarıları, psikolojik iyi oluşları ve fiziksel sağlıkları üzerindeki yansımalarını ele alan bulgular literatürde önemli bir yer tutmaktadır (Albanese ve diğ, 2019). Bir çalışmada ebeveyn öz yeterliğinin risk altındaki aile ortamlarında gelişimsel geriliğe karşı koruyucu bir faktör olarak tanımlanabileceği gösterilmiştir (McDonald ve diğ, 2016).

Çocukların genel gelişim göstergeleriyle ilişkili bulguların yanı sıra, ebeveyn öz yeterliğinin çocukların davranışsal özellikleri üzerindeki etkilerine yönelik bulgular da dikkat çekmektedir. Annelerin ebeveyn öz yeterliği düzeylerinin çocukların davranış problemlerini yordadığı bildirilmiştir (Anderson, 2006).

1.3.3.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar

Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde annelerin öz yeterlik algılarının çocukların sosyal becerileri, öz bakım gelişimleri ve psikososyal durumları üzerinde olumlu etkisi olduğu gösterilmiştir (Arpacı ve Dönmez, 2024; Büyüктаşkapu, 2012). 5 yaşındaki çocuklar ve anneleri ile yürütülen bir çalışmada ebeveyn öz yeterliği yüksek olan annelerin çocuklarının sosyal ve duygusal uyum düzeylerinin de yüksek olduğu bildirilmiştir (Kotil, 2010). Okul öncesi dönem çocuklarının anne ve babalarının dâhil edildiği bir araştırmada, ebeveyn öz yeterliği ile çocuklarda dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasında doğrudan ve dolaylı olarak negatif yönde ilişki saptanmıştır (Bağatarhan, 2023). Benzer şekilde okul öncesi dönem çocukları ve ebeveynleri ile gerçekleştirilen bir araştırmada çocukların sosyal becerilerinin anne babalarının ebeveyn öz yeterlik algıları ile pozitif yönde ilişki gösterdiği bildirilmiştir. Bununla birlikte ebeveynlerin ebeveyn öz yeterliği düzeyi arttıkça çocuklarda gözlenen problem davranışların azaldığı sonucuna varılmıştır (Işıkol, 2019).

Yapılan bir başka araştırmada yüksek ebeveyn öz yeterliği düzeyi ile çocuklardaki saldırganlık, dışlanma, korkulu kaygı, hiperaktivite ve akran zorbalığı düzeylerinin daha düşük olmasıyla ilişkilendirilmiştir (Seçer ve diğ, 2013).

Aktu (2024) 456 ebeveynlerle yaptığı araştırmasında yüksek ebeveyn öz yeterliği ile azalan ebeveynlik stresini ilişkilendirmiştir. Aynı araştırmada ebeveynlik öz yeterliğinin ebeveynlik stresi ile ebeveyn tükenmişliği arasındaki ilişkiye aracılık

ettiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, ebeveyn öz yeterliğinin aracı etkisini yalnızca babalar örnekleminde ele alan çalışmalar da literatürde yer almaktadır. Baba-çocuk ilişkisi ile ebeveyn stresi arasındaki ilişkide ebeveyn öz yeterliğinin aracılık rolünün incelendiği araştırmada ebeveyn öz yeterliği baba-çocuk ilişkisinin pozitif bir yordayıcısı olmasının yanı sıra baba-çocuk ilişkisi ile ebeveyn stresi arasında kısmi bir aracılık rolü üstlendiği bildirilmiştir (Durmuşoğlu Saltalı, 2020). Yüksek ebeveyn öz yeterliği, daha sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkilerinin kurulmasına, olumlu ebeveynlik davranışlarının sürdürülmesine ve çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerinin desteklenmesine katkı sağlamaktadır. Tüm bulgular birlikte değerlendirildiğinde, ebeveyn öz yeterliğinin hem ebeveynliğin niteliği hem de çocukların gelişimsel ve psikolojik uyumu açısından belirleyici bir faktör olduğu görülmektedir.

1.4 Benlik Algısı

İnsan davranışının oluşumunda bireyin dinamik gelişim gösteren karmaşık kişilik yapısı önemli bir rol oynamaktadır (Cevher ve Buluş, 2006). Bireyin kendisinden kaynaklanan tutarlı davranış örüntüleri ve kişilik içi süreçlerin birleşimi kişilik olarak tanımlanmaktadır. Bu davranış örüntüleri, farklı zamanlarda ve farklı durumlarda da gözlemlenebilen istikrarlı bir yapı içermektedir. Kişilik içi süreçler ise bireyin nasıl hissedeceği ve nasıl davranacağı noktasında belirleyici bir etkiye sahip olan; duygusal, güdüsel ve bilişsel süreçleri içeren içsel dinamikleri kapsamaktadır. Kişilik, bireyi diğer bireylerden farklı kılan özelliklerin bir bütünüdür (Burger, 2016).

Bireyin mutlu olduğu ve doyum aldığı bir yaşam sürdürmesi toplumsal düzeyde olumlu etkiler yaratır (Cüceloğlu, 2020). Bireyin mutlu olduğu ve doyum aldığı bir yaşam sürdürebilmesi ise kişilik gelişimi ile ilişkilidir (Aslan, 1992). Kişiliğin şekillenmesinde etkili olan en temel faktörlerden birisi benliktir ve kişiliğin öznel yanını oluşturmaktadır (Cevher ve Buluş, 2006). Diğer bir deyişle benlik, kişiliğin bir alt yapısıdır ve kişiliği şekillendiren önemli bir ögedir (Aslan, 1992). Benlik kavramı bireyin kendisine ilişkin algılarını, yorumlarını, kendisiyle ilgili değerlendirmelerini, geçmiş yaşantılarını, geleceğe yönelik hedeflerini içermektedir. Birey yaşamı boyunca edindiği deneyimler aracılığıyla kendisiyle ilgili bir benlik kavramı ortaya koymaktadır (Aydın, 2020). Diğer bir deyişle benlik

kişiliği biçimlendiren kalıtsal yatkınlıkların ve çevresel faktörlerin birlikte meydana getirdiği bir yapıdır ve psikososyal gelişim sürecinde şekillenmektedir (Aslan, 1992).

İnsanın en temel özelliklerinden birisi olan düşünme yetisi, bireyin hem doğayı hem kendi varlığını hem de çevresini sorgulamasına yol açmıştır. Bu sorgulama sonucunda çeşitli birey çeşitli yargılara ulaşmaktadır. Bireyin düşünme ve kendini anlama çabasında karşılaşılan ilk kavramlardan birisi benlik, bir diğer ifadeyle benlik kavramı olmuştur (Seki ve Dilmaç, 2020).

Özen ve Gülaçtı'nın (2010) aktardığına göre benlik kavramı, William James'in öncülüğünü yaptığı ilk açıklamalardan bu yana psikoloji literatüründe en çok tartışılan ve araştırılan psikoloji kavramlarından biri olmuştur. Benlik kavramının gelişimi (Çam ve diğ, 2017), tek ya da çok boyutlu yapısı (Van Zanden ve diğ, 2015), farklı kavramlarla ilişkilendirilmesi ve etkili olduğu alanlar bağlamında çeşitli açılardan ele alınarak pek çok araştırma gerçekleştirilmiştir (Özen, 2003).

Bireyin varlığını anlamlandırmasına katkı sağladığı düşünülen benlik kavramı, insan doğasının karmaşık yapısı ve açıklanmasının güç olması sebebiyle farklı şekillerde ele alınmıştır (Özen ve Gülaçtı, 2010).

Benlik kavramı Harter (1983) tarafından bireyin kendisini tanımlarken dikkate aldığı değerlerin bütünü olarak ifade edilmiştir. Harter'a göre yüksek benlik algısı bireyin kendisine ilişkin düşüncelerinin olumlu olması ile ilişkilidir. Bireyin kendine ilişkin düşünceleri negatif olduğunda ise benlik algısının da düşük olacağını ifade etmektedir (akt. Üstün ve Akman, 2002). Polat ve Akşin (2015) benlik kavramını bireyin kendisine yönelik algısı ve değerlendirmeleri olarak ifade etmişlerdir. Trawick Smith'e (2014) göre benlik, bireyin plan yapan, karar veren, edişelenen, arzulayan yönünü temsil etmektedir. Bireyin yetkinliklerine, özelliklerine, etnik ve cinsel kimliğine dair algılarından oluşan bu yapı, bireyi diğer canlılardan ayıran temel unsur olarak tanımlanmaktadır.

Benlik, bireyin doğumdan itibaren yaşantılarından edindiği deneyimlerle biçimlenen ve bu yaşantılar doğrultusunda zamanla gelişen edinilmiş bir yapıdır (Kenç ve Oktay, 2002). Dolayısıyla benlik kavramı çevreyle kurulan etkileşimler ve bireyin yaşam boyu edindiği yeni öğrenmeler aracılığı ile oluşmaktadır (Kulaksızoğlu, 2011). Bu süreçte bireyin kendi düşünceleri ve çevresel etkenler,

benlik kavramının oluşumunda temel belirleyiciler olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca insanlar davranışlarını genellikle sahip oldukları benlik kavramları ile uyumlu ve tutarlı bir biçimde sergileme eğilimindedirler (Güven ve Doğanay Koç, 2020; Kulaksızoğlu, 2011).

Bireyin toplumla ve çevresi ile kurduğu ilişkilerin biçimlenmesinde, çevreden gelen etkiler kadar bireyin kendine yönelik algısı ve düşünceleri de belirleyici role sahiptir. Bireyin kendisi ile ilgili görüşleri ve değerlendirmeleri benlik algısı kavramı çerçevesinde ele alınmaktadır. Benlik algısı kavramını açıklarken fizyolojik, psikolojik ve sosyolojik etmenlerin karşılıklı etkileşimi temel alınmaktadır (Zembat ve diğ, 2018).

Genel anlamıyla benlik algısı bireyin yaşam deneyimlerinden elde ettiği olumlu ya da olumsuz geri bildirimlerin ve bilgilerin duygusal anlamda bütüncül bir ifadesidir. Bir başka deyişle benlik algısı kavramı bireyin kendisine ilişkin sosyal ve duygusal değerlendirmeleri olarak tanımlanabilir. Bu yönüyle benlik algısı, insan davranışını anlamada merkezi bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (akt. Kuru Turaşı, 2013).

Benlik, bireyin kendi varlığına dair gerçek olarak gördüğü öğrenilmiş inanç, tutum ve görüşlerinin oluşturduğu dinamik bir sistemdir (Kaya ve Saçkes, 2004). Benlik algısı, bireyin kendisini anlamlandırma, kendisiyle ilgili izlenimlerini yapılandırma, duygularını ve tutumlarını organize etme sürecinde oluşan bir şema olarak değerlendirilebilir; ancak bu yapı yalnızca bireyin davranışlarını yansıtan pasif bir yapı değil, aynı zamanda bu davranışları yönlendiren, düzenleyen ve motive eden, duruma ve yaşamın farklı evrelerine bağlı olarak zamanla değişebilen, dinamik ve çok katmanlı bir sistemdir (Markus ve Wurf, 1987).

Demoulin (1998) benlik algısını bireyin olumlu ya da olumsuz, tüm yaşantılarından edindiği deneyimleri ve buna dair yargılarının bir bütünü olarak ifade etmekte ve benlik saygısını öz yeterlilik ve öz saygı olmak üzere iki alt boyutta değerlendirmektedir (akt. Zembat ve diğ, 2018). Benlik algısının öz yeterlilik boyutu bireyin karşı karşıya kaldığı görev ya da durumlara yönelik motivasyonu, görevi yerine getirmek için kendine duyduğu güveni ve bu süreçteki stresini kontrol etmeye ilişkin kapasitesine olan duyarlılığını kapsamaktadır. Öz saygı ise bireyin kendisine ve yaşamında değer atfettiği diğer unsurlara yönelik algısını ifade

etmektedir. Bireyin kendisini nasıl algıladığına dair genel bir değerlendirmeye karşılık gelen benlik algısı kavramının şekillenmesinde, bireyin karakter özellikleri de rol oynamaktadır (Zembat ve diğ, 2018).

Benlik algısının gelişiminde en önemli dönem erken çocukluk evresidir (akt. Kuru Turaşlı, 2013). Çocuklar gelişim süreçleri içerisinde zamanla kendilerini daha karmaşık zihinsel temsiller aracılığıyla anlamlandırmaya başlamaktadırlar. Çocuklar hem kendilerine hem de başkalarına ait fiziksel ve psikolojik özellikleri tanımlar, sosyal karşılaştırmalar yaparak öz değerlendirmelerde bulunurlar. Bu yolla inşa ettikleri benlik algılarını çevreleriyle kurdukları sosyal ilişkilerinde rehber olarak kullanırlar (Kochanska ve diğ, 2010; Starmans, 2017). Dolayısıyla benlik algısı çocukluk döneminde şekillenmeye başlamakta ve yaşamın ilerleyen dönemlerinde giderek zenginleşmektedir (Güven ve Doğanay Koç, 2020).

Çocuklar erken çocukluk dönemi itibarıyla yaşamları boyunca devam edecek bir kendilik keşfi sürecine adım atarlar. Sosyal ve duygusal gelişimin en önemli ve temel bileşenlerinden birisi kuşkusuz istikrarlı ve olumlu bir benlik kavramının oluşumudur (Harter, 2006).

Benlik ve benliğe ilişkin kavramlar sadece psikolojide değil, sosyoloji gibi diğer sosyal davranışsal bilimlerde de incelenmektedir (Nettle, 2019). İnsanlar evrende farkında oldukları her nesneye yönelik bir tutum geliştirirler. Bu tutum geliştirme süreci, insanların nesneye olan duygu, düşünce ve davranışlarının önemli belirleyicisi olur. Kişi, dünyasında bir nesne olarak algıladığı diğer insanlara karşı bir tutum geliştirdiği gibi kendi benliğine de yönelik bir tutum geliştirmeye başlar (Kaya ve Saçkes, 2004). Aytaç (2009) ise benliği, bireyin kendine bakış tarzı olarak görmüş ve bireyin davranışlarına sebep olan değerlerin, amaçların ve ideallerin bir organizasyonu olarak ifade etmiştir. Haspolat ve Kağan'a (2017) göre de benlik, bir insan olarak kendimizi nasıl gördüğümüz ve kişisel özelliklerimizi nasıl değerlendirdiğimizdir. Çocuk açısından ele alındığında ise çocuğun kendisine ilişkin geliştirdiği içsel bir temsil olarak değerlendirilebilmektedir. Söz konusu içsel temsil, çocuğun öz güvenini, sosyal yönelimini (örneğin içe dönüklük/dışa dönüklük) ve çevresiyle kurduğu ilişkilerin niteliğini etkilemektedir. Benlik algısının çocuğun dünyayı algılayışına ve yorumlamasına yön veren bir filtre işlevi gördüğü söylenebilir. Benlik kavramı doğuştan var olan bir özellik değildir; çocuğun dünyaya gelmesi itibarıyla ebeveynleri başta olmak üzere, kardeşleri,

akran ilişkileri ve içinde bulunduğu sosyal çevresi aracılığıyla öğrenerek geliştirdiği bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Yavuzer, 2018).

Bireyin kendisine yönelik değerlendirmesi olarak ifade edilen benlik kavramı, çocuğun doğumu ile gelişmeye başlamaktadır. Benlik kavramı yaşam boyunca değişim göstermeye devam etmektedir (Trawick ve Smith, 2014). Çocukların sağlıklı sosyal (Verschuere ve diğ, 2012), davranışsal (Gürpınar Akan, 2001) ve akademik (İşmar ve Şehitoğlu, 2021) gelişim göstermeleri benlik gelişimleri ile ilişkilidir. Dolayısıyla benliğin gelişiminde rol oynayan faktörlerin belirlenmesi önemli bir araştırma konusu haline gelmektedir (Kayım ve Ayaz, 2019).

Literatüre bakıldığında benlik kavramının gelişimine yönelik artan ilgiye rağmen, çocukların benlik kavramlarının bireysel özellikler ya da sosyal çevreye ait faktörlerle ilişkisini ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Benlik gelişiminin cinsiyet (Kayım ve Ayaz, 2019) ve kültürel yapı (Markus ve Kitayama, 1991) gibi çeşitli geniş bağlamsal faktörlerden etkilendiği bildirilmiştir. Toplumlarda genellikle cinsiyet rolleri bağlamında erkeklere atfedilen özellikler ile kadınlara atfedilen özellikler farklılaşmaktadır. Çocuklar ise genellikle üç yaşında kendi cinsiyetlerinin davranışları ve özellikleri hakkında farkındalık kazanırlar. Aileler, çocuklarının cinsiyetine uygun davranışları pekiştirerek benlik gelişimini etkiler (Aydın, 2020). Yavuzer (2004) de sahip oldukları çocuk sayısı ve çocuğun cinsiyet durumlarından memnun olan anne ve babaların, memnun olmayanlara oranla, daha uygun tavırlara sahip olduklarını belirtmiştir.

Bununla birlikte benlik algısı akran ilişkileri (Buhs, 2005; Tarrant ve diğ, 2006) ve aile üyeleri (Özdemir, 2010; Tunç, 2002) gibi daha yakın sosyal çevre bağlamında da şekillenmektedir. Aile, bireylerin karşılıklı etkileşimleriyle oluşan dinamik bir sistemdir. Aile üyelerinin birbirleriyle kurduğu ilişki ağı içerisinde her birey, kendi benlik bilincini ve kişiliğini oluşturur. Katı ve kalıplaşmış aile yapılarında bireyler, esnek olmayan rollere sıkışarak özgün benlik algılarını geliştiremezler. Buna karşılık, esnek ve destekleyici ailelerde bireyler, sağlıklı benlik algısı geliştirebilir (Cüceloğlu, 1999). Sağlıksız ailelerde ise otoritenin baskısı yüksektir ve çocukların bağımsız benlik algısı gelişimi engellenir; çocuklar itaatkâr, bağımlı bireyler olarak yetişir. (Adler, 2016).

Okul öncesi ve son çocukluk dönemleri içerisinde çocukların olumlu sosyal davranışlar kazanmasını belirleyen önemli bir unsur da çocuğun akranlarıyla etkileşimidir. Çocuk akranlarıyla etkileşime girince, onların davranışlarına ve isteklerine uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Bu anlamda çocukların birbirine model olmaları, pekiştireç olmaları söz konusu olabileceği gibi, bazı davranışlarında da değişiklikler meydana gelir. Tüm bu etkileşim süreçleri çocuğun kendine dair olan algısında da etkiler gösterebilir (Aydın, 2020). Örneğin Zembat ve diğ. (2018) tarafında yapılan araştırmada çocukların benlik algılarına yönelik yüksek puan elde ettikleri yanıtların özellikle oyun oynama, arkadaşlık ilişkileri, öğretmen gibi önem verilen kişilerin ev ziyaretinde bulunması üzerine yoğunlaştığı; düşük puan elde ettikleri yanıtların ise arkadaşları tarafından verilen olumsuz tepkilere yönelik yoğunlaştığı bildirilmiştir. Benzer şekilde 3-6 yaş arasındaki çocuklarla yürütülen bir araştırmada da oyun arkadaşları tarafından kabul gören çocukların benlik algıları skorlarının daha yüksek olma eğiliminde olduğu bildirilmiştir (Bayhan ve Öz, 2018).

Benlik algısının gelişiminde en belirleyici faktörlerden biri ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde benimsediği tutumlardır. Çocuğun kendisini tanıma ve bağımsız bir birey olarak anlamlandırma yolculuğunda anne ve babası ile kurduğu iletişim, yalnızca aile içindeki konumunu belirlemekle kalmayacak; kendisine yönelik algısını ve düşüncelerini de büyük ölçüde etkileyecektir (Kayım ve Ayaz, 2019). Rogers (1965) bireyin kendine ilişkin düşüncelerini şekillendiren iki faktör tanımlamıştır. Bunlardan birisi bireyin kendisine yönelik bakış açısıdır. Bir diğeri ise bireyin sosyal çevresidir. Rogers olumlu ve güçlü bir benlik algısının gelişiminin bireyin koşulsuz bir sevgi ortamında büyümesine bağlı olduğunu ileri sürmüştür (akt. Üstün ve Akman, 2002).

Literatürde çocukların benlik algısının gelişiminde ailenin rolü önemli görülmektedir. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde, benlik kavramının gelişiminde aile ilişkileri üzerinde durulan önemli bir faktör olmuştur. Çocuğun benlik algısının şekillenmesinde erken yaşta kurulan ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğinin önemli olduğu söylenebilir.

1.4.1 Benlik algısının alt boyutları

Demoulin (1999) benlik algısını bireyin yaşam deneyimlerinin ve bireyin bu deneyimlere atfettiği olumlu ya da olumsuz değerlerin bir bütünü olarak tanımlamıştır. Benlik algısı Demoulin tarafından iki boyutta ele alınmıştır: Öz yeterlik (self-efficacy) ve öz saygı (self-esteem). Öz yeterlik ve öz saygı boyutlarından birisinin yetersizliği bireyin benlik algısının olumsuz yönde etkilenmesine neden olabilmektedir (Sampthirao, 2016).

1.4.1.1 Öz yeterlik

Öz yeterlik ilk olarak Sosyal Bilişsel Kuram çerçevesinde Bandura (1977) tarafından bireyin kendisine duyduğu inanç olarak tanımlanmıştır.

Demoulin (1999) öz yeterliği bireyin karşısına çıkan güç durumlar ya da görevlerle baş etmede kendisine duyduğu güven ve başarılı olma konusundaki inancı olarak tanımlamıştır. Öz yeterlik aynı zamanda bireyin karşılaştığı bu güçlükler ve görevler karşısında ortaya çıkan stresi kontrol edebilme yeteneğini de kapsamaktadır. Stres yönetimi, motivasyon ve öz güven öz yeterliği etkileyen faktörler arasında gösterilebilir.

Öz yeterlik bireyin belirli bir görevi başarıyla yerine getirebilme konusundaki kişisel yeterlilik inancı ve sahip olduğunu düşündüğü becerilerin bütünü olarak ifade edilebilir (Coleman ve Karraker, 2000). Yüksek öz yeterliğe sahip bireyler bir işe başlarken yetenekleri doğrultusunda başarılı olacaklarına inanırlar. Dolayısıyla motivasyonları da yüksek olacaktır (Bandura, 1982). Öz yeterliği yüksek bireyler bir sorunla karşılaştıklarında kolayca vazgeçmezler, çözüm odaklı bir yaklaşım sergilerler. Buna karşın düşük öz yeterlik düzeyine sahip bireyler ise bir işi başarmak için gerekli becerilere sahip olsalar bile görevle ilgili başarıya ulaşacaklarına dair inançları zayıftır. Güçlükle karşılaştıklarında işi tamamlamadan vazgeçme eğiliminde olabilirler (akt. Topal Camcı, 2022).

1.4.1.2 Öz saygı (benlik saygısı)

Benlik saygısı Coopersmith (1967) tarafından bireyin kendisini yeterli, değerli, başarılı ve anlamlı bir birey olarak algılama düzeyi olarak tanımlanmaktadır (akt. Güloğlu ve Kararımak, 2010). Demoulin (1999) benlik saygısını, bireyin hem kendisini hem de hayatında önemli yer tutan unsurları nasıl algıladığının bir yansıması olarak değerlendirmiştir.

Chao ve diğ. (2017) aktardığına göre benlik saygısı yaşamın erken dönemlerinde oluşmaya başlar ve yaşam boyu gelişimini ve değişimini sürdürür. Benlik saygısının gelişiminde bireyin çevre ile kurduğu etkileşim önemli rol oynamaktadır. Benlik saygısının gelişiminde bireyin bebeklik döneminde ebeveynleri ile kurduğu etkileşim ön planda iken gelişimin ilerleyen dönemlerinde ebeveyn iletişiminin yanı sıra içerisinde bulunan sosyal çevrenin geri bildirimleri de etkili olmaktadır. Bireyin kendisine dair istikrarlı ve kalıcı bir biçimde olumsuz değerlendirmelere sahip olması, değersiz olduğunu düşünmesi ve kendisine ilişkin olumsuz duygu ve düşüncelerinin ön planda olması düşük benlik saygısına yol açmaktadır (Fennell, 1997).

Kwong ve diğ. (2016) aktardığına göre Benlik saygısı bireyin kendisine yönelik değerlendirmelerinin niteliğini ifade eden bir kavramdır. Birey kendisi hakkında yetenekli ve başarılı gibi olumlu değerlendirmelerde bulunuyorsa benlik saygısı da yüksek olacaktır. Dolayısıyla yüksek benlik saygısına sahip olan birey kendisinin değerli olduğunu düşünecektir. Yüksek benlik saygısı bireyin psikolojik iyi oluşuyla ilişkili önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Benlik saygısının oluşumunda anne baba ve çocuk arasındaki etkileşim önemli rol oynamaktadır. Ebeveynlerinden sevgi ve ilgi gören, ebeveynlerinin kendisine güven duyduğunu hisseden çocuk kendisinin tüm bunlara layık olduğunu düşünecek ve dolayısıyla yüksek benlik saygısına sahip olacaktır. Bununla birlikte ebeveynlerinden sevgi ve kabul görmeyen çocukta da düşük benlik saygısı gözlenecektir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017). Bununla birlikte ebeveynlerin itici tutumları çocuğun kendisini değersiz bulmasına yol açar. Bu ortamda yetişen çocuk, kendisine ilişkin olumlu görüşler geliştiremez. Böylece sevgi ve kabul görmeyen çocukta da düşük benlik saygısı gözlenecektir (Geçtan, 2016).

1.4.2 Benlik algısının gelişimi

Bireyin kendine dair düşünce ve değerlendirmelerinin çevresiyle kurduğu ilişkilerin biçimlenmesinde önemli bir etkisi bulunmaktadır. Benlik algısı bireyin bu düşünce ve değerlendirmelerini kapsamakla birlikte psikolojik, fizyolojik, sosyolojik faktörlerin etkileşimi temelinde açıklanmaktadır (Zembat ve diğ, 2018).

Benlik algısı bireyin kendisine ilişkin algılarını, duygularını, tutumlarını, yaşantılarını, değerlerini ve becerilerini içermektedir. Aynı zamanda bireyin kimlik

gelişimde ve psikolojik iyi oluşu üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir (Gander ve Gardiner, 2015). Bireyin doğumu itibarıyla ortaya çıkan ve erken çocukluk döneminde büyük ölçüde şekillenmeye başlayan benlik algısı zamanla daha karmaşık ve çok boyutlu bir hal almaktadır (Atıcı, 2024).

Benlik kavramı gelişimi kısa zamanda gerçekleşmez. Erken çocuklukta başlayan benlik gelişimi ergenlik ve ilk yetişkinlik döneminde oldukça önemlidir ve yaşam boyu gelişmeye devam eden dinamik bir süreçtir. Bireyin çevresiyle kurduğu etkileşim, kendi duyguları ve düşünceleri bu süreçte etkili olmaktadır. Benlik algısı; disiplin ve sevgi yoluyla ebeveynlerden, sosyal uyum beklentisi aracılığıyla akranlardan, başarı ve başarısızlık deneyimleri ile okuldan ve buna benzer pek çok yaşantıdan etkilenecek şekilde şekillenmektedir. Benlik kavramının etkileri, bireyin psikolojik ve fiziksel sağlığı, kişiler arası ilişkileri, akademik başarıları ve mesleki yönelimleri üzerinde görülebilmektedir. Benliğe dair çeşitli faktörler bir araya gelerek bütünleşir ve kapsamlı bir benlik kavramı meydana gelir (Gander ve Gardiner, 2015).

Benlik kavramının gelişimi bireyin bilişsel olarak olgunlaşması ile doğrudan ilişkilidir. Benlik gelişiminin gerçekleşmesi için öncelikle çocuğun kendisini anlaması değil, çevresinin farkına varması gerekmektedir. Birey yaşamının farklı dönemlerinde kendisiyle ilgili farklı inanç ve değerlendirmelere sahip olmaktadır (Özyürek ve diğ., 2020). Benlik algısının temelleri çocuğun bedenini ve benliğini dış dünyadan bağımsız olarak algılamaya başlamasıyla atılmaktadır (Yaprak, 2017).

Yaprak'ın (2017) aktardığına göre çocuk dünyaya geldiği an itibarıyla öncelikli olarak ebeveynleri ile ilişki kurmaktadır. Ebeveynlerin çocuğa sevgi doly yaklaşması, temel ihtiyaçlarını gidermesine yardımcı olmaları, duygusal olarak desteklemeleri çocuğun benlik algısının olumlu olmasına katkı sağlayacaktır. Ancak çocuğun bakım verenlerinin sevgi göstermediği, ihtiyaçlarının tutarsız biçimde karşılandığı bir ortamda büyümesi onun dış dünyaya ve insanlara ilişkin olumsuz izlenimlere sahip olmasına yol açacaktır. Dolayısıyla bu erken yaşantılar çocuğun benlik kavramının temelini oluşturacaktır.

Slavin (1988) benlik kavramının gelişiminde ebeveynlerin etkisinin öncelikli olduğunu ileri sürmüştür. İlk ve orta çocukluk döneminde benlik kavramı ve benlik

saygısı üzerinde akran grupları ve okulun etkisi görülmektedir (akt. Köksal ve Akyol, 2002). Bununla birlikte pek çok gelişim kuramı ve araştırmacı yaşam boyu gelişimin her döneminde ebeveyn ile çocuk arasındaki etkileşimin niteliğinin önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir (Sümer ve Anafarta Şendağ, 2009). Çocukların benlik kavramının gelişiminde büyük ölçüde kendileri için anlamlı ve önemli yetişkinlerin takdir ve eleştirileri rol oynamaktadır (Coşkun ve Altay, 2009; Sarı ve Cenkseven, 2008).

Benlik algısının gelişiminde etkili olan diğer faktörler arasında çocuğun yakın çevresindeki önemli kişiler, ebeveynlerin sosyoekonomik düzeyi, ebeveynlik stilleri gösterilmektedir. Benlik kavramının sağlıklı ve olumlu gelişebilmesi çocuğun bu etkenlerle kurduğu etkileşimin olumlu olması ile yakından ilişkilidir (Yukay Yüksel ve Yıldırım Kurtuluş, 2016).

Literatüre bakıldığında benlik algısının gelişimde okul öncesi dönemin vurgulandığı görülmektedir. Erken çocukluk döneminde edinilen yaşantılar bireyin öz yeterlik ve öz saygısının gelişiminde etkili olmaktadır. Bu süreçte çocuğun benlik algısının sağlıklı biçimde gelişebilmesi, başta ebeveynler olmak üzere etkileşimde bulunduğu sosyal çevrenin yaklaşımlarıyla doğrudan ilişkilidir. Kısaca çocuğun benlik kavramı, kendisi için önem taşıyan büyüklerin ona gösterdiği tutumların bir yansımasıdır (Geçtan, 2016). Çocuk çevresi tarafından onaylanmaz ve desteklenmez ise benlik algısı da olumsuz olabilmektedir. Bu durum çocuğun ileri dönem yaşantılarını da etkileyebilmektedir (Kuru Turaşlı, 2006).

Birey dünyaya geldiğinde etkileşim kurduğu ilk çevreyi ebeveynleri oluşturmaktadır. Kişiliğin yaşamın ilk yıllarında şekillendiği görüşü kabul görmektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin bireyin yaşamındaki, özellikle ilk yıllardaki etkisi oldukça önemlidir. Ebeveynlerin çocuğa yönelik tutumları ve yaklaşımları çocuğun benlik gelişiminde kalıcı etkiler yaratabilir (Kılıçaslan, 2012).

1.4.3 Benlik algısı ile ilgili yapılan araştırmalar

1.4.3.1 Yurt dışında yapılan araştırmalar

Benlik algısı, bireyin kendisine ilişkin düşünce, değerlendirme ve duyguların bütünüdür. Benlik algısı özellikle erken çocukluk döneminde büyük ölçüde şekillenmeye başlamaktadır. Benlik algısı gelişimi bireyin sosyal

ilişkilerinden, aile içi etkileşimlerinden ve çevresel faktörlerden önemli ölçüde etkilenmektedir. Literatürde yapılan çalışmalar benlik algısının gelişiminde çok sayıda değişkenin rol oynadığını ortaya koymaktadır. Söz konusu araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Yapılan bir araştırmada küçük çocukların sosyal yaşamlarındaki anne, öğretmen ve akranlarla olan ilişkilerinin benlik kavramının üç boyutu (genel, akademik ve sosyal) üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Araştırmaya 113 çocuk dahil edilmiştir. Okul öncesi dönemde anne-çocuk bağlanma kalitesi gözlemlenmiştir. Birinci sınıfta ise öğretmen-çocuk ilişki kalitesine yönelik öğretmen değerlendirmeleri, akran kabulüne yönelik akran değerlendirmeleri ve çocukların benlik kavramlarına ilişkin bildirimlerine dair veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda, akademik benlik kavramı öğretmen-çocuk ilişkisi ile, sosyal benlik kavramı akran kabulü ile ve genel benlik kavramı ise anneye bağlanma kalitesiyle ilişkili bulunmuştur. Araştırma önemli sosyal ilişkilerin küçük çocukların benlik kavramının oluşumunu şekillendirdiğini göstermiştir (Verschueren ve diğ, 2012).

Benzer şekilde benlik algısı gelişiminde ebeveyn ilişkilerinin etkileri boylamsal araştırmalarla da ortaya konmaktadır. Brown ve diğ. (2009) üç yaşındayken çocukların mizacını, anne ve babalarının ebeveynlik davranışlarını ve anne, baba, çocuk aile etkileşimini 50 ailenin evinde gözlemlemiştir. Ayrıca çocuklar 4 yaşındayken benlik kavramları anket aracılığıyla değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda anne-babaların ebeveynlik davranışlarının, aile dinamiklerinin, anne-baba-çocuk arasında oluşan aile etkileşiminin ve çocuğun mizaç özelliklerinin benlik algısının gelişiminde etkili olduğunu göstermiştir.

Anne ile çocuk arasındaki etkileşimin kalitesinin çocukların benlik algısı ve benlik saygısına olan etkisini ele alan boylamsal araştırmaya göre çocuklar yedi aylıken, dört ve sekiz yaşlarındayken değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda annelerin erken çocukluk dönemindeki duyarlılıklarının ve düşmanca olmayan tutumlarının çocuklarının sosyal benlik algısı düzeylerini olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir (Paulus ve diğ, 2018).

1.4.3.2 Yurt içinde yapılan araştırmalar

Benlik algısına ilişkin olarak yurt dışında gerçekleştirilen araştırmalara ek olarak, Türkiye'de yapılan araştırmalar aşağıda özetlenmiştir.

Ülkemizde yapılan bir araştırmada annelerin çocuklarını kabul düzeyleri benlik algısı ile ilişkili bir faktör olarak ele alınmıştır. Araştırmaya 60-72 aylık çocuklar ve anneleri dahil edilmiştir. Araştırma; annelerin ilgisizliği ve ihmal davranışları ile çocukların öz saygı ve benlik algıları arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermiştir (Yavuz ve diğ, 2016).

Benlik algısı ve ebeveyn çocuk ilişkisi, bağlanma aracılığıyla da araştırılmıştır. 60-72 aylık çocuklarla yapılan bir araştırmada çocukların benlik algısı ve bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunduğu saptanmıştır. Araştırma sonucuna göre çocukların bağlanma düzeyleri arttıkça benlik algısının genel ve sosyal benlik alt boyutlarının da arttığı belirlenmiştir (Evirgen Geniş ve Gözün Kahraman, 2018).

Çocukların benlik saygısını etkileyen bir diğer faktör ebeveynlerin boşanma durumudur. 9-13 yaş grubu, anne babası boşanmış ve boşanmamış çocuklarla yapılan bir araştırma ebeveynleri boşanmış çocukların benlik saygısı düzeylerinin, ebeveynleri boşanmamış olan çocuklara kıyasla daha düşük olduğunu göstermiştir (Bulur Serin ve Öztürk, 2007).

Bununla birlikte ebeveynlerin özelliklerinin de çocukların benlik algısını etkilediğini gösteren araştırmalar mevcuttur. Özçiçek (2014) annelerin mükemmeliyetçiliğinin çocuğun benlik kavramına etkisinde anne kabul-red algısının biçimlendirici etkisini incelediği araştırmasında annenin kendisine ve diğerlerine yönelik mükemmeliyetçiliğinin çocukların benlik kavramını negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada anne kabul-red algısının bu ilişkide biçimlendirici etkisi olmadığı bildirilmiştir (Özçiçek, 2014).

Bir başka araştırmada ebeveynlerin sosyal sorun yönelimi ile okul öncesi eğitime devam eden altı yaşındaki çocukların benlik algısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 120 çocuk ve anneleri dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda annelerin sosyal sorun çözme düzeyi yükseldikçe çocukların öz yeterlilik ve benlik algısı düzeylerinin azaldığı bulunmuştur. Buna karşılık babaların sosyal sorun çözme düzeyleri ile çocukların benlik algısı puanları arasında bir ilişki gözlenmemiştir (Sarica, 2013).

Çocukların benlik algısı sosyal problem çözme becerileriyle de ilişkili bulunmuştur. Alptekin ve diğ. (2023) yüksek benlik saygısına sahip 60-72 aylık çocukların, düşük

benlik saygısına sahip çocuklara kıyasla sosyal problem çözme becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmada çocukların benlik öz yeterlilikleri sosyal problem çözme becerileri arasında bir ilişki bulunamamıştır.

Tüm bu araştırmalar çocukların benlik algısının pek çok faktörden etkilendiğini göstermektedir. Ancak çocuğun sosyal etkileşimleri, özellikle ebeveynleri ile kurduğu iletişimin niteliği benlik algısını doğrudan ya da dolaylı biçimde büyük ölçüde etkilemektedir. Benlik algısının erken çocukluk dönemi itibarıyla gelişmeye başlaması, çocuğun bu dönemde yakın ilişkide olduğu ebeveynleri ile etkileşiminin ön plana çıkmasına sebep olmaktadır.

1.5 Ebeveyn Öz Yeterliği, Ebeveynlik Stilleri ve Benlik Algısı ile Yapılan Yurt Dışı Araştırmalar

Ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve benlik algısı arasındaki ilişkileri ele alan yurt dışı araştırmalar, bu değişkenlerin birbirleriyle anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu ortaya koyan önemli bulgular sunmaktadır.

Yüksek ebeveyn öz yeterliğinin, birçok araştırmada etkili ebeveynlik tutum ve davranışlarıyla ilişkili olduğu bildirilmiştir. Öz yeterliği yüksek ebeveynlerin gelişimi destekleyici ebeveynlik uygulamalarını daha çok tercih ettikleri (Ardelt ve Eccles, 2001; Glatz ve Buchanan, 2015) ve baskıcı yöntemlerden ise uzak durdukları görülmüştür (Bor ve Sanders, 2004). Ayrıca bu ebeveynlerin disiplin yöntemlerinin daha sağlıklı olduğu (Sanders ve Woolley, 2005), çocuklarına karşı daha duyarlı oldukları (Wilson ve diğ, 2014) ve çocuk yetiştirme davranışlarının daha olumlu olduğu bildirilmiştir (Roskam ve Meunier, 2012). Bir başka araştırmada ise ebeveyn öz yeterlik düzeyi yüksek olan babaların ebeveynlik rollerine ilişkin daha olumlu tutumlar geliştirme eğiliminde olduğu bulunmuştur (Howard, 2006). Bu doğrultuda, yüksek ebeveyn öz yeterliğinin, ebeveynlik davranışlarını olumlu yönde şekillendirdiğine dair bulgular farklı çalışmalarda da desteklenmiştir. Özellikle, ebeveynlik rolüne ilişkin yüksek öz yeterlik algısına sahip annelerin çocuklarına karşı daha duyarlı, ilgili oldukları ve daha olumlu ebeveynlik uygulamaları sergiledikleri bulunmuştur (Dumka ve diğ, 2010; Law ve diğ, 2019; Fang ve diğ, 2021; Jones ve Prinz, 2005).

Benzer biçimde, ebeveyn öz yeterliğinin ebeveynlik stili ve çocukların öğrenme sonuçları arasındaki ilişkide aracı bir değişken olarak işlev gördüğü de gösterilmiştir. Yüksek düzeyde ebeveyn öz yeterliği, annelik duyarlılığı, çocukların ihtiyaçlarına karşılık verme, sıcak ve şefkatli ebeveyn davranışları ve etkin izleme gibi olumlu ebeveynlik uygulamalarının benimsenmesiyle ilişkilendirilmiştir. Buna karşılık, düşük ebeveyn öz yeterliği, zorlayıcı ve sert ebeveynlik yaklaşımlarının yanı sıra, ebeveynlikte karşılaşılan güçlükler karşısında kolayca pes etme eğilimiyle bağlantılı bulunmuştur (Kong ve Yasmin, 2022).

Her ne kadar yüksek düzeyde ebeveyn öz yeterliği genellikle olumlu ebeveynlik tutumları ile ilişkilendirilmiş olsa da literatürde bu ilişkiye dair farklı bulgulara da rastlanmaktadır. Örneğin Grimes'in (2013) gerçekleştirdiği bir çalışmada, yüksek ebeveyn öz yeterliği düzeyine sahip ebeveynlerin bazı durumlarda daha müdahaleci, çocuğun özerkliğini sınırlayan aşırı sahiplenici ve korumacı tutumlar gibi olumsuz ebeveynlik davranışları sergileyebildikleri ortaya konmuştur.

Benlik algısı bağlamında yürütülen yurt dışı çalışmalarda da ebeveynlik stillerinin önemli bir değişken olduğu görülmektedir. İlkokul çocuklarında benlik saygısı ve ebeveynlik stillerinin arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla gerçekleştirilen bir çalışmada demokratik ebeveynlik stiline çocukların benlik saygısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Otoriter ebeveynlik stiline sahip ebeveynlerin çocuklarının benlik saygısı anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Moghaddam ve diğ, 2017).

Yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar, ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve benlik algısı arasında anlamlı ilişkilerin varlığını ortaya koymaktadır. Ebeveyn öz yeterliği düzeyinin ebeveynlik stillerini etkilediği, ebeveynlik stilleri ve ebeveyn öz yeterliğinin çocukların benlik algısı üzerinde etkili olabildiği çeşitli araştırma bulgularıyla desteklenmiştir. Bununla birlikte özellikle okul öncesi dönemde benlik algısının gelişiminde pek çok faktörün etkili olabileceği; bu faktörler arasında ebeveynlik stilleri ve ebeveyn öz yeterliğinin de önemli bir yer tutabileceği düşünülmektedir.

1.6 Ebeveyn Öz Yeterliği, Ebeveynlik Stilleri ve Benlik Algısı ile Yapılan Yurt İçi Araştırmalar

Ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve çocukların benlik algısı ile yapılan çalışmalarda bu değişkenler arasındaki ilişkiler, farklı yaş grupları ve bağlamsal faktörler üzerinden ele alınarak önemli bulgular ortaya konmuştur.

Yılmaz ve Uyanık Balat (2014), okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ve ebeveyn öz yeterlik algıları arasında anlamlı ilişki olduğunu bildirmiştir. Araştırma sonucunda aşırı koruyucu tutum ve baskıcı ve disiplinler tutum ile ebeveyn öz yeterlik düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı zamanda araştırmada aşırı koruyucu tutum ve baskıcı ve disiplinler tutumun ebeveyn öz yeterliğinin ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunu yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ebeveynlik stillerinin benlik algısı ile ilişkili olduğunu ortaya koyan pek çok araştırma bulgusu mevcuttur. Örneğin çocuk yetiştirme tarzları ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin ergen yaş grubu ile araştırıldığı bir çalışmanın sonucunda ebeveynlerini otoriter olarak algılayan ergenlerin benlik saygısının ebeveynlerini açıklayıcı otoriter ve izin verici şımartan olarak algılayan ergenlere kıyasla daha düşük olduğu bulunmuştur (Tunç, 2002). Benzer şekilde çocuk ve ergenlerle yapılan bir diğer araştırmada anne ve baba tutumlarını demokratik olarak algılayan bireylerin benlik saygısı düzeylerinin otoriter olarak algılayanlardan daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca araştırmada güvenli bağlanan çocuk ve ergenlerin benlik saygısı düzeylerinin güvensiz bağlananlardan daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Yersel, 2019). Anne baba tutumlarının adolesanların benlik kavramına etkisinin araştırıldığı bir başka çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Annelerin sıkı disiplin ve geçimsizlik düzeyleri arttıkça çocukların benlik kavramı ölçeğinin kaygı ve mutluluk alt boyutu puanlarının azaldığı bildirilmiştir. Babaların ebeveyn tutumları ile çocukların benlik kavramı arasında ise bir ilişki bulunamamıştır (Adana ve Kutlu, 2009).

Sezer (2010) 549 lise öğrencisi ile yürüttüğü araştırmada anne baba tutumları ile ergenlerin benlik algıları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada ebeveynlerin tutumunu orta ve yüksek düzeyde demokratik olarak algılayan ergenlerin benlik algılarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Bununla

birlikte algılanan anne ve baba tutumlarını düşük düzeyde otoriter olarak algılayan ergenlerin, orta ve yüksek düzeyde otoriter olarak algılayanlara kıyasla benlik algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Okul öncesi döneme odaklanan araştırmalar da benlik algısı ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Örneğin çocukların benlik kavramları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada ebeveynlerin demokratik ebeveyn tutumu arttıkça 48-72 aylık çocukların olumlu benlik algısı güçlenirken; aşırı koruyucu ebeveyn tutum düzeyi arttıkça benlik kavramının olumsuz etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Şenol ve Karaca, 2020). Benzer şekilde, 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerle yapılan bir diğer araştırmada çocuk yetiştirme davranışları ile çocukların benlik kavramları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre annelerin çocuk yetiştirme tutumları çocuklarının benlik kavramları ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur (Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir, 2015). Ebeveynlerin sahip olduğu ebeveyn tutumları ve 3-4 yaş çocukların benlik kavramının incelendiği bir diğer araştırmada Kayım ve Ayaz (2019) çocukların benlik kavramlarının sıkı disiplin, geçimsizlik ve aşırı annelik alt boyutları ile negatif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir.

1.7 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve 5-6 yaş çocukların benlik algısı arasındaki ilişkileri incelemektir. Ebeveyn öz yeterliği, bireylerin anne veya baba olarak çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilme ve ebeveynlik rolünü etkili ve başarılı bir şekilde üstlenme yeteneğine olan inanç ve algılarını ifade etmektedir (Wittkowski ve diğ, 2017). Ebeveynlik stilleri ise ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri tutum ve davranış kalıplarını belirleyen yaklaşımlardır. Demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu gibi farklı stiller, çocukların gelişimi üzerinde çeşitli etkilere yol açmaktadır (Şanlı ve Öztürk, 2015). Çocukların benlik algısı ise kendilerine dair sahip oldukları değerlendirme ve düşünceleri kapsamakta, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır (Kuru Turaşlı ve Zembat, 2013). Çocukların gelişiminde en etkili çevresel faktörlerden biri aile ortamı ve ebeveyn tutumlarıdır. Ebeveynlerin çocuklarıyla kurdukları ilişki çocukların kendilerine

ilişkin algılarının oluşumunun doğrudan belirleyicisi olabilmektedir (Yavuzer, 2018; Yazıcı ve Taşatepe, 2013).

Okul öncesi dönem, bireyin kişilik temellerinin atıldığı, benlik algısının hızla şekillendiği ve sosyal-duygusal gelişimin yoğun olarak yaşandığı önemli bir evredir. 5-6 yaş grubunda ebeveynlerin tutumları ve algıladıkları ebeveynlik yeterlikleri ile çocukların benlik algıları arasındaki ilişkinin araştırılması alana katkı sunacaktır.

Bu doğrultuda, çalışmada ebeveyn öz yeterliği ile ebeveynlik stilleri arasındaki ilişki incelenmiş, ayrıca bu iki değişkenin çocukların benlik algıları üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

1.8 Araştırmanın Soruları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma soruları belirlenmiştir.

1. Anne ve babaların ebeveyn öz yeterliği ile sosyodemografik özellikleri (çocuğun cinsiyeti, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
2. Anne ve babaların ebeveynlik stilleri ile sosyodemografik özellikleri (çocuğun cinsiyeti, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. 5-6 yaş çocukların benlik algıları ile sosyodemografik özellikleri arasında (çocuğun cinsiyeti, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
4. 5-6 yaş çocuğa sahip anne ve babaların ebeveyn öz yeterlikleri ile ebeveynlik stilleri (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici) arasında bir ilişki var mıdır?
5. Anne ve babaların ebeveynlik stilleri (demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici) ile 5-6 yaş çocukların benlik algıları arasında bir ilişki var mıdır?
6. Anne ve babaların ebeveyn öz yeterliği ile 5-6 yaş çocukların benlik algıları arasında bir ilişki var mıdır?
7. Ebeveynlerin ebeveyn öz yeterliği ebeveynlik stillerini yordamakta mıdır?

2. YÖNTEM

2.1 Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi ve özel anaokulu ve kreşlerde eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklar ve onların anne-babaları oluşturmaktadır.

Veriler Karatay, Selçuklu ve Meram merkez ilçelerindeki anaokulu ve kreşlerden toplanmıştır. Ölçeği eksik ya da hatalı şekilde dolduran 12 ebeveyn araştırmadan çıkarılmıştır. Çocuklarla yapılan görüşmelerde ise 17 ölçek tamamlanamadan sonlandırılmıştır. Sonuç olarak araştırmaya 99 anne, 99 baba ve 5-6 yaş (Ort= 67.77 Ay, Std.= 3.01) 99 çocuk dahil edilmiştir.

Ölçekler ebeveynlere öğretmenler aracılığıyla iletilirken, çocuklarla yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından yüz yüze gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2.1 incelendiğinde, katılımcıların %46.5'inin kız, %53.5'inin erkek olduğu görülmektedir. Yaş dağılımı incelendiğinde, çocukların %33.3'ünün 60-66 ay, %66.7'sinin ise 67-72 ay aralığında olduğu belirlenmiştir. Kardeş sayısı bakımından değerlendirildiğinde, çocukların %29.3'ünün kardeşi bulunmazken, %46.5'inin bir, %17.2'sinin iki ve %7.1'inin üç kardeşi olduğu tespit edilmiştir. Eğitim kurumuna göre dağılımda, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%88.9) devlet okullarına devam ettiği, %11.1'inin ise özel okullara gittiği anlaşılmaktadır.

Anne yaşı incelendiğinde, annelerin %70.7'sinin 20-35 yaş aralığında, %29.3'ünün ise 36 yaş ve üzerinde olduğu saptanmıştır. Eğitim düzeyi bakımından, annelerin %7.1'inin ilkökul, %15.2'sinin ortaokul, %23.2'sinin lise, %46.5'inin üniversite ve %8.1'inin lisansüstü eğitim mezunu olduğu belirlenmiştir. Annelerin %37.4'ü çalışmakta, %62.6'sı ise çalışmamaktadır.

Baba yaşı dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %41.4'ünün babalarının 20-35 yaş aralığında, %58.6'sının ise 36 yaş ve üzerinde olduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyi açısından, %8.1'inin ilkökul, %12.1'inin ortaokul, %23.2'sinin lise,

%44.4'ünün üniversite ve %12.1'inin lisansüstü eğitim mezunu olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine dair veriler Çizelge 2.1'de yer almaktadır.

Çizelge 2.1: Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	%
Cinsiyet	Kız	46	46.5
	Erkek	53	53.5
Çocuk Yaş	60-66	33	33.3
	67-72	66	66.7
Kardeş Sayısı	Kardeşi yok	29	29.3
	1	46	46.5
	2	17	17.2
	3	7	7.1
Eğitim Kurumu	Özel	11	11.1
	Devlet	88	88.9
Anne Yaş	20-35	70	70.7
	36-48	29	29.3
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	7	7.1
	Ortaokul	15	15.2
	Lise	23	23.2
	Üniversite	46	46.5
	Lisansüstü	8	8.1
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	37	37.4
	Çalışmıyor	62	62.6
Baba Yaş	20-35	41	41.4
	36-50	58	58.6
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	8	8.1
	Ortaokul	12	12.1
	Lise	23	23.2
	Üniversite	44	44.4
	Lisansüstü	12	12.1

2.2 Veri Toplama Araçları

Araştırmada anne ve babaların ebeveynlik öz yeterliklerini değerlendirmek amacıyla Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği, anne ve babaların ebeveynlik stillerini belirlemek amacıyla Ebeveyn Tutum Ölçeği, çocukların benlik algısı düzeylerini saptamak amacıyla Demoulin Benlik Algısı Ölçeği ve katılımcıların sosyodemografik bilgileri için ise Sosyodemografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Aşağıda araştırma sürecinde kullanılan veri toplama araçlarına ilişkin bilgiler sunulmuştur.

2.2.1 Sosyodemografik bilgi formu

Sosyodemografik Bilgi Formu araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Sosyodemografik bilgi formunda çocukların doğum tarihi, cinsiyeti, kardeş sayısı, eğitime devam ettiği kurum, anne ve babaların yaşı, eğitim dőzeyi ve alışma durumuna dair bilgilere yer verilmiştir.

2.2.2 Yenilenmiş Berkeley ebeveyn öz yeterlik őleęi

Berkeley Ebeveyn öz Yeterlik őleęi 2005 yılında Holloway ve diğ. tarafından geliştirilmiştir. őleęin ilk versiyonunda okul öncesi, ilkokul birinci ve ikinci sınıf dőzeyinde çocuğa sahip aileler olmak őzere őzere ő ayrı form oluşturulmuştur. őleęin ilk versiyonu Zembat ve diğ. (2008) tarafından Tőrke’ye uyarlanmıştır. őlek 2019 yılında yeniden gőzden geirilerek gőncellenmiřtir (Holloway ve diğ, 2019). 2005’te geliştirilen okul öncesi versiyonunda ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışlarında ne derece yeterli hissettiklerini ve çocuklarına yaşlarına uygun bazı gelişimsel görevleri kazandırma konusundaki yeterlik dőzeylerini değerlendirmeyi amalayan iki alt boyut ve 25 maddeden oluşan őlek, revize edildikten sonra bazı yeni maddelerin eklenmesi ve bazı maddelerin de őlekten ıkarılması ile 18 maddeden oluşan son halini almıştır. őleęin gőncel hali yine ebeveyn stratejileri ve çocuğa kazandırılabilirler olmak őzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn öz Yeterlik őleęi 2021 yılında okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik öz yeterlik dőzeylerini őlmek amacıyla Gőler Yıldız, şahin, Haktanır ve Holloway tarafından Tőrkeye uyarlanmıştır. őlek ebeveynliğe őzgő stratejiler (1-7 maddeler) ve çocuğa kazandırılabilirler (8-18 maddeler) olmak őzere iki alt boyut ve 18 maddeden oluşmaktadır. őlek altılı Likert tipindedir. Katılımcılar her bir őlek maddesi iin; “hi gővenmiyorum” ile “tamamen gőveniyorum” arasında değişen seeneklerinden birisini işaretlelemektedir. őleęin Cronbach alfa i tutarlılık katsayısı 0.91, Test-tekrar test kararlılık kat sayısı 0.67 bulunmuştur. őlekten alınan yőksek puan, ebeveynlik öz yeterlik dőzeyinin de arttığını göstermektedir. Bu alışma kapsamında Cronbach alfa i tutarlılık katsayısı anne formu iin 0.91, baba formu iin 0.93 olarak bulunmuştur.

2.2.3 Ebeveyn tutum ölçeği

Ebeveyn Tutum Ölçeği 2 ila 6 yaş çocuğa sahip anne ve babaların çocuk yetiştirirken gösterdikleri ebeveyn tutumlarının belirlenmesi amacıyla Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 4 boyuttan oluşmaktadır. Bunlar demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin vericidir. Başlangıçta 62 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur. Analizler sonucunda 16 madde ölçekten çıkarılarak 46 maddelik son halini almıştır. Ölçeğin Cronbach alfa değeri demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici boyutları için sırasıyla .83, .76, .75, .74 olarak bulunmuştur. Demokratik boyut 17 maddeden, otoriter boyut 11 maddeden, aşırı koruyucu boyut 9 maddeden, izin verici boyut ise 9 maddeden oluşmaktadır. Demokratik boyut çocuğun ayrı bir birey olarak kabul görmesi, bağımsız kişilik gelişiminin desteklenmesi ve düşünce ve fikirlerini açık bir biçimde ifade etmesini teşvik etmeyi kapsamaktadır. Otoriter boyut çocuğu ayrı bir birey olarak görülmemesi, ebeveynin çocuğun sahibi olarak görüldüğü, iletişimin tek yönlü olduğu, kuralların ve koşulsuz itaatin baskın olduğu, sözel ve fiziksel cezaya başvurma gibi konuları içermektedir. Aşırı koruyucu boyut çocuğun kendi başına yetemeyeceği sebebiyle ebeveynleri tarafından sürekli korunmasının gerekli olduğu inancını içermektedir. Bu boyutta aşırı kontrol vardır ve çocuğa sorumluluk vermekten kaçınılmaktadır. İzin verici boyut ise çocuğun sergilediği tüm davranışları hoş karşılamayı, gerektiğinden fazla özgürlük sunulmasını, çocuğu şımartma davranışlarını kapsamaktadır. Ölçek beşli Likert tipindedir. Ölçek maddelerine “Hiçbir zaman böyle değildir”, “Nadiren böyledir”, “Bazen böyledir”, “Çoğu zaman böyledir” ve “Her zaman böyledir” şeklinde 1 ila 5 puan arasında değişen yanıtlar verilmektedir. Yüksek puanlar o boyutun temsil edildiği davranış biçiminin benimsendiği anlamına gelmektedir. Bu çalışma kapsamında anne formu için demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici boyutları için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sırası ile .81, .76, .70, .67 olarak hesaplanmıştır. Baba formu için demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici boyutları Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı sırası ile .84, .77, .68, .70 ve .64 olarak hesaplanmıştır.

2.2.4 Demoulin benlik algısı ölçeği

Donald Demoulin tarafından 2000 yılında geliştirilen Demoulin Benlik Algısı Gelişim Ölçeği okuma yazma bilmeyen çocukların özellikleri göz önünde

bulundurularak hazırlanmıştır. Ölçek 5-6 yaş çocukların benlik algılarını karşılaştırmalı olarak analiz etmeyi ve tanılamayı amaçlayan bir ölçme aracıdır. Demoulin Benlik Algısı Gelişim Ölçeği Kuru Turaşlı tarafından (2006, 2014) Türkçeye uyarlanmış ve geçerlilik-güvenirlilik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek başlangıçta 30 madde olarak hazırlanmış ancak yapılan analizler neticesinde bir madde ölçekten çıkarılarak 29 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşan son halini almıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı maksimum güvenirlik Spearman tekniklerinde .88, en düşük güvenirlik Guttman tekniğinde .88 bulunmuştur. Zembat ve diğ. (2016) Demoulin Benlik Kavramı Ölçeği'nin 36-72 aylık çocuklar için geçerlik ve güvenirlik çalışmasını gerçekleştirmiştir. Demoulin Benlik Algısı Ölçeği'nin alt boyutları öz saygı ve öz yeterlidir. Öz yeterlik alt boyutu 14 maddeden, öz saygı alt boyutu ise 15 maddeden oluşmaktadır. Öz yeterlik boyutu çocuğun bir grup içerisinde kendisine ilişkin algısını, öz saygı boyutu ise çocuğun kendisine ilişkin değerlendirmelerini kapsamaktadır. Ölçek çocuğun kendisine, çevresine ve etkinliklerine dair ifadeler içermektedir. Ölçek maddeleri "... hissedirim" şeklinde cümlelerden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri çocuğun neler hissettiğini anlamaya yöneliktir. Ölçek araştırmacı tarafından doğrudan çocuklara uygulanmaktadır. Uygulama kapsamında çocuklardan bu cümleler karşısında hissettikleri duygunun yüz ifadesini boyamalarına yönelik yönerge sunulmaktadır. Her bir ölçek ifadesi için ayrı bir yüz ifadesi boyanmaktadır. Ölçek puanlaması gülen yüz için 3, ifadesiz yüz için 2, mutsuz yüz için 1 puandır. Ölçekten alınan puanlar 29-48 arası düşük, 49-68 arası orta, 69-87 arası yüksek olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .60 olarak bulunmuştur.

2.3 İşlem

Araştırmada veri toplama sürecime geçilmeden önce 2023 yılında araştırmanın gerçekleştirilmesinin etik açıdan uygun olduğuna dair Bursa Teknik Üniversitesi Etik Kurulu'ndan yazılı izin alınmıştır (EK A). Araştırmada kullanılan ölçeklerin tamamı için ölçek kullanım izinleri alınmıştır (EK B). Konya ilinin Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan resmi ve özel bağımsız anaokulları bünyesinde anasınıfı bulunan okullarda eğitim gören öğrencilere ve öğrenci velilerine ulaşılması ve veri toplanması amacıyla İl Millî Eğitim Müdürlüğünden

izin alınmıştır (EK C). Veri toplama süreci 2023-2024 eğitim öğretim yılında tamamlanmıştır. Araştırmanın yapılacağı okullarla iletişime geçilerek öğretmenlere araştırmanın amacı, neden yapıldığı ve araştırma basamakları hakkında bilgi verilmiştir. Öğretmenler aracılığıyla velilere araştırma hakkında duyuru yapılmış ve ölçekler ve onam formları anne ve babalara iletilmiştir. Araştırma sürecinde ebeveynlerin ve çocukların gönüllü katılımı esas alınmıştır. Katılımcılara Aydınlatılmış Onay Formu ile araştırmanın amacı, süreci, katılımcılardan beklenenler ve gizlilik ilkesine dair bilgilendirmeler sunulmuştur. Çocuklara Demoulin Benlik Algısı Ölçeği uygulanmadan önce velilere çocukların katılımı için Veli Onam Formu iletilmiş olup ailelere iletilen formlar ise araştırmacı tarafından iki hafta sonra teslim alınmıştır.

Ebeveynleri tarafından araştırmaya katılımları onaylanan çocuklara Demoulin Benlik Algısı Ölçeği araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Ölçek uygulaması okul içerisinde çocukların kullanımına uygun masa ve sandalyenin bulunduğu sessiz ortamlarda bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Çocuklara renkli boya kalemleri ve yüz ifadelerinin bulunduğu uygulama formları sunulmuştur. Çocuklarla yapılan uygulamada 17 ölçek tamamlanamadan sonlandırılmıştır.

2.4 İstatistiksel Yöntem

Bu araştırmada elde edilen verilerin analiz süreci dört adımda gerçekleştirilmiştir. Tüm analizler SPSS 26.0 paket programı kullanılarak yürütülmüş ve anlamlılık düzeyi olarak $p < .05$ kabul edilmiştir.

İlk adımda, araştırmada yer alan değişkenlerin dağılım özelliklerini değerlendirmek amacıyla betimleyici istatistikler hesaplanmıştır. Bu kapsamda aritmetik ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerlerine yer verilmiş; özellikle çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 2 aralığında olması durumunda dağılımın normal olduğu kabul edilmiştir ve parametrik testler kullanılmıştır (George ve Mallery, 2010). İkinci adımda, değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Bu analiz ile ebeveyn stilleri, ebeveyn öz yeterlik düzeyleri ve çocuk benlik algısı arasındaki ilişkilerin yönü ve gücü değerlendirilmiştir.

Üçüncü adımda, demografik değişkenlerin (çocuğun cinsiyeti, ebeveynlerin yaşı, eğitim durumu, annelerin çalışma durumu) araştırma değişkenleri üzerindeki etkilerini belirlemek üzere tek yönlü varyans analizleri (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Bağımsız değişkenlerin ikili veya çok kategorili yapısına göre gruplar arası farkların anlamlılığı test edilmiştir.

Dördüncü ve son adımda ise ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Regresyon modellerinde, demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanları bağımlı değişken olarak; ebeveyn öz yeterliği ise yordayıcı değişken olarak ele alınmıştır. Modellerin açıklayıcılığı R^2 katsayıları ile, değişkenlerin yordayıcı gücü ise standartlaştırılmış β katsayıları, t değerleri ve anlamlılık düzeyleriyle (p) raporlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde ebeveynlerin ebeveyn öz yeterlikleri ile ebeveynlik stilleri ve 5-6 yaş çocukların benlik algısı arasındaki ilişkilerin incelendiği araştırmada elde edilen verilerin analizlerinin istatistiksel sonuçları verilen başlıklar halinde sunulmuştur.

3.1 Betimleyici İstatistikler

Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Demoulin Benlik Algısı Ölçeği'nin örneklem içerisindeki betimsel istatistik sonuçları Çizelge 3.1'de sunulmuştur.

Çizelge 3.1: Araştırma değişkenleri betimleyici ve çıkarımsal istatistikler.

Değişkenler	n	Ort.	Std. Sap.	Çarpıklık	Basıklık
ETÖ _{AD}	99	75.93	6.145	-0.507	-0.297
ETÖ _{AOTR}	99	19.41	4.857	0.439	-0.202
ETÖ _{AAK}	99	33.84	5.105	-0.195	-0.436
ETÖ _{AİV}	99	19.03	4.625	0.256	-0.533
ETÖ _{BD}	99	74.42	7.329	-0.531	-0.505
ETÖ _{BOTR}	99	19.43	5.314	0.483	-0.290
ETÖ _{BAK}	99	33.66	5.109	-0.101	-0.144
ETÖ _{BİV}	99	20.59	5.170	0.095	-0.385
EÖÖ _{AEÖS}	99	32.65	5.577	-0.121	-1.033
EÖÖ _{ACK}	99	55.80	7.761	-0.610	-0.322
EÖÖ _{AT}	99	88.46	12.31	-0.345	-0.797
EÖÖ _{BEÖS}	99	32.48	6.229	-0.286	-0.282
EÖÖ _{BCK}	99	53.62	9.603	-0.646	-0.359
EÖÖ _{BT}	99	86.11	14.732	-0.485	-0.378
ÇBA _{ÖY}	99	33.48	3.342	0.023	0.173
ÇBA _{ÖS}	99	37.88	3.542	-0.387	-0.442
ÇBA _T	99	71.37	6.244	-0.158	-0.482

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu; ETÖ_{BD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{BOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu

Otoriter alt boyutu; ETÖ_{BAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{BIV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu İzin Verici alt boyutu; EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı; EÖÖ_{BEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{BCK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{BT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu toplam puanı; ÇBAÖY: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBAÖS: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBAT: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

3.2 Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi: Korelasyon Analizi

Bu bölümde, araştırma kapsamında yer alan değişkenler arasında yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları Çizelge 3.2’de sunulmuştur.

Çizelge 3.2: Araştırma değişkenleri arasında korelasyon analizi.

Değişken	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1.ETÖ _{AD}	1																
2.ETÖ _{AOTR}	-.43**	1															
3.ETÖ _{AAK}	.26**	-.11	1														
4.ETÖ _{AIV}	-.14	.28**	.01	1													
5. ETÖ _{BD}	.43**	-.19	.12	-.14	1												
6. ETÖ _{BOTR}	-.16	.45**	-.11	.10	-.49**	1											
7. ETÖ _{BAK}	.19	-.00	.37**	.04	.38**	-.15	1										
8. ETÖ _{BIV}	-.17	.14	-.02	.28**	-.19	.19	-.09	1									
9. EÖÖ _{AEÖS}	.52**	-.37**	.20*	-.07	.27**	-.15	.27**	-.19*	1								
10. EÖÖ _{ACK}	.53**	-.20*	.27**	-.16	.37**	-.19	.31**	-.13	.69**	1							
11. EÖÖ _{AT}	.57**	-.29**	.26**	-.13	.35**	-.19	.32**	-.17	.89**	.94**	1						
12. EÖÖ _{BEÖS}	.38**	-.11	.12	-.24*	.59**	-.30**	.28**	-.05	.33**	.43**	.42**	1					
13. EÖÖ _{BCK}	.37**	-.05	.10	-.23*	.63**	-.26**	.32**	-.09	.30**	.53**	.47**	.71**	1				
14. EÖÖ _{BT}	.40**	-.08	.12	-.25*	.66**	-.29**	.32**	-.08	.34**	.53**	.49**	.89**	.95**	1			
15. ÇBA _{ÖY}	-.05	.06	-.04	.13	.05	-.03	.06	-.02	.08	.13	.12	.01	.00	-.00	1		
16. ÇBA _{ÖS}	-.11	-.02	-.02	-.00	.05	-.15	-.00	-.01	-.00	.11	.07	.06	.10	.09	.64**	1	
17. ÇBA _T	-.09	.01	-.04	.07	.05	-.10	.03	-.01	.04	.13	.10	.03	.06	.05	.90**	.91**	1

** = $p < .01$, * = $p < .05$. $N = 99$.

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu;

ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AIV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu;

EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı; EÖÖ_{BEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{BCK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{BT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu toplam puanı; ÇBAÖY: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBAÖS: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Çizelge 3.2 incelendiğinde, araştırmada yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler görülmektedir. ETÖ_{AD} ile Anne Öz Yeterlik Ölçeği alt boyutları (EÖÖ_{AEÖS}, EÖÖ_{ACK} ve EÖÖ_{AT}) arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler saptanmıştır (r değerleri .52 ile .57 arasında değişmektedir, $p < .01$). Anne Formu Otoriter alt boyutu (ETÖ_{AOTR}), Ebeveyn Öz Yeterlik Anne Formu alt boyutları ile negatif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir (r değerleri -.20 ile -.37 arasında, $p < .05$ veya $p < .01$). Aşırı Koruyucu alt boyutları hem anneler (ETÖ_{AAK}) hem de babalar (ETÖ_{BAK}) için birbirleriyle ve ebeveyn öz yeterlik alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermiştir. ETÖ_{AAK} ile EÖÖ_{ACK} arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r = .27$, $p < .01$). Çocuk Benlik Algısı Ölçeği alt boyutları (ÇBAÖY, ÇBAÖS) ile ebeveyn stilleri ve ebeveyn öz yeterlik değişkenleri arasında ise anlamlı olmayan ilişkiler bulunmuştur.

3.3 Ebeveyn Öz Yeterliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ebeveynlerin, ebeveyn öz yeterliklerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ebeveyn öz yeterliği hem anne hem baba formlarında ebeveynliğe özgü stratejiler ve çocuğa kazandırılabilirler alt boyutları temelinde değerlendirilmiştir. Çocukların cinsiyeti, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenlerin ebeveyn öz yeterliği üzerindeki etkisi tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir.

3.3.1 Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveyn öz yeterliği

Annelerin çocuklarına ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin, çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.3'te sunulmuştur. Bulgular, çocukların cinsiyetine göre annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin alt boyutlar ve toplam puan açısından anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Çizelge 3.3: Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{AEÖS}	Kız	46	33.08	4.965	15.916	15.916	1	.509	.477
	Erkek	53	32.28	6.080					
EÖÖ _{ACK}	Kız	46	55.97	7.386	2.488	2.488	1	.041	.840
	Erkek	53	55.66	8.140					
EÖÖ _{AT}	Kız	46	89.06	11.433	30.992	30.992	1	.203	.653
	Erkek	53	87.94	13.111					

NOT: EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{AEÖS}) kız çocuklarının anneleri ortalama 33.08, erkek çocukların anneleri ise 32.28 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.509$, $p = .477$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{ACK}) kız çocukların anneleri ortalama 55.97, erkek çocukların anneleri ise 55.66 puan almıştır. Aradaki fark düşük olup anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.041$, $p = .840$). Anne Formu toplam puanında (EÖÖ_{AT}) da benzer şekilde, kız çocukların anneleri ortalama 89.07, erkek çocukların anneleri ise 87.94 puan almış; bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.203$, $p = .653$).

Bu bulgular, çocukların cinsiyetinin annelerin ebeveyn öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Tüm alt boyutlarda ve toplam puanda ortalamalar benzer düzeydedir.

3.3.2 Annenin yaşına göre ebeveyn öz yeterliği

Annelerin yaşlarına göre ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.4'te sunulmuştur. Bulgular, 20–35 yaş grubundaki anneler ile 36 yaş ve üzeri anneler arasında ebeveyn öz yeterliği açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.4: Annenin yaşına göre ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{AEÖS}	20-35	70	32.85	5.585	9.614	9.614	1	.307	.581
	>36	29	32.17	5.625					
EÖÖ _{ACK}	20-35	70	55.75	7.499	.620	0.620	1	.010	.920
	>36	29	55.93	8.497					
EÖÖ _{AT}	20-35	70	88.61	11.872	5.351	5.351	1	.035	.852
	>36	29	88.10	13.523					

NOT: EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{AEÖS}) 20–35 yaş grubundaki annelerin ortalama puanı 32.85, 36 yaş ve üzeri annelerin ortalama puanı ise 32.17'dir. Bu fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.307$, $p = .581$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{ACK}) genç yaş grubundaki annelerin ortalaması 55.75, daha büyük yaş grubundaki annelerin ortalaması ise 55.93 olarak hesaplanmıştır. Fark küçük olup istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.010$, $p = .920$). Toplam ebeveyn özyeterliği puanında (EÖÖ_{AT}) da benzer bir durum söz konusudur. 20–35 yaş grubundaki anneler ortalama 88.61, 36 yaş ve üzeridekiler ise 88.10 puan almıştır. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.035$, $p = .852$). Bu sonuçlar, annelerin yaşı ile ebeveyn öz yeterlik algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir.

3.3.3 Annenin eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği

Annelerin eğitim düzeylerine göre ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonuçları Çizelge 3.5'te sunulmuştur. Bulgular, eğitim düzeyine göre annelerin ebeveyn öz yeterlik algılarında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.5: Annenin eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{AEÖS}	İlkokul	7	33.71	6.156	109.217	27.304	4	.873	.483
	Ortaokul	15	31.73	5.483					
	Lise	23	33.30	5.380					
	Üniversite	46	32	5.815					
	Lisansüstü	8	35.37	4.340					
EÖÖ _{ACK}	İlkokul	7	56.85	9.973	89.633	22.408	4	.362	.835
	Ortaokul	15	54.13	10.425					
	Lise	23	55.60	7.445					
	Üniversite	46	55.91	7.045					
	Lisansüstü	8	58	5.879					
EÖÖ _{AT}	İlkokul	7	90.57	15.262	343.825	85.956	4	.557	.694
	Ortaokul	15	85.86	14.588					
	Lise	26	88.91	11.540					
	Üniversite	46	87.91	12.018					
	Lisansüstü	8	93.37	10.013					

NOT: EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{AEÖS}) ortalama puanlar ilkökul mezunu annelerde 33.71, ortaokulda 31.73, lisede 33.30, üniversitede 32.60 ve lisansüstü mezunlarında 35.37'dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.873, p = .483$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{ACK}) da benzer şekilde, ilkökul mezunu anneler 56.89, ortaokul mezunları 54.13, lise mezunları 55.43, üniversite mezunları 55.91 ve lisansüstü mezunları 50.88 puan almıştır. Fark anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 0.362, p = .835$). Toplam ebeveyn öz yeterlik puanı (EÖÖ_{AT}) açısından da gruplar arası fark anlamlı değildir. Ortalama puanlar sırasıyla ilkökul mezunlarında 90.57, ortaokulda 85.86, lisede 88.91, üniversitede 87.91 ve lisansüstü mezunlarında 93.37 olarak hesaplanmıştır ($F(4,94) = 0.557, p = .694$). Bu sonuçlara göre, annelerin eğitim düzeyi ile ebeveyn öz yeterlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Tüm alt boyutlar

ve toplam puanlar açısından ortalamalar birbirine yakındır ve istatistiksel olarak farklılık göstermemektedir.

3.3.4 Annenin çalışma durumuna göre ebeveyn öz yeterliği

Annelerin çalışıp çalışmama durumuna göre ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.6’da sunulmuştur.

Çizelge 3.6: Annenin çalışma durumuna göre ebeveyn öz yeterliği

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{AEÖS}	Çalışıyor	37	32.13	5.508	16.063	16.063	1	.514	.475
	Çalışmıyor	62	32.96	5.639					
EÖÖ _{ACK}	Çalışıyor	37	56.24	6.321	11.188	11.188	1	.184	.669
	Çalışmıyor	62	55.54	8.544					
EÖÖ _{AT}	Çalışıyor	37	88.37	10.374	.440	.440	1	.003	.957
	Çalışmıyor	62	88.51	13.414					

NOT: EÖÖ_{AEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{ACK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{AT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Anne Formu toplam puanı

Elde edilen bulgular, anne çalışma durumunun ebeveyn öz yeterliği üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etki oluşturmadığını göstermektedir ($p > .05$). Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{AEÖS}) çalışan anneler ortalama 32.14, çalışmayan anneler ise 32.97 puan almıştır. Bu fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.514, p = .475$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{ACK}) çalışan annelerin ortalaması 56.24, çalışmayanların ortalaması 55.55 olarak hesaplanmıştır. Bu fark da anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.184, p = .669$). Toplam ebeveyn öz yeterlik puanı (EÖÖ_{AT}) açısından da gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışan annelerin ortalama puanı 88.38, çalışmayanların ortalaması ise 88.52’dir ($F(1,97) = 0.003, p = .957$). Sonuç olarak, annelerin çalışıp çalışmama durumu, onların ebeveynlik yeterliği algısını anlamlı düzeyde etkilememektedir.

3.3.5 Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveyn öz yeterliği

Çocukların cinsiyetine göre babaların ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.7’de sunulmuştur. Bulgular, baba öz yeterlik puanlarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Çizelge 3.7: Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{BEÖS}	Kız	46	32.82	6.700	10.005	10.005	1	.256	.614
	Erkek	53	32.18	5.837					
EÖÖ _{BCK}	Kız	46	54.15	9.743	23.765	23.765	1	.256	.614
	Erkek	53	53.16	9.550					
EÖÖ _{BT}	Kız	46	86.97	15.141	64.611	64.611	1	.296	.588
	Erkek	53	85.35	14.471					

NOT: EÖÖ_{BEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{BCK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{BT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{BEÖS}) kız çocukların babalarının ortalama puanı 32.82, erkek çocukların babalarının puanı ise 32.18’dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.256$, $p = .614$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{BCK}) kız çocukların babaları ortalama 54.15, erkek çocukların babaları 53.16 puan almıştır. Bu fark da anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.256$, $p = .614$). Toplam baba öz yeterlik puanı (EÖÖ_{BT}) açısından da benzer bir durum söz konusudur. Kız çocukların babaları ortalama 86.97, erkek çocukların babaları ise 85.35 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.296$, $p = .588$).

Bu sonuçlara göre, çocukların cinsiyetinin babaların ebeveyn öz yeterlik düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

3.3.6 Babanın yaşına göre ebeveyn öz yeterliği

Babaların yaşlarına göre ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA)

sonuçları Çizelge 3.8’de sunulmuştur. Bulgular, 20–35 yaş grubundaki babalar ile 36 yaş ve üzeri babalar arasında ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.8: Babanın yaşına göre ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{BEÖS}	20-35	41	33.41	5.472	60.500	60.500	1	1.568	.213
	>36	58	31.82	6.681					
EÖÖ _{BCK}	20-35	41	53.92	8.987	6.322	6.322	1	.068	.795
	>36	58	53.41	10.089					
EÖÖ _{BT}	20-35	41	87.34	13.337	105.938	105.938	1	.485	.488
	>36	58	85.24	15.700					

NOT: EÖÖ_{BEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{BCK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{BT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{BEÖS}) genç yaş grubundaki babaların ortalaması 33.41, ileri yaş grubundaki babaların ortalaması ise 31.82’dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 1.568, p = .213$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{BCK}) 20–35 yaş grubundaki babaların ortalama puanı 53.92, 36 yaş ve üzerindekiilerin ortalaması 53.41’dir. Bu fark düşük olup anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.068, p = .795$). Toplam baba öz yeterlik puanı (EÖÖ_{BT}) açısından da benzer şekilde, genç yaş grubundaki babaların ortalaması 87.34, ileri yaş grubundakilerin ortalaması 85.24’tür. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.485, p = .488$). Sonuç olarak, babaların yaşlarının ebeveyn öz yeterlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Tüm alt boyutlar ve toplam puanlar açısından yaş grupları benzer düzeyde puanlar almıştır.

3.3.7 Babanın eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği

Babaların eğitim düzeylerine göre ebeveyn öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.9’da sunulmuştur. Bulgular, babaların öz yeterlik düzeylerinin

eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Çizelge 3.9: Babanın eğitim düzeyine göre ebeveyn öz yeterliği.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
EÖÖ _{BEÖS}	İlkokul	8	33.50	7.521	75.127	18.782	4	.474	.755
	Ortaokul	12	32.66	7.088					
	Lise	23	31.95	6.758					
	Üniversite	44	31.97	5.820					
	Lisansüstü	12	34.50	5.368					
EÖÖ _{BCK}	İlkokul	8	55.12	11.506	214.581	53.645	4	.571	.684
	Ortaokul	12	50.75	12.263					
	Lise	23	53.21	10.715					
	Üniversite	44	53.59	8.235					
	Lisansüstü	12	56.41	8.532					
EÖÖ _{BT}	İlkokul	8	88.62	18.508	447.970	111.992	4	.506	.732
	Ortaokul	12	83.41	18.302					
	Lise	23	85.17	16.044					
	Üniversite	44	85.56	12.888					
	Lisansüstü	12	90.91	13.262					

NOT: EÖÖ_{BEÖS}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Ebeveynliğe Özgü Stratejiler alt boyutu; EÖÖ_{BCK}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu Çocuğa Kazandırılabilirler alt boyutu; EÖÖ_{BT}: Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği Baba Formu toplam puanı

Ebeveynliğe özgü stratejiler alt boyutunda (EÖÖ_{BEÖS}) ortalama puanlar ilkökul mezunu babalarda 33.50, ortaokulda 32.66, lisede 31.95, üniversitede 31.97 ve lisansüstü mezunlarında 34.50 olarak hesaplanmıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.474$, $p = .755$). Çocuğa kazandırılabilirler alt boyutunda (EÖÖ_{BCK}) da benzer bir dağılım gözlenmiştir. Ortalama puanlar sırasıyla ilkökulda 55.12, ortaokulda 50.75, lisede 53.21, üniversitede 53.59 ve lisansüstünde 56.41 olup fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 0.571$, $p = .684$). Toplam baba öz yeterlik puanı (EÖÖ_{BT}) açısından da ilkökul mezunları 86.62, ortaokul 83.41, lise 86.52, üniversite 85.56 ve lisansüstü mezunları 90.91 ortalama puan almıştır. Bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.506$, $p = .732$). Sonuç olarak, baba eğitim düzeyinin ebeveyn öz yeterlik algısı üzerinde belirgin ve anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

3.4 Ebeveynlik Stillerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, ebeveynlerin benimsedikleri ebeveynlik stillerinin çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Ebeveynlik stilleri hem anne hem baba formlarında demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici alt boyutlar temelinde değerlendirilmiştir. Cinsiyet, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenlerin bu tutumlar üzerindeki etkisi tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir

3.4.1 Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveynlik stilleri

Cinsiyete göre annelerin çocuklarına yönelik ebeveynlik stilleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.10'da sunulmuştur. Analiz bulgularına göre, annelerin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanları kız ve erkek çocuklar arasında anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir ($p > .05$).

Çizelge 3.10: Çocuğun cinsiyetine göre annelerin ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{AD}	Kız	46	75.80	6.220	1.567	1.567	1	.041	.840
	Erkek	53	76.05	6.137					
ETÖ _{AOTR}	Kız	46	75.93	6.145	0.154	0.154	1	.006	.936
	Erkek	53	19.45	4.400					
ETÖ _{AAK}	Kız	46	19.37	5.263	4.085	4.085	1	.155	.694
	Erkek	53	19.41	4.857					
ETÖ _{AİV}	Kız	46	33.63	4.968	66.955	66.955	1	3.199	.077
	Erkek	53	34.03	5.262					

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda kız çocukların annelerinin ortalaması 75.80, erkek çocukların annelerinin ortalaması ise 76.05 olarak bulunmuş; bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.041, p = .840$). Otoriter tutum alt boyutunda da benzer şekilde anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($F(1,97) = 0.006, p = .936$). Aşırı koruyucu tutum açısından kız çocukların anneleri 19.37, erkek çocukların anneleri

19.41 puan almış; bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.155, p = .694$).

İzin verici tutum alt boyutunda ise kız çocukların anneleri ortalama 33.63, erkek çocukların anneleri ortalama 34.03 puan almıştır. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 3.199, p = .077$). Sonuçlar annelerin çocuklarına yönelik ebeveynlik stillerinin çocukların cinsiyetine göre değişmediğini göstermektedir.

3.4.2 Annenin yaşına göre ebeveynlik stilleri

Annelerin yaş gruplarına göre çocuklarına yönelik ebeveynlik stillerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.11’de sunulmuştur. Analiz bulguları, 20–35 yaş aralığında olan anneler ile 36 yaş ve üzeri anneler arasında ebeveynlik stilleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.11: Annenin yaşına göre ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{AD}	20-35	70	76.04	5.706	2.558	2.558	1	.067	.796
	>36	29	75.68	7.201					
ETÖ _{AOTR}	20-35	70	75.93	6.145	3.941	3.941	1	.166	.685
	>36	29	19.28	4.773					
ETÖ _{AAK}	20-35	70	19.72	5.126	64.595	64.595	1	2.516	.116
	>36	29	19.41	4.857					
ETÖ _{AİV}	20-35	70	33.32	5.521	2.473	2.473	1	.115	.736
	>36	29	35.10	3.716					

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda, 20–35 yaş grubundaki annelerin ortalama puanı 76.04, 36 yaş ve üzerindeki annelerin ortalaması ise 75.68’dir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.067, p = .796$). Benzer şekilde, otoriter tutum alt boyutunda da gruplar arası fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.166, p = .685$).

Aşırı koruyucu tutumda ise 20–35 yaş grubundaki anneler 19.72, 36 yaş ve üzeri anneler 19.41 ortalama puan almıştır; bu fark da anlamlı düzeye ulaşmamıştır ancak diğer boyutlara kıyasla daha yüksek bir f değeri dikkat çekmektedir ($F(1,97) = 2.516, p = .116$). İzin verici tutum açısından da gruplar arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($F(1,97) = 0.115, p = .736$). Bu bulgular, annelerin yaşlarının ebeveynlik stilleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

3.4.3 Annenin eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri

Annelerin eğitim düzeylerine göre ebeveynlik stillerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.12’de sunulmuştur. Analiz bulguları, annelerin eğitim düzeylerine göre demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum alt boyutlarında anlamlı düzeyde farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.12: Annenin eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	n	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	f	p
ETÖ _{AD}	İlkokul	7	76.71	9.214	114.714	28.678	4	.752	.559
	Ortaokul	15	77.46	3.888					
	Lise	23	76.95	6.313					
	Üniversite	46	75.06	5.870					
	Lisansüstü	8	74.50	7.910					
ETÖ _{AOTR}	İlkokul	7	18.42	5.094	128.138	32.034	4	1.379	.247
	Ortaokul	15	18.46	4.307					
	Lise	23	18.95	4.800					
	Üniversite	46	20.52	5.141					
	Lisansüstü	8	17.00	3.207					
ETÖ _{AAK}	İlkokul	7	36	2.000	208.593	52.148	4	2.089	.088
	Ortaokul	15	35.93	6.485					
	Lise	23	34.72	3.630					
	Üniversite	46	32.45	5.281					
	Lisansüstü	8	33.37	5.180					
ETÖ _{AIV}	İlkokul	7	16.57	4.076	109.566	27.391	4	1.296	.277
	Ortaokul	15	18.26	4.589					
	Lise	23	20.60	5.087					
	Üniversite	46	18.86	4.435					
	Lisansüstü	8	19	4.440					

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}:

Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda annelerin ortalama puanları ilkokul mezunlarında 76.71, ortaokul mezunlarında 77.46, lise mezunlarında 76.95, üniversite mezunlarında 75.06 ve lisansüstü mezunlarında 74.50 olarak bulunmuştur. Bu farklılıklar anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.752, p = .559$).

Otoriter tutum alt boyutunda ise sırasıyla ortalamalar ilkokul için 18.42, ortaokul için 18.46, lise için 18.95, üniversite için 20.52 ve lisansüstü için 17.00 olarak belirlenmiştir. Gruplar arası fark anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 1.379, p = .247$).

Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda ilkokul mezunu annelerin ortalaması 36.00 ile en yüksek düzeyde gözlenirken, lisansüstü mezunu annelerde bu değer 33.37 olarak bulunmuştur. Ancak eğitim düzeyine göre fark istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır ($F(4,94) = 2.089, p = .088$).

İzin verici tutum alt boyutunda ise ortalamalar ilkokul mezunlarında 16.57, ortaokulda 18.26, lisede 20.60, üniversite mezunlarında 18.86 ve lisansüstü mezunlarında 19.00 olarak hesaplanmıştır. Bu farklılık da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 1.296, p = .277$).

3.4.4 Annenin çalışma durumuna göre ebeveynlik stilleri

Annelerin çalışma durumuna göre ebeveynlik stillerinin farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.13'te sunulmuştur.

Çizelge 3.13: Annenin çalışma durumuna göre ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{AD}	Çalışıyor	37	74.62	5.861	102.595	102.595	1	2.765	.100
	Çalışmıyor	62	76.72	6.223					
ETÖ _{AOTR}	Çalışıyor	37	75.93	6.145	13.485	13.485	1	.569	.452
	Çalışmıyor	62	19.89	4.635					
ETÖ _{AAK}	Çalışıyor	37	19.12	4.999	123.034	123.034	1	4.908	.029
	Çalışmıyor	62	19.41	4.857					
ETÖ _{AİV}	Çalışıyor	37	32.40	5.214	7.158	7.158	1	.332	.566
	Çalışmıyor	62	34.70	4.880					

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu

Analiz bulguları, annelerin çalışıp çalışmama durumunun demokratik, otoriter ve izin verici tutumlarında anlamlı bir farklılık oluşturmadığını; ancak aşırı koruyucu tutum alt boyutunda anlamlı bir fark bulunduğunu göstermektedir.

Demokratik tutum alt boyutunda çalışan anneler ortalama 74.62, çalışmayan anneler ise 76.72 puan almıştır. Bu fark istatistiksel anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır ($F(1,97) = 2.765, p = .100$).

Otoriter tutum açısından da gruplar arası fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.569, p = .452$).

Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda ise çalışan anneler 19.12, çalışmayan anneler 19.41 puan almıştır ve bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F(1,97) = 4.908, p = .029$). Bu bulgu, çalışmayan annelerin çocuklarına karşı daha yüksek düzeyde aşırı koruyucu tutum sergileme eğiliminde olabileceğini düşündürmektedir.

İzin verici tutum alt boyutunda çalışan anneler ortalama 32.40, çalışmayan anneler ise 34.70 puan almıştır. Ancak bu fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.332, p = .566$). Bu bulgular doğrultusunda, yalnızca aşırı koruyucu tutum alt boyutunda annelerin çalışma durumuna bağlı anlamlı bir farklılık olduğu, diğer ebeveynlik stillerinde ise anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

3.4.5 Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveynlik stilleri

Çocukların cinsiyetine göre babaların ebeveynlik stillerinin farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.14'te sunulmuştur.

Analiz bulguları, kız ve erkek çocuklara sahip babaların demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum puanlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.14: Çocuğun cinsiyetine göre babaların ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{BD}	Kız	46	73.86	8.280	26.436	26.436	1	.490	.486
	Erkek	53	74.90	6.433					
ETÖ _{BOTR}	Kız	46	18.97	5.285	17.873	17.873	1	.630	.429
	Erkek	53	19.83	5.359					
ETÖ _{BAK}	Kız	46	34.08	4.916	15.178	15.178	1	.579	.449
	Erkek	53	33.30	5.289					
ETÖ _{BİV}	Kız	46	21.17	5.284	28.701	28.701	1	1.074	.303
	Erkek	53	20.09	5.065					

NOT: ETÖ_{BD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{BOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{BAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{BİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda kız çocukların babalarının ortalaması 73.86, erkek çocukların babalarının ortalaması ise 74.90 olarak bulunmuştur. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.490, p = .486$). Otoriter tutum alt boyutunda kız çocukların babaları ortalama 18.97, erkek çocukların babaları ise 19.83 puan almıştır; fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.630, p = .429$).

Aşırı koruyucu tutum açısından kız çocukların babaları 34.08, erkek çocukların babaları 33.30 ortalama puan almış; aradaki fark anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.579, p = .449$). İzin verici tutum alt boyutunda ise kız çocukların babalarının ortalaması 21.17, erkek çocukların babalarının ortalaması ise 20.09'dur. Bu fark da anlamlı değildir ($F(1,97) = 1.074, p = .303$). Bu sonuçlar, babaların ebeveynlik stillerinin çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır.

3.4.6 Babanın yaşına göre ebeveynlik stilleri

Babaların yaşlarına göre çocuklarına yönelik ebeveynlik stillerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları 3.15'te sunulmuştur.

Elde edilen bulgular, babaların ebeveynlik stillerinin büyük ölçüde benzerlik gösterdiğini ortaya koymakla birlikte, aşırı koruyucu tutum alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Çizelge 3.15: Babanın yaşına göre ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{BD}	20-35	41	74.65	6.740	3.842	3.842	1	.071	.791
	>36	58	74.25	7.772					
ETÖ _{BOTR}	20-35	41	20.46	5.427	74.111	74.111	1	2.668	.106
	>36	58	18.70	5.157					
ETÖ _{BAK}	20-35	41	35.00	4.690	124.414	124.414	1	4.959	.028
	>36	58	32.72	5.220					
ETÖ _{BİV}	20-35	41	21.24	4.614	29.381	29.381	1	1.100	.297
	>36	58	20.13	5.523					

NOT: ETÖ_{BD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{BOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{BAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{BİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda 20–35 yaş grubundaki babaların ortalama puanı 74.65, 36 yaş ve üzeri babaların ortalaması ise 74.25'tir. Bu fark anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.071, p = .791$). Otoriter tutum açısından, genç yaş grubundaki babalar 20.46, ileri yaş grubundaki babalar ise 18.70 puan almış olup, fark anlamlılık düzeyine yakın olmakla birlikte istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 2.668, p = .106$). Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. 20–35 yaş grubundaki babalar ortalama 35.00 puan alırken, 36 yaş ve üzeri babalar 32.72 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(1,97) = 4.959, p = .028$) ve daha genç babaların çocuklarına karşı daha fazla aşırı koruyucu tutum sergileme eğiliminde olduklarını göstermektedir. İzin verici tutum alt boyutunda 20–35 yaş grubundaki babalar 21.24, 36 yaş ve üzerindeki ise 20.13 puan almış; bu fark anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 1.100, p = .297$).

Sonuç olarak, baba yaşının demokratik, otoriter, izin verici ebeveynlik stilleri üzerinde belirleyici bir etkisi bulunmamakla birlikte, aşırı koruyucu tutum açısından anlamlı bir fark gözlenmiştir. Bu bulgu, daha genç yaşta babaların çocuklarına karşı daha aşırı koruyucu tutuma sahip olabileceğini düşündürmektedir.

3.4.7 Babanın eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri

Babaların eğitim düzeylerine göre çocuklarına yönelik ebeveynlik stillerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları 3.16’da sunulmuştur. Analiz bulguları, tüm alt boyutlarda baba eğitim düzeyine göre tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.16: Babanın eğitim düzeyine göre ebeveynlik stilleri.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ETÖ _{BD}	İlkokul	8	76.50	8.434	188.716	47.179	4	.874	.483
	Ortaokul	12	74.16	7.601					
	Lise	23	76.21	6.367					
	Üniversite	44	73.09	5.516					
	Lisansüstü	12	74.75	7.509					
ETÖ _{BOTR}	İlkokul	8	15.62	4.779	250.167	65.542	4	2.335	.061
	Ortaokul	12	18.41	5.550					
	Lise	23	18.43	5.392					
	Üniversite	44	20.93	4.994					
	Lisansüstü	12	19.41	5.282					
ETÖ _{BAK}	İlkokul	8	34	7.559	149.911	37.478	4	1.463	.220
	Ortaokul	12	34.66	6.198					
	Lise	23	35.30	4.257					
	Üniversite	44	33.09	4.811					
	Lisansüstü	12	31.41	4.166					
ETÖ _{BIV}	İlkokul	8	20.25	7.106	166.110	41.258	4	1.591	.183
	Ortaokul	12	18.16	4.468					
	Lise	23	19.43	5.133					
	Üniversite	44	21.54	5.137					
	Lisansüstü	12	22	3.884					

NOT: ETÖ_{BD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{BOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{BAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{BIV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum alt boyutunda ortalama puanlar ilkokul mezunu babalarda 76.50, ortaokulda 74.16, lisede 76.21, üniversite mezunlarında 73.09 ve lisansüstü mezunlarında 74.75 olarak bulunmuştur. Fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.874, p = .483$). Otoriter tutum alt boyutunda ise ortalamalar sırasıyla ilkokul için 15.62, ortaokul için 18.41, lise için 18.43, üniversite için 20.93 ve

lisansüstü için 19.41 olarak hesaplanmıştır. Eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark gözlenmemiştir ($F(4,94) = 2.335, p = .061$). Aşırı koruyucu tutum alt boyutunda da gruplar arası ortalamalar birbirine yakın olup, ilkokul mezunlarında 34.00, ortaokulda 34.66, lisede 35.30, üniversitede 33.09 ve lisansüstünde 31.41'dir. Bu fark anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 1.463, p = .220$). İzin verici tutum alt boyutunda ise ilkokul mezunu babalar ortalama 20.25, ortaokul 18.16, lise 19.43, üniversite 21.54 ve lisansüstü mezunları 22.00 puan almıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 1.591, p = .183$).

3.5 Çocukların Benlik Algısına İlişkin Bulgular

Bu bölümde, çocukların benlik algılarının dağılımları ve çeşitli demografik değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Cinsiyet, ebeveyn yaşı, eğitim düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenlerin benlik algısı üzerindeki etkisi tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile test edilmiştir.

3.5.1 Demoulin Benlik Algısı Ölçeği puan dağılımı

Demoulin Benlik Algısı Ölçeği sonuçlarının puan dağılımları incelenmiştir (Çizelge 3.17).

Çizelge 3.17: Demoulin Benlik Algısı Ölçeği puan dağılımı.

Demoulin Benlik Algısı Ölçeği	Öz Saygı		Öz Yeterlik		Toplam Benlik Algısı Puan	
	f	%	f	%	f	%
Düşük	-	-	-	-	-	-
Orta	13	13.13	48	48.48	34	34.34
Yüksek	86	86.87	51	51.52	65	65.66

Çocukların Demoulin Benlik Algısı Testi sonuçlarına göre öz saygı alt boyutundan çocukların %13.13'ü orta, %86.87'si yüksek düzeyde puan almıştır. Öz yeterlik alt boyutu incelendiğinde çocukların %48.48'inin orta, %51.52'sinin yüksek düzeyde puan aldığı görülmektedir. Benlik algısı toplam puanı incelendiğinde ise çocukların %34.34'ünün orta, 65.66'sının yüksek düzeyde benlik algısına sahip olduğu

belirlenmiştir. Benlik algısı toplam puan, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutlarında düşük puan alan katılımcı bulunmamaktadır.

3.5.2 Cinsiyete göre çocuk benlik algısı

Çocukların cinsiyetlerine göre benlik algılarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.18’de sunulmuştur. Bulgular, kız ve erkek çocukların benlik algısı puanlarının alt boyutlar ve toplam puan açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Çizelge 3.18: Cinsiyete göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBAÖY	Kız	46	33.71	2.713	4.646	4.646	1	.413	.522
	Erkek	53	33.28	3.819					
ÇBAös	Kız	46	38.06	3.193	2.672	2.672	1	.211	.647
	Erkek	53	37.73	3.843					
ÇBAT	Kız	46	71.78	5.316	14.364	14.364	1	.366	.547
	Erkek	53	71.01	6.982					

NOT: ÇBAÖY: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBAös: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBAT: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBAÖY) kız çocukların ortalama puanı 33.72, erkek çocukların ortalaması ise 33.28’dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.413$, $p = .522$). Öz saygı alt boyutunda (ÇBAös) kız çocukların ortalaması 38.07, erkek çocukların ortalaması ise 37.74 olarak bulunmuştur. Bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.211$, $p = .647$). Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBAT) açısından da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Kız çocukların ortalaması 71.78, erkek çocukların ortalaması ise 71.02’dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.366$, $p = .547$). Sonuç olarak, çocukların cinsiyeti benlik algısı üzerinde anlamlı bir etki yaratmamaktadır. Tüm alt boyutlar ve toplam puan düzeyinde kız ve erkek çocuklar arasında benzer düzeyde benlik algısı sergilenmiştir.

3.5.3 Annenin yaşına göre çocuk benlik algısı

Annelerin yaş gruplarına göre çocuklarının benlik algısı düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.19’da sunulmuştur. Bulgular, 20–35 yaş ve 36 yaş ve üzeri annelerin çocukları arasında benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.19: Annenin yaşına göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBA _{ÖY}	20-35	70	33.25	3.512	12.390	12.390	1	1.110	.295
	>36	29	34.03	2.872					
ÇBA _{ÖS}	20-35	70	37.65	3.607	12.834	12.834	1	1.023	.314
	>36	29	38.44	3.376					
ÇBA _T	20-35	70	70.91	6.346	50.445	50.445	1	1.298	.257
	>36	29	72.48	5.949					

NOT: ÇBA_{ÖY}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBA_{ÖS}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBA_{ÖY}) 20–35 yaş grubundaki annelerin çocukları ortalama 33.26 puan, 36 yaş ve üzerindeki annelerin çocukları ise 34.03 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 1.110, p = .295$). Özsaygı alt boyutunda (ÇBA_{ÖS}) genç annelerin çocukları ortalama 37.66, ileri yaş grubundaki annelerin çocukları ise 38.45 puan almıştır. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 1.023, p = .314$). Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBA_T) açısından da benzer sonuçlar elde edilmiştir. 20–35 yaş grubundaki annelerin çocukları ortalama 70.91, 36 yaş ve üzeri annelerin çocukları ise 72.48 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 1.298, p = .257$). Sonuç olarak, annelerin yaşının çocuklarının benlik algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Alt boyutlar ve toplam puan açısından gruplar arası puanlar birbirine yakındır.

3.5.4 Annenin eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı

Annelerin eğitim düzeylerine göre çocuklarının benlik algısı puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonuçları Çizelge 3.20’de sunulmuştur. Bulgular, çocukların benlik algısı düzeylerinin annelerin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymaktadır ($p > .05$).

Çizelge 3.20: Annenin eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBA _{ÖY}	İlkokul	7	33.28	2.563	64.264	16.066	4	1.466	.219
	Ortaokul	15	32.40	3.042					
	Lise	23	33.86	2.896					
	Üniversite	46	33.28	3.655					
	Lisansüstü	8	35.75	3.284					
ÇBA _{ÖS}	İlkokul	7	37.85	3.184	30.386	7.597	4	.595	.667
	Ortaokul	15	37.33	3.457					
	Lise	23	38	3.529					
	Üniversite	46	37.71	3.631					
	Lisansüstü	8	39.62	3.852					
ÇBA _T	İlkokul	7	71.14	5.580	180.898	45.224	4	1.168	.330
	Ortaokul	15	69.73	6.017					
	Lise	23	71.86	5.778					
	Üniversite	46	71	6.545					
	Lisansüstü	8	75.37	6.368					

NOT: ÇBA_{ÖY}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBA_{ÖS}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBA_{ÖY}) ortalama puanlar ilkökul mezunu annelerin çocuklarında 33.28, ortaokulda 32.40, lisede 33.86, üniversitede 33.28 ve lisansüstü grubunda 35.75 olarak hesaplanmıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 1.466, p = .219$).

Öz saygı alt boyutunda (ÇBA_{ÖS}) ortalama puanlar sırasıyla ilkökulda 37.85, ortaokulda 37.33, lisede 38.00, üniversite grubunda 37.71 ve lisansüstü 39.62’dir. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 0.595, p = .667$).

Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBA_T) açısından da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ortalama puanlar ilkökulda 71.14, ortaokulda 69.73, lisede 71.86, üniversitede 71.00 ve lisansüstünde 75.37 olarak hesaplanmıştır ($F(4,94) = 1.168, p = .330$).

Sonuç olarak, annelerin eğitim düzeyi çocukların benlik algısı üzerinde anlamlı bir etkiye sahip değildir. Alt boyutlar ve toplam puan açısından tüm gruplarda benzer düzeyde ortalamalar elde edilmiştir.

3.5.5 Annenin çalışma durumuna göre çocuk benlik algısı

Annelerin çalışıp çalışmama durumlarına göre çocuklarının benlik algısı düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.21’de sunulmuştur. Elde edilen bulgular, anne çalışma durumuna göre çocukların benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.21: Annenin çalışma durumuna göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBA _{ÖY}	Çalışıyor	37	33.62	3.369	1.105	1.105	1	.098	.755
	Çalışmıyor	62	33.40	3.350					
ÇBA _{ÖS}	Çalışıyor	37	38.18	3.348	5.328	5.328	1	.422	.517
	Çalışmıyor	62	37.70	3.668					
ÇBA _T	Çalışıyor	37	71.81	5.957	11.286	11.286	1	.287	.593
	Çalışmıyor	62	71.11	6.442					

NOT: ÇBA_{ÖY}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBA_{ÖS}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBA_{ÖY}) çalışan annelerin çocukları ortalama 33.62, çalışmayan annelerin çocukları ise 33.40 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.098$, $p = .755$). Öz saygı alt boyutunda (ÇBA_{ÖS}) çalışan annelerin çocukları ortalama 38.19, çalışmayan annelerin çocukları ise 37.71 puan almıştır. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.422$, $p = .517$). Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBA_T) açısından da çalışan annelerin çocuklarının ortalaması 71.81, çalışmayan annelerin çocuklarının ortalaması ise 71.11’dir. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.287$, $p = .593$). Sonuç olarak, annelerin çalışma durumu çocukların benlik algısı üzerinde anlamlı bir etkide bulunmamaktadır. Tüm alt boyutlar ve toplam puan açısından elde edilen ortalamalar benzer düzeydedir.

3.5.6 Babanın yaşına göre çocuk benlik algısı

Babaların yaş gruplarına göre çocuklarının benlik algısı düzeylerinde anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçları Çizelge 3.22’de sunulmuştur. Bulgular, 20–35 yaş ile 36 yaş ve üzeri baba gruplarına göre çocukların benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.22: Babanın yaşına göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBA _{ÖY}	20-35	41	33.92	3.608	13.671	13.671	1	1.227	.271
	>36	58	33.17	3.135					
ÇBA _{ÖS}	20-35	41	37.60	3.555	5.453	5.453	1	.432	.513
	>36	58	38.08	3.550					
ÇBA _T	20-35	41	71.53	6.376	1.856	1.856	1	.047	.829
	>36	58	71.25	6.202					

NOT: ÇBA_{ÖY}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBA_{ÖS}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBA_{ÖY}) genç yaş grubundaki babaların çocukları ortalama 33.93, ileri yaş grubundaki babaların çocukları ise 33.17 puan almıştır. Bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 1.227$, $p = .271$). Öz saygı alt boyutunda (ÇBA_{ÖS}) 20–35 yaş grubundaki babaların çocukları ortalama 37.61, 36 yaş ve üzeri grubundakiler ise 38.07 puan almıştır. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(1,97) = 0.432$, $p = .513$). Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBA_T) açısından da 20–35 yaş grubundaki babaların çocukları ortalama 71.54, 36 yaş ve üzerindeki çocukları ise 71.26 puan almıştır. Fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(1,97) = 0.047$, $p = .829$). Sonuç olarak, babaların yaşlarının çocukların benlik algısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır. Tüm alt boyutlarda ve toplam puanda ortalamalar gruplar arasında yakın değerler göstermektedir.

3.5.7 Babanın eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı

Babaların eğitim düzeylerine göre çocuklarının benlik algısı puanlarında anlamlı bir fark olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonuçları Çizelge 3.23'te sunulmuştur. Bulgular, baba eğitim düzeyinin çocukların benlik algısı üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığını göstermektedir ($p > .05$).

Çizelge 3.23: Babanın eğitim düzeyine göre çocuk benlik algısı.

Değişken	Grup	<i>n</i>	Ort.	Std.Sap	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	<i>f</i>	<i>p</i>
ÇBA _{ÖY}	İlkokul	8	33.25	1.982	23.482	5.871	4	.515	.725
	Ortaokul	12	32.25	3.545					
	Lise	23	33.86	3.237					
	Üniversite	44	33.59	3.565					
	Lisansüstü	12	35.75	3.414					
ÇBA _{ÖS}	İlkokul	8	37.62	2.722	82.183	20.546	4	1.683	.160
	Ortaokul	12	35.58	4.122					
	Lise	23	37.91	3.691					
	Üniversite	44	38.52	3.238					
	Lisansüstü	12	38	3.789					
ÇBA _T	İlkokul	8	70.87	4.189	182.035	45.509	4	1.176	.327
	Ortaokul	12	67.83	7.094					
	Lise	23	71.78	6.494					
	Üniversite	44	72.11	5.977					
	Lisansüstü	12	71.75	6.730					

NOT: ÇBA_{ÖY}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz yeterlik alt boyutu; ÇBA_{ÖS}: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Öz saygı alt boyutu; ÇBA_T: Çocuk Benlik Algısı Ölçeği Toplam puanı

Öz yeterlik alt boyutunda (ÇBA_{ÖY}) ortalama puanlar ilkökul mezunu babaların çocuklarında 33.25, ortaokulda 32.25, lisede 33.86, üniversitede 33.59 ve lisansüstü grubunda 33.75'tir. Gruplar arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 0.515, p = .725$). Öz saygı alt boyutunda (ÇBA_{ÖS}) da benzer bir dağılım gözlemlenmiştir. Ortalama puanlar sırasıyla ilkökulda 37.62, ortaokulda 35.58, lisede 37.91, üniversite mezunlarında 38.52 ve lisansüstü mezunlarında 38.00'dır. Bu fark da anlamlı bulunmamıştır ($F(4,94) = 1.683, p = .160$). Çocuk Benlik Algısı toplam puanı (ÇBA_T) açısından ortalamalar ilkökul grubunda 70.88, ortaokulda 67.83, lisede 71.78, üniversitede 72.11 ve lisansüstünde 71.75'tir. Bu fark da istatistiksel olarak anlamlı değildir ($F(4,94) = 1.176, p = .327$). Sonuç olarak, babaların eğitim düzeyine göre çocukların benlik algısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Alt boyutlar ve toplam puanlar açısından gruplar arasında gözlemlenen farklar küçük ve istatistiksel olarak önemsizdir.

3.6 Ebeveyn öz yeterliğinin ebeveynlik stillerini yordayıcı rolü

Bu bölümde, ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin ebeveyn stilleri üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda, annelerin ve babaların öz yeterlik algılarının, çocuk yetiştirme stilleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olup olmadığı basit doğrusal regresyon analizi ile test edilmiştir. Analizlerde, ebeveyn öz yeterliği bağımsız değişken olarak modele dâhil edilirken; ebeveyn tutum ölçeğinin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici alt boyutları ayrı ayrı bağımlı değişken olarak ele alınmıştır. Her bir regresyon modeli için β katsayıları, t değerleri, anlamlılık düzeyleri ve açıklanan varyans (R^2) raporlanmıştır.

3.6.1 Anne ebeveyn öz yeterliğinin annelerin ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı rolü

Anne öz yeterliğinin, annelerin benimsediği ebeveyn stilleri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi Entered metodu kullanılarak elde edilen sonuçlar Çizelge 3.24'te sunulmuştur. Analiz sonucunda, anne öz yeterliğinin bazı ebeveyn stilleri üzerinde anlamlı ve anlamlı olmayan etkileri olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3.24: Anne öz yeterliğinin ebeveyn stilleri üzerine etkisi.

Değişken	B	SH	β	t	p	R^2	Durbin-Watson
ETÖ _{AD}	.288	.041	.576	6.942	.000	.332	2.155
ETÖ _{AOTR}	-.116	.038	-.295	-3.038	.003	.087	1.863
ETÖ _{AAK}	.110	.041	.265	2.704	.008	.070	1.920
ETÖ _{AİV}	-.051	.038	-.135	-1.340	.183	.018	1.711

NOT: ETÖ_{AD}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Demokratik alt boyutu; ETÖ_{AOTR}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Otoriter alt boyutu; ETÖ_{AAK}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; ETÖ_{AİV}: Ebeveyn Tutum Ölçeği Anne Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum (ETÖ_{AD}) açısından bakıldığında, anne öz yeterlik düzeyinin demokratik tutumları pozitif ve anlamlı biçimde yordadığı bulunmuştur ($B = 0.288$, $\beta = 0.576$, $t = 6.942$, $p < .001$). Modelin açıklayıcılığı yüksektir ($R^2 = .332$), bu da anne öz yeterliliğinin demokratik ebeveyn tutumlarının yaklaşık %33'ünü açıkladığını göstermektedir. Otoriter tutum (ETÖ_{AOTR}) ise anne öz yeterlik tarafından negatif ve anlamlı düzeyde yordanmaktadır ($B = -0.116$, $\beta = -0.295$, $t =$

-3.038, $p = .003$). Modelin açıklayıcılığı orta düzeyde olup $R^2 = .087$ olarak hesaplanmıştır. Bu bulgu, anne öz yeterliliği arttıkça otoriter tutumların azalma eğiliminde olduğunu göstermektedir. Aşırı koruyucu tutum ($ET\ddot{O}_{AKK}$) ile anne öz yeterlilik arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($B = 0.110$, $\beta = 0.265$, $t = 2.704$, $p = .008$). Modelin açıklayıcılığı ise $R^2 = .070$ düzeyindedir. İzin verici tutum ($ET\ddot{O}_{AIV}$) açısından ise anne öz yeterliliğin yordayıcı etkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($B = -0.051$, $\beta = -0.135$, $t = -1.340$, $p = .183$). Dolayısıyla bu tutum boyutunda anlamlı bir yordama söz konusu değildir.

Sonuç olarak, annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeyinin demokratik ve otoriter tutumlar üzerinde güçlü ve anlamlı etkiler yarattığı; aşırı koruyucu tutum üzerinde de anlamlı düzeyde bir etkisinin olduğu görülmektedir. İzin verici tutumlar ise bu bağlamda anlamlı bir şekilde yordanmamaktadır.

3.6.2 Baba ebeveyn öz yeterliğinin babaların ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı rolü

Baba öz yeterliliğinin babaların benimsediği ebeveynlik stilleri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi Entered metodu kullanılarak elde edilen sonuçlar Çizelge 3.25'te sunulmuştur. Bulgular, baba öz yeterliğinin bazı ebeveyn stillerini anlamlı biçimde yordadığını göstermektedir.

Çizelge 3.25: Baba öz yeterliğinin ebeveyn stilleri üzerine etkisi.

Değişken	B	SH	β	t	p	R^2	Durbin-Watson
$ET\ddot{O}_{BD}$	.330	.038	.664	8.743	.000	.441	1.887
$ET\ddot{O}_{BOTR}$	-.108	.035	-.299	-3.086	.003	.089	2.125
$ET\ddot{O}_{BAK}$	.114	.033	.329	3.426	.001	.108	1.840
$ET\ddot{O}_{BIV}$	-.029	.036	-.082	-0.810	.420	.007	2.253

NOT: $ET\ddot{O}_{BD}$: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Demokratik alt boyutu; $ET\ddot{O}_{BOTR}$: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Otoriter alt boyutu; $ET\ddot{O}_{BAK}$: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu Aşırı Koruyucu alt boyutu; $ET\ddot{O}_{BIV}$: Ebeveyn Tutum Ölçeği Baba Formu İzin Verici alt boyutu

Demokratik tutum ($ET\ddot{O}_{BD}$) açısından değerlendirildiğinde, baba öz yeterliliğinin demokratik tutumu pozitif ve anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur ($B = 0.330$, $\beta = 0.664$, $t = 8.743$, $p < .001$). Bu modelin açıklayıcılığı yüksektir ($R^2 = .441$) ve

baba öz yeterliliğinin demokratik tutum puanlarının yaklaşık %44'ünü açıkladığı görülmektedir. Otoriter tutum ($ETÖ_{BOTR}$) için regresyon katsayısı negatif ve anlamlıdır ($B = -0.108, \beta = -0.299, t = -3.086, p = .003$). Baba öz yeterliliği arttıkça otoriter tutum düzeyinin azaldığı görülmektedir. Modelin açıklayıcılığı orta düzeydedir ($R^2 = .089$). Aşırı koruyucu tutum ($ETÖ_{BAK}$) da baba öz yeterliliği tarafından pozitif ve anlamlı biçimde yordanmaktadır ($B = 0.114, \beta = 0.329, t = 3.426, p = .001$). Açıklayıcılık düzeyi ise $R^2 = .108$ 'tir. Bu durum, baba öz yeterlilik düzeyi yüksek olan bireylerin aşırı koruyucu tutumlar da sergileyebildiğine işaret etmektedir. İzin verici tutum ($ETÖ_{BIV}$) açısından ise baba öz yeterliliğinin yordayıcı etkisi anlamlı bulunmamıştır ($B = -0.029, \beta = -0.082, t = -0.810, p = .420$). Bu alt boyutta anlamlı bir yordama gözlenmemiştir ($R^2 = .007$).

Genel olarak değerlendirildiğinde, babaların ebeveyn öz yeterliliği demokratik ve otoriter tutumlar üzerinde güçlü bir yordayıcı role sahiptir. Aşırı koruyucu tutumlar da anlamlı düzeyde etkilenmektedir. Ancak izin verici ebeveyn stili, babaların ebeveyn öz yeterliliği tarafından anlamlı düzeyde yordanmamaktadır.

4. TARTIŞMA

Bu araştırmada anne ve babaların ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlik stilleri ve 5-6 yaş çocukların benlik algıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde araştırma kapsamında elde edilen bulgular mevcut literatür çerçevesinde değerlendirilerek yorumlanmıştır. Öncelikle anne ve babaların ebeveyn öz yeterliği ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkiler ele alınmış; ardından anne ve babaların ebeveynlik stilleri ile sosyodemografik özellikleri arasındaki ilişkiler tartışılmıştır. Devamında 5-6 yaş çocukların benlik algılarının sosyodemografik değişkenlerle arasındaki ilişkiler incelenmiş ve son olarak ebeveynlerin ebeveyn öz yeterlik düzeyi, ebeveynlik stilleri ve çocukların benlik algıları arasındaki ilişkiler, literatürdeki benzer araştırmalarla karşılaştırılarak ele alınmıştır.

4.1 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveyn Öz Yeterliğinin Tartışılması

Bu çalışmada elde edilen veriler; anne ve babaların ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin çocukların cinsiyetine göre farklılaşmadığını göstermiştir. Ebeveynliğe özgü stratejiler ve çocuğa kazandırılacaklar alt boyutlarında da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu, ebeveynlerin çocuklarının cinsiyetinden bağımsız olarak benzer düzeyde ebeveynlik yeterliği algıladıklarını gösterebilir. Literatüre bakıldığında çalışma kapsamında elde edilen bu bulguyu destekleyen araştırmalar olduğu görülmüştür. Okul öncesi çocuklarla ve anneleriyle yapılan güncel bir çalışmada ebeveyn öz yeterliği düzeyi; ebeveynliğe özgü stratejiler ile çocuğa kazandırılacaklar alt boyutlarında çocuğun cinsiyeti ile ilişkili bulunmamıştır (Demirdöven ve Özyürek, 2023). Fang ve diğ. (2021) tarafından 0-18 yaş çocuklara sahip ebeveynlerde, ebeveyn öz yeterliği ile ilişkili olabilecek değişkenleri belirlemek amacıyla 30 deneysel çalışma incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda çocuğun cinsiyetinin ebeveyn öz yeterliği üzerinde belirleyici bir değişken olmadığı görülmüştür. Coleman ve Karraker (2000) tarafından 5-12 yaş arasındaki çocukların anneleriyle

gerçekleştirilen araştırmada da çocuğun cinsiyetinin annelerin ebeveynlik öz yeterliği algıları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı bildirilmiştir. 4-5 yaş çocukların anne ve babalarıyla yapılan bir diğer çalışmada da bu bulgulara paralel olarak ebeveynlerin ebeveynliğe dair öz yeterlik algılarının, çocukların cinsiyetlerinden etkilenmediği sonucuna ulaşılmıştır (Ogelman Gülay ve Çiftçi Topaloğlu, 2014). Bunlara ek olarak literatürde ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgusunu ortaya koyarak bu araştırmanın bulgusunu destekleyen farklı çalışmalar da mevcuttur (Balat ve diğ, 2015; Coşkun ve diğ, 2019; Junttila ve diğ, 2007; Özdemir, 2019). Bu bulgular göz önüne alındığında ebeveynlik öz yeterliği daha çok ebeveynin değerlerine ve deneyimlerine dayandığı için çocuğun cinsiyetinin ebeveyn öz yeterliği algısı üzerinde sınırlı bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Bu çalışmadan elde edilen bulgudan farklı olarak ebeveynlerin algıladığı ebeveynlik öz yeterlik düzeylerinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaştığını bildiren çalışmalar da bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada çocuğun cinsiyeti anne ve babaların ebeveynlik öz yeterlik düzeyleri ile ilişkili bulunmuştur. Kız çocuğa sahip anne ve babaların erkek çocuğa sahip ebeveynlere göre daha yüksek öz yeterlik düzeyine sahip oldukları bildirilmiştir (Wilson ve diğ, 2014). Glatz ve diğ. (2023), 2003–2022 yılları arasında yayımlanmış 35 deneysel çalışmayı inceleyerek, öz-yeterlik ile ebeveynlik davranışları ve çocuk gelişimi arasındaki ilişkileri analiz etmeyi amaçlamışlardır. Araştırma farklı bir çalışma grubu olarak okul çağındaki çocuklar ve ergenler ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın sonucunda Japonya, Tayvan ve Amerika Birleşik Devletleri'nde yürütülen araştırmalarda, okul çağındaki çocukların ve ergenlerin ebeveynleri, kız çocuklarında erkek çocuklarına göre daha yüksek ebeveynlik öz yeterlik düzeyleri bildirmiştir. Benzer şekilde, İran'da postpartum dönemdeki annelerin ebeveyn öz yeterliği düzeylerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen bir araştırmada kız çocuğa sahip annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeyi erkek çocuğa sahip annelere kıyasla daha yüksek bulunmuştur (Azmoode ve diğ, 2015).

Tüm bu bulgular değerlendirildiğinde literatürde ebeveynlik öz yeterliğinin, çocuğun cinsiyetine göre farklılık göstermesinde bireysel faktörlerin yanı sıra toplumsal faktörlerin de etkili olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin erkek ve kız çocuklarına yönelik tutum ve beklentileri ebeveynlik deneyimlerinde cinsiyete

dayalı farklılıkların ortaya çıkmasına neden olabilir. Örneğin kız çocuklarının sakin ve uyumlu davranışları ebeveynler tarafından daha kolay yönetilebilir algılanırken, erkek çocukların daha enerjik ve hareketli tutumları ebeveynlerde yetersizlik hissi yaratabilir. Ayrıca araştırmalarda farklı bulguların görülmesi kültürel farklılıklardan kaynaklanabilir. Çocuk bakımı, çocuklardan beklenen gelişimsel dönemler, ne zaman ve nasıl bakım verileceği gibi konular kültürler arasında farklılık göstermektedir (Bornstein, 2012; Bornstein ve diğ, 2012). Bununla birlikte Azmoude ve diğ. (2015) tarafından yapılan araştırmanın postpartum döneme odaklanması nedeniyle ebeveyn öz yeterlik algısında gözlenen farklılıklar, doğum sonrası döneme özgü fiziksel, hormonal ve duygusal değişimlerden kaynaklanmış da olabilir. Bunlara karşın araştırmaların önemli bir kısmı bu çalışma kapsamında tespit edilen sonuç ile tutarlı bir biçimde, çocuk cinsiyetinin ebeveynlik öz yeterliği üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını göstermektedir (Coleman ve Karraker, 2000; Fang ve diğ, 2021). Bu durum, ebeveynlik öz yeterliğinin daha çok ebeveynin psikolojik kaynakları, deneyimleri ve çocuğun bireysel özellikleriyle ilişkilendirilebileceğini gösterebilir. Ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinde yaşanan dönüşümle birlikte ebeveynlerin hem erkek hem de kız çocuklara benzer ebeveynlik tutumları geliştirmeleri de bu bulguyu destekleyici bir unsur olabilir. Dolayısıyla, çocuğun cinsiyetinin ebeveynlik öz yeterliğine etkisi, kültürel bağlam ve ebeveyn tutumları gibi değişkenlerle birlikte değerlendirildiğinde gözlenebileceği ileri sürülebilir.

Bu çalışmada, ebeveyn öz yeterliği puanları; ebeveynliğe özgü stratejiler, çocuğa kazandırılacak beceriler alt boyutları ve toplam puan açısından 35 yaş ve altı ile 36 yaş ve üzeri gruplarda karşılaştırılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Elde edilen bulgu ebeveynliğe ilişkin yeterlik algısının ebeveynlerin yaşı ile doğrudan ilişkili olmayabileceğine işaret etmektedir.

Literatürde anne ve babalarla yapılan ebeveynlik öz yeterliği çalışmalarında benzer bulgulara rastlanmaktadır (Kotil, 2010; Salonen ve diğ, 2009; Uyanık Balat, 2014). Örneğin doğum sonrası ilk günlerde 19-44 yaş arası annelerin ebeveyn öz yeterlilik düzeylerinin, memnuniyetlerinin ve algılarının araştırıldığı bir çalışmada mevcut araştırmanın bulgusu ile tutarlı olarak ebeveynlik öz yeterliği ve ebeveynlik memnuniyeti annelerin yaşı ile ilişkili bulunmamıştır (Botha ve diğ, 2020). Buna

paralel olarak okul öncesi eğitime devam eden çocuklar ve anne-babalarıyla yapılan bir çalışmada da ebeveynlerin ebeveynlik öz yeterlikleri ile yaşları arasında ilişki bulunmamıştır (Soyoğlu, 2019). Benzer şekilde 4-5 yaş grubu çocuğa sahip evli ve boşanmış babalarla yürütülen bir araştırmada ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin babaların yaşlarından etkilenmediği ortaya konmuştur (Özkul, 2015).

Literatürde ebeveynin yaşına göre öz yeterlik düzeylerinin farklılaştığına dair araştırma bulguları da mevcuttur. Örneğin Carless ve diğ. (2015) ergen çocuklara sahip ebeveynlerle gerçekleştirdiği çalışmasında yaşlı ebeveynlerin öz yeterlik düzeylerinin genç ebeveynlere kıyasla daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Bandura (1997), öz yeterlik algısının geçmişteki görevlerde elde edilen başarılı deneyimlerin temelinde geliştiğini vurgulamaktadır. Yaşın ilerlemesi ebeveynliğe özgü davranışlara ilişkin deneyimleri artırarak Bandura'nın (1997) ustalık deneyimlerinin öz yeterlik inancını güçlendirdiğini öne süren kuramıyla örtüşmektedir. Öte yandan araştırmanın ergenlik dönemindeki çocuklarla gerçekleştirilmesi bulguları açıklayabilir. Deneyimli ebeveynlerin yıllar içinde edindikleri tecrübelerin, ergenlik gibi karmaşık bir dönemde ebeveynlere daha yüksek bir öz yeterlik algısı sağlayabileceği şeklinde yorumlanabilir. Buchanan ve diğ. (2023) çocukların ergenliğe geçişinde ebeveyn öz yeterliğinin kültürler arası değişimini 9 ülkede yürütülen ve 3,5 yıl süren kapsamlı bir boylamsal araştırma ile incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, daha bireyci ülkelerde (İtalya, İsveç ve ABD) genç ebeveynlerin yaşlı ebeveynlere kıyasla daha yüksek ebeveyn öz yeterliğine sahip olduklarını; buna karşılık kolektivist ülkelerde (Çin, Kenya, Filipinler, Tayland, Kolombiya, Ürdün) ise yaşlı ebeveynlerin genç ebeveynlere göre daha yüksek öz yeterlik düzeyi bildirdiklerini saptamışlardır. Yapılan çalışmalardan elde edilen birbirinden farklı olarak değerlendirilebilecek bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn öz yeterliği ile ebeveyn yaşı arasındaki ilişkinin kültürel yapıya ve çocuğun gelişim sürecine bağlı olarak ebeveynlik deneyimlerinin çeşitliliğine göre değişkenlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda anne ve babaların eğitim düzeyi ile ebeveyn öz yeterlik toplam puanları ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Literatürde mevcut araştırmanın ebeveyn öz yeterliği ile ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunmadığına dair bulgusunu destekler nitelikte araştırmalar

mevcuttur (Botha ve diğ, 2020; Coşkun ve diğ, 2019; Fang ve diğ, 2021; Seçer ve diğ, 2008; Söğütlü, 2024; Yavuz ve Yıkılmış, 2022).

Çalışmada elde edilen bu bulgu literatürdeki bazı araştırma bulguları ile farklılık göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre eğitim düzeyi arttıkça ebeveyn öz yeterliği artmaktadır (Coleman ve Karraker, 2000; Öz Yıldırım ve diğ, 2024; Telef, 2013). Bununla birlikte, Singapur’da yapılan bir araştırmada, hastanenin Çocuk Gelişimi Birimi’ne başvuran daha yüksek eğitim düzeyine sahip annelerin, ilkökul ve ortaokul mezunu annelere kıyasla daha düşük ebeveyn öz yeterlik algısına sahip oldukları belirlenmiştir (Yap ve diğ, 2019). Bir başka araştırmada da özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin öz yeterlik düzeyleri üniversite mezunu annelerde, ilkökul mezunu annelerden daha yüksek bulunmuştur (Altındağ Kumaş ve Sümer, 2019). Bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda eğitim düzeyine ilişkin farklı sonuçların çalışma grubunun özellikleri gibi farklı etkenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Eğitim düzeyi genellikle artan gelir (Aydın, 2012; Mou, 2023) ve yaşam koşulları (Ulutürk Akman, 2021) gibi değişkenlerle bağlantılıdır ve bu değişkenler ebeveyn öz yeterlik algısını dolaylı olarak etkileyebilir. Örneğin daha yüksek eğitim düzeyine sahip ebeveynler, çocuklarına öğrenme sürecinde etkili rehberlik sağlayabilir ve akademik sorunlarla başa çıkmalarına destek olabilirler (Paun, 2024); diğer yandan düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynler ise günümüzde artan teknolojik olanaklar sayesinde bu eksiği gidermiş olabilirler. Mevcut araştırmada eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark saptanmamış olması çalışma grubunda düşük eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin sayısının (ilkokul mezunu anneler $N=7$, ilkökul mezunu babalar $N=8$) sınırlı olmasından kaynaklanmış olabilir. Buna karşılık katılımcıların büyük bir kısmı lise ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre annelerin çalışma durumlarına (çalışıyor/çalışmıyor) göre ebeveynlik öz yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark saptanmamıştır. Bu bulgu, ebeveyn öz yeterlik algısının yalnızca istihdam durumuyla açıklanamayabileceğine işaret etmektedir. Literatürde annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeyleri ile çalışma durumları arasında ilişki olmadığını bildiren araştırma sonuçları olduğu gibi (Ağluç, 2023; Azmoude ve diğ, 2015; Fang ve diğ, 2021; Uyanık Balat, 2014) annelerin çalışma durumunun ebeveyn öz yeterliğini etkilediğine dair bulgulara da rastlanmaktadır. Örneğin Dinçer (2022) ve

Kotil (2010) çalışmayan annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeyinin çalışan annelere kıyasla daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Botha ve diğ. (2020) ise araştırmalarında çalışmayan/yarı zamanlı çalışan annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin tam zamanlı çalışan annelere kıyasla daha yüksek olduğunu bulgusunu ortaya koymuştur. Bu durum çalışmayan annelerin çocuklarıyla daha fazla zaman geçirebilmeleri ve ebeveynlik rollerini daha merkezi bir konuma yerleştirmeleri ile açıklanabilir. Buna karşılık çalışan annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu ortaya koyan farklı çalışmalar da mevcuttur (Dursun ve Yıldız Bıçakçı, 2015; Özdemir, 2019). Literatürdeki bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda annelerin çalışma durumu ile ebeveyn öz yeterliği ilişkisi arasında farklı faktörlerin etkili olduğu söylenebilir. Örneğin Ulaş Akhan ve Batmaz (2011), çalışan annelerle yaptıkları bir çalışmada, annelerin %91,5'inin çalıştıkları için yaşadıkları suçluluk duygusuyla başa çıkmak amacıyla çocuklarıyla zaman geçirmek adına fırsatlar yaratmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte, ebeveyn-çocuk ilişkisinde yalnızca birlikte geçirilen zamanın süresi değil, bu zamanın niteliği de son derece önemlidir. Yavuzer (2004), çocuğa ayrılan zamanın verimli, anlamlı ve doyurucu olmasının ebeveynlik açısından çocuğa ayrılan sürenin uzunluğuna kıyasla daha belirleyici olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda annenin çalışma durumunun, ebeveyn öz yeterliğini doğrudan belirleyecek bir unsur olmayabileceği söylenebilir. Bandura'nın (1997) öz yeterlik kuramı çerçevesinde, bireyin bu algısı daha çok ustalık deneyimleri, sosyal modeller, sözel ikna ve fizyolojik durum gibi kaynaklardan beslenmektedir. Çalışan ya da çalışmayan anneler farklı yollarla bu kaynaklara erişiyor olabilir. Ayrıca bu araştırmanın çalışma grubunda çalışmayan annelerin sayısının ($N=62$) çalışan annelere ($N=37$) kıyasla daha fazla olmasının sonuç üzerinde etkili olduğu düşünülebilir. Öte yandan günümüzde yaşanan sosyal ve ekonomik gelişmeler ve kadınların çalışma hayatında giderek daha fazla yer edinmesi, aile içindeki ebeveyn rollerinin değişmesine neden olmuştur (Kuzucu, 2011). Bu değişimle birlikte, geleneksel olarak kadınlara atfedilen çocuk bakımı görevine erkeklerin katılımı artmıştır (Kara ve Çetinkaya, 2019). Bu durum, çalışan ve çalışmayan anneler arasındaki ebeveynlik deneyimlerinin ve sorumluluk paylaşımının giderek benzeşmesine, dolayısıyla ebeveyn öz yeterlik düzeyleri açısından aradaki farkın azalmasına neden olabilir.

4.2 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne ve Babalarının Ebeveynlik Stillerinin Tartışılması

Mevcut araştırmada annelerin ve babaların benimsedikleri demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik stillerinin, çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen bu bulgu literatürdeki araştırmalarla paralellik göstermektedir (Aydın, 2023; Dağgöl, 2016; Karabulut Demir, 2007). Uykan ve Akkaynak (2019) 100 anne ile gerçekleştirdikleri araştırmalarında çocuğun cinsiyetinin annelerin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkili olmadığını bildirmişlerdir. Benzer şekilde Arabacıoğlu (2019) 5 yaş çocuğa sahip annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmadığını saptamıştır. Tezel Şahin ve Özyürek (2008) 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne ve babaların çocuklarına karşı tutumlarını inceledikleri araştırmanın sonucunda anne ve babaların tutumlarının çocuğun cinsiyetinden etkilenmediğini ortaya koymuştur. Babaların ebeveynlik tutumlarının incelendiği bir diğer araştırmada da çocuğun cinsiyetinin anlamlı bir farklılığa yol açmadığı belirlenmiştir (İnci ve Deniz, 2015).

Öte yandan, bazı çalışmalar da elde edilen bulgudan farklı sonuçlara işaret ederek kız ve erkek çocuklara farklı ebeveynlik stiline sergilendiğini göstermektedir. Örneğin Bülbül ve Akkaynak (2021), araştırmalarında erkek çocuğa sahip ebeveynlerin kız çocuğa sahip ebeveynlerden daha yüksek düzeyde otoriter tutum benimsediklerini bildirmişlerdir. Benzer şekilde Alabay (2017) araştırmasında 48-72 aylık çocuğa sahip ebeveynlerin erkek çocuklarına daha otoriter bir yaklaşım sergilediklerini saptamıştır.

Literatürdeki bu farklı sonuçlar, araştırmaların yürütüldüğü çalışma grubunun sosyokültürel özellikleri, çocukların yaş grupları, ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması ve ebeveynlik yaklaşımlarına ilişkin farkındalıkları gibi etkenlerden kaynaklanıyor olabilir. Mevcut çalışmanın çalışma grubunun büyük ölçüde okul öncesi eğitime devam eden, şehir merkezinde yaşayan ve çoğunlukla eğitilmiş ebeveynlerden oluşması, cinsiyet temelli ayrımcılığın azalmasına ve daha eşitlikçi tutumların benimsenmesine katkı sağlamış olabilir. Bunun yanı sıra okul öncesi dönem çocuklarda toplumsal cinsiyet rollerinin gelişmeye devam ettiği bir süreçtir (Driscoll ve Nagel, 2008). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin

beklentilerin ebeveynlerin tutumlarını henüz etkilememiş olabileceği söylenebilir. Bu durum ebeveynlerin kız ve erkek çocuklarına benzer tutumlar sergilemesine neden olmuş olabilir.

Araştırmada ebeveyn stillerinin annelerin yaşının göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Babaların yaşı ise demokratik, otoriter ve izin verici stile göre farklılaşmazken aşırı koruyucu ebeveynlik stili babaların yaşına göre farklılaştığı saptanmıştır. Buna göre, daha genç yaş grubundaki babaların aşırı koruyucu ebeveynlik stili puanları, daha ileri yaştaki babalara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, daha genç yaştaki babaların çocuklarına karşı daha korumacı tutum benimsediklerini göstermektedir. Literatür incelendiğinde ebeveynlik stillerinin anne ve babaların yaşına göre farklılaşmadığını bildiren araştırmalar mevcuttur (Arabacıoğlu, 2019; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Tekin, 2022).

Literatürde ebeveyn stillerinin ebeveynin yaşına göre değiştiğine dair araştırma bulguları mevcuttur (Kartal, 2022; Ünlü, 2020). Alabay (2017) 48-72 aylık çocuğu olan anne ve babalarla yürüttüğü araştırmasında, 20-25 yaş ebeveynlerin demokratik çocuk yetiştirme tutumunu diğer yaş gruplarına kıyasla daha fazla benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Sak ve diğ. (2015) anne ve babaların demokratik ebeveyn tutumlarının 31-40 yaş aralığındaki ebeveynlerde, 41 yaş üzeri ebeveynlerden daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Mevcut araştırmada annelerin ebeveynlik stillerinin yaşa göre farklılaşmaması çalışma grubunun yapısıyla ilişkili olabilir. Araştırmaya katılan annelerin büyük çoğunluğu 20-35 yaş aralığında yer almaktadır.

Tezel Şahin ve Özyürek (2008) okul öncesi dönem 5-6 yaş grubu çocuğa sahip anne ve babalarla yürüttükleri çalışmalarında anne ebeveyn tutumlarının annelerin yaşından etkilenmediği; baba ebeveyn tutumları uyma davranışı alt boyutunda babaların yaşı ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Şanlı ve Öztürk (2012) anaokulunda eğitime devam eden 390 öğrencinin annelerinin 23-30 yaş grubunda aşırı koruyucu tutum puanlarının 31-40 yaş grubundaki annelere kıyasla daha yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Benzer şekilde Karaman (2024) da 4-6 yaş çocuğa sahip annelerin yaşı arttıkça aşırı koruyuculuğun azaldığını ifade etmiştir. Mevcut araştırmada söz konusu eğilim babalar açısından gözlenmiştir. Aşırı koruyucu ebeveyn stili ebeveynlerin çocuklarının güvenliğine yönelik kaygılı, kontrolcü ve

müdahaleci yaklaşımlarını yansıtmaktadır (Dirik ve diğ, 2015). Ebeveynler ailenin temelini oluştururken sıklıkla geleneksel rollerle tanımlanmaktadır (Telli ve Özkan, 2016). Bu geleneksel roller kapsamında babalardan aileyi koruması beklenmektedir (Kaya ve Çetinkaya, 2016). Bu nedenle mevcut araştırmada babaların çocuklarının güvenliğine yönelik sorumluluk hissetmesi ve kaygı duyması, genç babaların daha fazla aşırı koruyucu tutum sergilemelerine yol açmış olabilir. Öte yandan yaşın ilerlemesi ile birlikte artan olgunluk, deneyim ve bilgiye dayanan ebeveynlik özellikleri, yaşla birlikte olumlu yönde gelişim gösterebilir (Fergusson ve Woodward, 1999). Ebeveyn kontrolünün ilk ebeveynlik deneyiminden sonra zayıflama eğiliminde olduğu bildirilmiştir (Hotz ve Pantano, 2016). Bununla birlikte daha ileri yaştaki babalar artan ebeveynlik deneyimine bağlı olarak daha esnek bir tutum geliştirmiş olabilir.

Araştırma sonucunda anne ve babaların eğitim düzeyinin ebeveyn stilleri üzerinde farklılaşmaya sebep olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, ebeveynlerin sahip oldukları eğitim düzeyinden bağımsız olarak benimsedikleri ebeveynlik stillerinin benzerlik gösterdiğini düşündürmektedir. Literatürde eğitim düzeyi yüksek anne ve babaların çocuklarına karşı demokratik tutumları benimsediği bildirilmiştir (Begde, 2015; Gürel, 2024; Uygun ve Kozikoğlu, 2020). Bununla birlikte, mevcut araştırmada elde edilen bulgunun literatürdeki sonuçlarla farklılaşmasında çalışma grubunun eğitim düzeyi dağılımından etkilenmiş olabileceği düşünülebilir. Araştırma örneklemini eğitim düzeyleri açısından belirli bir çeşitlilik gösterse de katılımcıların çoğunluğu (annelerde %54,54, babalarda %56,56) lisans ve üstü eğitim düzeyine sahipti. Lise ve altındaki eğitim düzeyine sahip ebeveyn sayısının daha az olması gruplar arasında anlamlı farklılıkların ortaya çıkması için yeterli çeşitliliğin sağlanamamasına yol açmış olabilir.

Mevcut araştırmada çalışmayan annelerin çalışan annelere göre daha yüksek düzeyde aşırı koruyucu ebeveynlik stilini benimsedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç literatürdeki diğer çalışma bulgularıyla uyumludur (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016; Alabay, 2017; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Şanlı ve Öztürk, 2012). Aşırı koruyucu ebeveynlik tutumu, ebeveynlerin çocuklarının çevresini kontrol etme eğilimlerinin yüksek olmasıyla ilişkilendirilmektedir (Taylor ve Alden, 2006). Annenin sürekli bir işte yer almaması, çocuğuyla daha fazla vakit geçirmesine olanak tanıyabilir ve bu durum,

çocuğun ihtiyaçlarını ve sorumluluklarını doğrudan üstlenmesini beraberinde getirebilir (Gökmen Korbek, 2019). Bununla birlikte annelerin çalışıyor olması babaların çocuk bakımına daha fazla katılmasına ve çocuğun bakım sorumluluğunun paylaşılmasına yol açabilir (Yorulmaz, 2019). Bu çerçevede çalışmayan annelerin çocuklarına yönelik daha yüksek düzeyde koruyucu davranışlar sergilemeleri beklenebilir.

4.3 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algılarının Tartışılması

Mevcut araştırma bulguları çocukların cinsiyetinin, benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutlarında bir farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Literatürde benlik algısı üzerinde cinsiyete dayalı anlamlı farklılıkların saptanmadığına dair araştırma bulguları mevcuttur (Aydın, 2023; Damarlı, 2006; Demirci, 2018; Goni ve Bello, 2016; İkiz, 2009; Kuru Turaşlı, 2006). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik algılarının Demoulin Çocuklar İçin Benlik Algısı Ölçeği kullanılarak incelendiği bir çalışmada benlik algısı toplam puan, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır (Tuzcuoğlu ve diğ, 2019). Türkmen Çınar ve Özbey (2018) de benzer şekilde 60-72 aylık çocukların benlik algılarının cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediğini bildirmişlerdir. Karaca ve Aral (2017) okul öncesi eğitime devam eden 393 çocukla yürüttükleri araştırmalarında çocukların benlik algılarının cinsiyete göre farklılaşmadığını saptamışlardır.

Literatürde erkek çocukların benlik algılarının daha yüksek (Akşin, 2013; Şanlı, 2012) olduğunu bildiren araştırmalar olmakla birlikte kız çocuklarının benlik algılarının daha yüksek (Sarica, 2010; Bosacki, 2007) olduğu sonucuna ulaşan araştırma bulguları da mevcuttur.

Çocukların cinsiyetlerine göre benlik algılarına ilişkin farklı araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Bu durum, benlik algısının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ve eğer bir fark varsa bunun hangi cinsiyet lehine olduğuna ilişkin literatürde henüz bir görüş birliğinin oluşmadığını göstermektedir. Benlik kavramının gelişiminde erken çocukluk dönemi önemlidir (Harter, 2006). Bu dönemdeki çocukların benlik algıları, anne babaları (Gürsoy ve Coşkun, 2006), akranları ve öğretmenleri (Bong ve Skaalvik, 2003; Verschueren ve diğ, 2012) ile kurduğu etkileşimde aldıkları geri bildirimlere ve deneyimlere dayalı olarak

şekillenmektedir. Mevcut araştırmada çocukların cinsiyetine göre benlik algısında bir farklılaşma görülmemesi benlik algısının gelişiminde cinsiyet farklılıklarından çok çocukların sosyal çevreleriyle kurdukları etkileşimlerin ve bu süreçte edindikleri deneyimlerin etkili olabileceğini düşündürmektedir (Altan, 2023).

Araştırmada anne ve babaların yaşlarının çocukların benlik algısı toplam puan, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutlarında farklılığa yol açmadığı saptanmıştır. Demirci (2018) 5-6 yaş çocukların annelerinin sürekli kaygı düzeyleri ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında 35 yaş ve altı anneler ile 36 yaş ve üstü annelerin çocuklarının benlik algısı arasında bir farklılık olmadığını bildirmiştir. Benzer şekilde Kılıçarslan (2012) okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocukların benlik kavramlarının annelerinin yaşam doyumları bağlamında incelediği araştırmasında çocukların benlik kavramlarının annelerin yaşına göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular mevcut araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Bu durum ileri yaş, ebeveynlikte artan deneyimle ilişkilendirilebilir. Bunun yanı sıra 35 yaş üstü çocuk sahibi ebeveynlerin geçmişe göre daha yüksek eğitim düzeyi ve sosyoekonomik statüye sahip olma olasılığı daha yüksektir (Mills ve Lavender, 2011). Mevcut araştırma çalışma grubuna dahil edilen ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması ebeveynlik bilgi ve becerilerinin yaş farklılıklarından bağımsız olarak gelişmiş olmasına katkıda bulunmuş olabilir.

Araştırmada anne ve babaların eğitim düzeylerinin çocukların benlik algısı toplam puan, öz yeterlik ve öz saygı boyutlarında anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu bulguyu destekler nitelikte araştırma sonuçları mevcuttur (Aydın, 2023; Evirgen Geniş, 2017; Gözün Kahraman, 2017). 60-72 aylık çocukların benlik algıları ile ilköğretime hazırbulunuşlukları arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada annelerin eğitim düzeyleri ve çocukların benlik algısı arasında bir farklılık gözlenmemiştir (Akşin, 2013). Buna karşın Şeremet (2006) ve Sarıca (2010) anne ve babaların eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların benlik algılarının da arttığını bildirmiştir.

Ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocukların gelişimsel alanları üzerinde etkili olduğu bildirilmektedir (Polat ve Akşin, 2015). Bu durumda ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe benlik kavramı gelişimlerinin daha olumlu olması beklenebilir. Mevcut araştırmada bu yönde bir etki gözlemlenmemiştir. Bu durumun çalışma

grubu özelliklerinden kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin eğitim düzeylerinin yüksek olması ve çocukların tamamının orta ve yüksek düzeyde benlik algısı puanlarına sahip olması değişkenler arasındaki farklılaşmanın istatistiksel olarak anlamlı biçimde ortaya çıkmasını sınırlamış olabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulguya göre çocukların benlik algısı puanları, öz yeterlik ve öz saygı alt boyutları annelerin çalışma durumuna göre farklılaşmamaktadır. Literatürde araştırma bulgusuyla uyumlu sonuçlara rastlanmaktadır (Şeremet, 2006; Zincirkıran, 2008). Araştırma sonucuna paralel olarak Demirci (2018) 5-6 yaş çocukların annelerinin çalışma durumunun benlik algısı puanları, öz yeterlik ve öz saygı alt boyutlarında farklılaşmaya yol açmadığını bildirmiştir. Benzer şekilde Yorulmaz (2017) okul öncesi öğrencilerin benlik algılarının ve sosyal uyumlarının bazı değişkenlere göre incelediği araştırmasında annelerin çalışma durumuna göre çocukların benlik algısı toplam puanı, öz yeterlik ve öz saygı alt boyutlarında bir farklılaşma olmadığını saptamıştır. Buna karşın Türkmen Çınar ve Özbey (2018) 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının benlik algılarını inceledikleri araştırmalarında çalışan annelerin çocuklarının çalışmayan anneye sahip çocuklardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ergenlerin benlik saygısı ile anne babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmada meslek lisesinde eğitime devam eden ergenlerin benlik saygısının çalışan anneler lehine daha yüksek olduğu bulunmuştur (Dilek ve Aksoy, 2013). İş yaşamına katılan anneler kendilerine yönelik yeterlik, başarı ve olumlu benlik algısı geliştirerek annelik rollerine olumlu katkı sağlar ve bu olumlu algı çocuklarına da yansır (Howell, 1973). Mevcut araştırmada çalışan ve çalışmayan anneler arasında bu yönde bir farklılaşma görülmemiş olması, araştırma çalışma grubuna katılan annelerin büyük çoğunluğunun çalışmayan (%62.6) annelerden oluşması ile ilişkili olabilir.

4.4 Ebeveynlik Stilleri, Ebeveyn Öz Yeterliği ve 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Tartışılması

Araştırmada, anne ve babaların ebeveyn öz yeterlik düzeyinin demokratik ve aşırı koruyucu ebeveynlik stilini pozitif ve anlamlı biçimde yordadığı, otoriter ebeveynlik stilini ise negatif ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İzin verici ebeveynlik stili açısından ise öz yeterliğin yordayıcı etkisi anlamlı bulunmamıştır.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, ebeveyn davranışının bir sonuç değişkeni olarak ele alındığı durumlarda, ebeveynlerin ebeveynlik deneyimlerine dair öznel algılarının, ebeveynlik yeterliliğinin belirlenmesinde anlamlı bir unsur olduğunu ortaya koymuştur (Ardelt ve Eccles, 2001). Bu doğrultuda, çocuklarını başarılı bir biçimde yetiştirebilme konusundaki inançları şeklinde tanımlanan ebeveyn öz yeterliği (Bandura, 1977; Coleman ve Karraker, 1997), ebeveyn davranışlarıyla ilişkili bir değişken olarak ön plana çıkmaktadır (Fang ve diğ, 2021). Ebeveyn öz yeterliği yüksek olan ebeveynler çocuklarına karşı daha fazla destekleyici davranışlar sergilemekte ve olumsuz kontrol uygulamalarını daha az kullanmaktadır (Glatz ve diğ, 2023; Jones ve Prinz, 2005).

Mevcut araştırma sonucuna paralel olarak Uyanık Balat ve Yılmaz (2014) okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn öz yeterlik algılarını inceledikleri araştırmalarında aşırı koruyucu tutum ve baskıcı disiplinler tutum boyutlarının ebeveyn öz yeterliğini yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Demirdöven ve Özyürek (2022) okul öncesi çocuğu olan annelerin ebeveyn öz yeterliklerinin demokratik tutumlar ile pozitif; baskıcı ve otoriter tutumlar ile negatif ilişkili olduğunu bildirmiştir. Bir başka araştırmada Mash ve diğ. (1983) ebeveyn öz yeterlikleri düşük olan ebeveynlerin çocuklarına karşı daha fazla baskıcı ve sert tutum benimsediklerini saptamıştır. Yüksek düzeyde ebeveyn öz yeterlik algısına sahip anne ve babaların, çocuklarıyla daha olumlu, etkili ve tutarlı biçimde etkileşim kurdukları (Coleman ve Karraker, 2000; Teti ve Gelfand, 1991) ve düşük ebeveyn öz yeterliğine sahip ebeveynlerin ise katı ve cezaya dayalı ebeveynlik yaklaşımları sergiledikleri (Albanese ve diğ, 2019; Hamovitch ve diğ, 2019) göz önünde bulundurulduğunda ebeveyn öz yeterliğinin demokratik stil ile pozitif, otoriter stil ile negatif ilişkili olduğuna dair araştırma bulgusunun literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Aşırı koruyucu ebeveynlik stilinde ebeveynler çocuklarını aşırı koruma eğilimi gösterirler ve kontrolcü ve müdahaleci yaklaşım sergilerler (Yavuzer, 2018). Aşırı koruyucu ebeveynlik çocuk üzerinde yüksek kontrol ve koruma uygulaması içerdiği için Türk kültürü gibi toplulukçu eğilim gösteren kültürlerde duygusal sıcaklığın bir göstergesi olarak değerlendirilebilir (Kağıtçıbaşı, 2007; Sümer ve diğ, 2010).

Türk toplumunda aşırı koruyucu, baskıcı ve disiplin odaklı ebeveyn tutumlarının kültürel olarak onaylanması, bu anlayışla yetişen ebeveynlerin de benzer tutumlar sergilediklerinde kendilerini yeterli hissetmelerine ve dolayısıyla ebeveyn öz yeterlik algılarının yüksek olmasına yol açtığı düşünülebilir (Uyanık Balat ve Yılmaz, 2014).

Mevcut araştırmada ebeveyn öz yeterliği ile izin verici ebeveynlik arasında bir ilişki bulunmamıştır. İzin verici ebeveynlik düşük düzeyde kontrol, yüksek düzeyde kabul ile karakterize edilmektedir (Baumrind, 1971). Bu ebeveynlik stili aşırı hoşgörölü yaklaşımların ihmalkâr tutumlara dönüşmesine yol açabilmektedir (Alabay, 2017). Öte yandan ebeveyn öz yeterliği, ebeveynlerin çocuklarının büyüme ve gelişim sürecine aktif ve olumlu biçimde katkıda bulunma becerilerini kapsamaktadır (Coleman ve Karraker, 2000). Bu doğrultuda, izin verici ebeveynlik stilinin düşük düzeyde kontrol ve yönlendirme içermesi, yüksek ebeveyn öz yeterlik algısı ile örtüşmediğinden iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiş olabilir.

Araştırma sonucunda anne ve babaların otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveynlik stilleri ile çocukların benlik algısı toplam puanı, öz yeterlik ve öz saygı alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Araştırma sonucuna paralel olarak Aydın (2023) annelerin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının benlik algısı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları arasında biri ilişki olmadığını bildirmiştir. Benzer şekilde Bayhan ve Öz (2018) 3-6 yaş çocuğa sahip anne ve babaların ebeveyn tutumları ile çocukların benlik algısı, öz saygı ve öz yeterlikleri arasında ilişki olmadığını saptamıştır. Bununla birlikte Şenol ve Karaca (2020) okul öncesi eğitime devam eden çocukların benlik kavramı ve ebeveynlerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında demokratik ebeveyn tutumunun çocukların benlik kavramını olumlu yönde, aşırı koruyucu ebeveyn tutumunun ise olumsuz yönde yordadığı sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir (2015) geniş ve çekirdek ailede bulunan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile 48-72 aylık çocuklarının benlik kavramları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır. Furnham ve Cheng (2000) ergenlerle yaptıkları araştırmada annelerin demokratik tutumlarının çocukların öz saygısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Yavuz ve diğ. (2016) 60-72 aylık

çocuklarla yürüttükleri araştırmalarında annelerin çocuklarına karşı ilgisiz ve ihmal davranışlarının çocukların öz saygı ve olumlu benlik algılarını azalttığını ortaya koymuştur. Literatürde olumlu ebeveyn davranışlarının çocukların benlik gelişimini olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir (Brown ve diğ, 2009; Kayım ve Ayaz, 2019; Paulus ve diğ, 2018). Cooley'e göre okul öncesi dönemdeki deneyimler benliğin temelini oluşturur (akt. Demirci, 2018). Okul öncesi dönemde çocukların sosyal çevreleri önemli ölçüde genişler ve bu durum akranlarıyla ve öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin önemini artırmaktadır (Leflot ve diğ, 2010). Bununla birlikte çocukların ebeveynlerinin yanı sıra öğretmen ve akranlarıyla kurdukları iletişim de benlik kavramını etkilemektedir (Aydın, 2010; Colwell ve diğ, 2003; Spilt ve diğ, 2013; Verschueren ve diğ, 2012). Bunun yanı sıra mevcut araştırmada 5-6 yaş grubunda demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici gibi genel ebeveyn tutumlarından farklı olarak ebeveyn ile çocuk arasında kurulan sıcak ve güvenli ilişki daha belirleyici bir rol oynamış olabilir. Öte yandan araştırmaya katılan ebeveynlerin demokratik tutum puanlarının yüksek olmasının da (annelerde Ort= 75.93, babalarda Ort=74.42) sonucu etkilediği düşünülmektedir. 5-6 yaş grubunda benlik gelişim süreci devam etmektedir (Harter, 2006). Bu nedenle mevcut çalışma grubunda ebeveynlik stillerinin benlik algısı üzerindeki etkisi henüz gözlenmemiş olabilir.

Araştırmada ebeveyn öz yeterliği ile çocukların benlik algısı arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuç ile benzer şekilde Kurnaz (2019) 60-66 aylık çocukların benlik algıları ile annelerinin öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada annelerin ebeveyn öz yeterlikleri ile çocukların benlik algıları arasında ilişki olmadığını bildirmiştir. Literatür incelendiğinde ebeveyn öz yeterliği ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen başka bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda, mevcut araştırmanın literatüre katkı sağladığı düşünülmektedir.

Ebeveyn öz yeterliği ve çocukların benlik algısı literatürde farklı değişkenler ile incelenmiştir. Örneğin Ogelman ve Topaloğlu (2014) ebeveynlerin ebeveynlik öz yeterliği ile 4-5 yaş çocukların sosyal yetkinlik, saldırganlık ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların saldırganlık ve kaygı puanlarının ebeveynlerin öz yeterlik algılarıyla ilişkili olmadığı, ancak sosyal yetkinlik puanlarının annelerin öz yeterlik algılarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur.

Sarıca (2013) ise ebeveynlerin sosyal sorun çözme düzeyi ile 6 yaş çocuklarının benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve annelerin sosyal sorun çözme düzeyi arttıkça çocukların benlik algısı puanlarının azaldığını belirtmiştir. Babaların sosyal sorun çözme düzeyi ile çocukların benlik algısı arasında ise bir ilişki bulunmamıştır. 4-5 yaş grubu çocukların benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları ile ilişkisinin incelendiği bir diğer araştırmada annelerin davranışları ile çocukların benlik kavramları arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Yıldırım Kurtuluş, 2016). Lau ve diğ. (1998) tarafından yürütülen boylamsal bir araştırmada, 2 yaşından 12 yaşına kadar çocukların benlik algısının gelişimi incelenmiştir. Sonuçlar, okul öncesi dönemde çocukların genellikle olumlu bir benlik algısına sahip olduklarını, ancak ilkokula başladıklarında olumlu benlik algısının azaldığını göstermektedir. Literatüre paralel olarak mevcut araştırmaya katılan çocukların benlik algısı puanları orta ve yüksek düzeyde dağılım göstermektedir. Okul öncesi dönemde çocukların benlik kavramlarının olumlu gelişimi, ebeveynlerin bu dönemde çocuklarından akademik başarı beklemeyip yalnızca gelişimlerine odaklanmalarıyla ilişkilendirilebilir. Ancak ilkokula geçişle birlikte artan sorumluluklar ve beklentiler performans kaygısına yol açarak çocukların benlik algısında olumsuz düşüncelere neden olabilir (Yukay Yüksel ve Yıldırım, 2016). Öte yandan okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların benlik algısını olumlu yönde etkilediği bildirilmektedir (Kuru Turaşlı, 2006; İkiz, 2009). Çalışma grubunun okul öncesi eğitim kurumlarından seçilmiş olması çocukların sosyal-duygusal gelişimlerinin desteklenmesine (Özdemir ve diğ, 2021) ve benlik algılarının olumlu yönde gelişmesine katkı sağlamış olabilir. Okul öncesi eğitim çocuklara akran etkileşimi, başarı deneyimi, olumlu öğretmen geribildirimleri gibi destekleyici etkenler sunmaktadır. Bu durum mevcut çalışma grubunda benlik algısının genellikle orta ve yüksek düzeyde dağılmasına yol açmış olabilir. Dolayısıyla ebeveynlik stillerinin ve ebeveyn öz yeterlik düzeylerinin çocukların benlik algısı üzerindeki etkilerini sınırlı hale getirdiği düşünülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada ebeveynlik stilleri, ebeveyn öz yeterliği ve 5-6 yaş çocukların benlik algısı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonucunda ebeveyn öz yeterliğinin ve çocukların benlik algısının ebeveynin yaşı, eğitim düzeyi, annenin çalışma durumu, çocuğun cinsiyeti ile anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Ancak ebeveyn stillerinin annelerin çalışma durumu ve babaların yaşına göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin çalışma durumu incelendiğinde çalışmayan annelerin, çalışan annelere kıyasla daha yüksek düzeyde aşırı koruyucu ebeveynlik tarzını benimsedikleri saptanmıştır. Babaların yaşı incelendiğinde ise genç babaların, yaşça daha büyük babalara göre daha fazla aşırı koruyucu tutum sergileme eğiliminde oldukları bulunmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre anne ve babaların ebeveyn öz yeterlikleri demokratik ve aşırı koruyucu ebeveynlik stillerini pozitif yönde; otoriter ebeveynlik stilini ise negatif yönde etkilemektedir. Diğer bir deyişle ebeveyn öz yeterliği arttıkça ebeveynler demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergileme eğilimindeyken, ebeveyn öz yeterliği azaldıkça otoriter tutum sergileme eğiliminde olmaktadır.

Literatürde ebeveyn öz yeterliği, ebeveyn stilleri ve çocukların benlik algısı farklı değişkenlerle incelenmiş olmakla birlikte, bu değişkenlerin bir arada ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırmanın bu yönüyle literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarını değerlendirirken dikkate alınması gereken çeşitli sınırlılıklar bulunmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçekler ebeveynlere öğretmenler aracılığıyla iletilmiş, çocuklara ise araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Bu durum veri toplama sürecinde farklı uygulama yöntemlerinin etkilerini göz önünde bulundurmayı gerektirmektedir.

Araştırmada katılımcılar yalnızca okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaşındaki çocuklar ve onların anne babaları ile sınırlı tutulmuştur. Ebeveyn stilleri, ebeveyn öz yeterliği ve benlik algısının gelişimsel düzeyde ele alınabilmesi için ileri gelişim dönemlerinin de dahil edildiği boylamsal araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Araştırmaya katılan çocukların orta ve yüksek düzeyde benlik algısına sahip olduğu görülmektedir. Gelecek araştırmalarda, çocukların benlik algısının farklı düzeylerde (düşük, orta, yüksek) temsil edileceği çalışma gruplarıyla benzer çalışmalar yapılabilir.

Araştırmada kullanılan ölçekler katılımcıların öz bildirimine dayanmaktadır. Katılımcıların kullanılan ölçek formlarını dürüstçe ve içtenlikle doldurduğu varsayılmıştır.

Araştırma, ebeveynlerin öz yeterlik düzeylerinin demokratik, aşırı koruyucu ve otoriter ebeveynlik stillerini etkilediğini göstermektedir. Öz yeterliği yüksek bireylerin zorlu durumlarla başa çıkmada daha yüksek motivasyona sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda ebeveynlerin öz yeterlik algılarını güçlendirecek eğitim programları düzenlenmesi önerilebilir.

Bu araştırmada ele alınan değişkenler, ebeveynlerin yeterlik algılarını, ebeveynlik stillerini ve çocukların benlik algılarını etkileyebilecek faktörlerin yalnızca bir kısmını kapsamaktadır. Gelecek araştırmaların farklı demografik özelliklere sahip daha geniş çalışma gruplarıyla yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Ebeveynlik stilleri ve ebeveyn öz yeterliğinin çocukların benlik algısına etkisinde çevresel faktörlerin (okul, akranlar, öğretmenler) rolünün de dikkate alındığı araştırmaların yapılması önemlidir.

Okul öncesi dönem çocuklarının benlik algılarının incelendiği çalışmaların sınırlı olması nedeniyle, daha fazla araştırma gerçekleştirilerek benlik algısı ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiler araştırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abdollahi, F., Agajani-Delavar, M., Zarghami, M., Lye, M. S.** (2016). Postpartum mental health in first-time mothers: A cohort study, *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 10(1).
- Acar, İ. H., Uçuş, Ş., Yıldız, S.** (2019). Parenting and Turkish children's behaviour problems: the moderating role of qualities of parent-child relationship, *Early Child Development and Care*, 189(7), 1072-1085.
- Adana, F., Kutlu, Y.** (2009). Anne-baba tutumlarının adolesanların kendilik kavramı üzerine etkisi, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 18-23.
- Adler, A.** (2017). *İnsan Doğasını Anlamak*. (D. Başkaya Çev). İlya Yayınları.
- Ağlu, B.** (2023). *Annelerin erken çocukluk gelişim bilgisi düzeyinin ebeveynlik öz yeterliğine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Kafkas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Akatlı, R., Tunçay, G. Y.** (2022). Ebeveynlerin bağlanma biçimlerinin çocuk yetiştirme tutumları üzerindeki yordayıcı rolü, *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6(1), 175-203.
- Akşin, E.** (2013). 60-72 Aylık çocukların benlik algıları ile ilköğretime hazır bulunuşlukları arasındaki ilişkinin ve ilköğretime hazır bulunuşluk ile benlik algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aksoy, A. B., Kılıç, Ş., Gözün Kahraman, Ö.** (2009). Asya kültürlerinde ebeveynlik stilleri ve uygulamaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 14-25.
- Aktu, Y.** (2024). The role of parenting stress on parenting self-efficacy and parental burnout among Turkish parents: a moderated mediation model, *BMC Psychology*, 12(1), 475.
- Aküzüm, C., Boğa Baran, E., Çelebi, S.** (2022). Okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile dijital oyun bağımlılığı eğilimi arasındaki ilişki, *Turkish Studies*, 17(3), 427-458.
- Alabay, E.** (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi, *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 156-174.
- Albanese, A. M., Russo, G. R., Geller, P. A.** (2019). The role of parental self-efficacy in parent and child well-being: A systematic review of associated outcomes, *Child Care Health Development*, 45, 333-363.

- Aloia, L. S., Warren, R.** (2019). Quality parent-child relationships: The role of parenting style and online relational maintenance behaviors, *Communication Reports*, 32(2), 43-56.
- Alptekin, A., Sarıkaya, A., Köroğlu, A. Y.** (2023). 60-72 aylık çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(2), 487-496.
- Altan, S.** (2023). *Farklı sosyokültürel çevrede yaşayan 5-6 yaş çocukların benlik algıları ile psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Altındağ Kumaş, Ö., Sümer, H. M.** (2019). Özel gereksinimli küçük çocuğu olan annelerin öz yetkinlikleri, yılmazlık düzeyleri ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1).
- Anderson, O. A.** (2006). *Linking work stress, parental self-efficacy, ineffective parenting, and youth problem behavior*. PhD diss., University of Tennessee.
- Apaydın, B.** (2024). *Ebeveyn stresi, ebeveyn tutumları ve ebeveyn çocuk iletişimi arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Arabacıoğlu, B.** (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Ardelt, M., Eccles, J. S.** (2001). Effects of mother's parental efficacy beliefs and promotive parenting strategies on inner-city youth, *Journal of Family Issues*, 22(8), 944-972.
- Arpacı, T., Dönmez, H.** (2024). 3-6 yaş çocuğu olan annelerin ebeveyn öz yeterlik düzeyleri ile çocukların psikososyal durumları arasındaki ilişki: Tanımlayıcı araştırma, *Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi*, 16(2), 325-332.
- Arslan, G., Kabasakal, Z.** (2013). Ergenlerin problem çözme becerileri ve ana-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Turkish Studies*, 8(6), 33-42.
- Aslan, E.** (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri, *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Atıcı, N.** (2024). *Okul öncesi çocukların etkileşimli oyun davranışları ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, B.** (2020). *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Aydın, D.** (2023). Okul öncesi dönem çocukların annelerinin ebeveyn tutumları ile çocuklarının benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Bursa.

- Aydın, K.** (2012). Türkiye’de kişisel gelir dağılımının sosyo ekonomoik ve demografik belirleyicileri, *Çalışma ve Toplum*, 1(32), 147-166.
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M.** (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Azmoude, E., Jafarnejade, F., Mazloun, S. R.** (2015). The predictors for maternal self-efficacy in early parenthood, *Journal of Midwifery & Reproductive Health*, 3(2), 368-376.
- Bağatarhan, T.** (2023). Ebeveyn öz yeterliği ile okul öncesi dönem çocuklarında dijital oyun bağımlılık eğilimi arasındaki ilişkide çocuklardaki anksiyete ve içe dönüklüğün aracı rolü, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1, 1289-1304.
- Bağatarhan, T., Nazlı, S.** (2013). Ebeveyn eğitim programının annelerin ebeveynlik öz-yeterliklerine etkisi, *Sosyal Politika Çalışmaları*, 7(31), 67-88.
- Bağçeli Kahraman, P., Çubukçu, A.** (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin istismar düzeyleri, ebeveyn tutumları ve çocuklarının davranış problemleri arasındaki ilişki, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1304-1331.
- Bal, E.** (2004). *İlköğretim öğrencilerinin benlik algıları ile atılganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Balat, G., Sezer, T., Tunçeli, H.** (2015). Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların annelerinin öz yeterlilik ve öfke düzeylerinin incelenmesi, *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 47-63.
- Bandura, A.** (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change, *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A.** (1982). Self-efficacy mechanism in human agency, *American Psychologist*, 37(2), 122-147.
- Bandura, A.** (1986). The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory, *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4(3), 359-373.
- Bandura, A.** (1989). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy, *Developmental Psychology*, 25(5), 729-735.
- Bandura, A.** (1997). *Self-efficacy: The Exercise of Control*. W.H. Freeman and Company, New York 22-24.
- Bandura, A.** (2006). Guide for self-efficacy scales, *Self-Efficacy Beliefs of Adolescent*, 5, 307-337.
- Barbaroğlu, A.** (2025). Annelerin benlik saygısı ve ebeveynlik tutumları, *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 7(1), 32-38.
- Baumrind, D.** (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior, *Child Development*, 37(4), 887-907.

- Baumrind, D.** (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior, *Genetic Psychology Monographs*, 75(1), 43-88.
- Baumrind, D.** (1971). Current patterns of parental authority, *Developmental Psychology*, 4, 1-103.
- Baumrind, D.** (1972). An exploratory study of socialization effect on Black children: Some black-white comparison, *Child Development*, 43, 261-267.
- Baumrind, D.** (1989). Rearing Competent Children, *Child Development Today and Tomorrow*, 349-379.
- Baumrind, D.** (1991). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use, *The Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95.
- Bayhan, P., Öz, N. S.** (2018). 3-6 yaş arasındaki çocuklarda benlik algısı, öz saygı ve öz yeterliliğin ebeveyn tutumu ve akran kabulü ile ilişkisi, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 22(3), 34-53.
- Bayraktar, M.** (2025). *Ebeveyn öz-şefkati ile olumlu ebeveyn çocuk ilişkisi: Ebeveyn bilinçli farkındalığı, ebeveyn özyeterliliği ve ebeveyn stresinin aracı rolü.* (Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.
- Begde, Z.** (2015). *Öğretmen ve ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Belsky, J.** (1986). Transition to parenthood. *Medical Aspects of Human Sexuality*, 20(9), 56-59.
- Berk, L. E.** (2020). *Bebekler ve çocuklar doğum öncesinden orta çocukluğa.* (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev. Ed.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Bocaski, S.** (2007). Children's understandings of emotions and self: Are there gender differences, *Journal of Research in Childhood Education*, 22(2), 155-172.
- Bong, M., Skaalvik, E. M.** (2003). Academic self-concept and self-efficacy: How different are they really?, *Educational Psychology Review*, 15(1), 1-40.
- Bor, W., Sanders, M. R.** (2004). Correlates of self-reported coercive parenting of preschool-aged children at high risk for the development of conduct problems, *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 38(9), 738-745.
- Bornstein, L., Bornstein M. H.** (2007). Parenting styles and child social development, *Encyclopedia on Early Childhood Development*.
- Bornstein, M. H.** (2012). Cultural approaches to parenting, *Parent Sci Pract.*, 12(2-3), 212-221.
- Bornstein, M., Cote, L. R., Haynes, O. M., Suwalsky, J. T., Bakeman, R.** (2012). Modalities of infant-mother interaction in Japanese, Japanese American immigrant, and European American dyads, *Child Development*, 83(6), 2073-2088.

- Botha, E., Helminen, M., Kaunonen, M., Lubbe, W., Joronen, K.** (2020). Mothers' parenting self-efficacy, satisfaction and perceptions of their infants during the first days postpartum, *Midwifery*, 88.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., Neff, C., Schoppe-Sullivan, S. J., Frosch, C. A.** (2009). Young children's self-concepts: Associations with child temperament, mothers' and fathers' parenting, and triadic family interaction, *Merrill Palmer Q (Wayne State Univ Press)*, 55(2), 184-216.
- Buchanan, C. M., Glatz, T., Selçuk, Ş., Skinner, A. T., Lansford, J. E., El-Hasan, S. M., Bacchini, D., Bornstein, M. H., Chang, L., Deater-Deckard, K., Giunta, L. D., Dodge, K. B., Grdal, S., Liu, Q., Long, Q., Oburu, P., Pastorelli, C., Sorbring, E., Tapanya, S., Steinberg, L., Tirado, L. M. U., Yotanyamaneewng, S., Alampay, L. P.** (2023). Development trajectories of parental self-Efficacy as children transition to adolescence in nine countries: Latent growth curve analyses, *Journal of Youth and Adolescence*, 53(5), 1047-1065.
- Buhs, E. S.** (2005). Peer rejection, negative peer treatment, and school adjustment: Self-concept and classroom engagement as mediating processes, *Journal of School Psychology*, 43(5), 407-424.
- Blbl, N., Akkaynak, M.** (2021). Okul ncesi eēitimine devam eden 48-72 aylık çocukların rekabet stilleri ile çocuklara yönelik beveyin tutumları arasındaki ilişki düzeyi, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 8(1), 32-66.
- Bulut Serin, N., ztrk, S.** (2007). Anne-babası boşanmış 9-13 yaşlarındaki çocuklar ile yanı yaş grubundaki anne-babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eēitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 117-128.
- Burger, J. M.** (2016). *Kişilik*. (İ. D. Erguvan Sarıoēlı, ev.) İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Byktaşkapu, S.** (2012). Annelerin zyeterlik algıları ile 1-3 yaş arasındaki çocuklarının gelişimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Amasya Üniversitesi Eēitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 18-30.
- am, M. O., Engin, E., Uēuryol, M.** (2017). Üniversite ērencilerinde benlik gelişimi ve güven duygusu, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(51), 508-514.
- Çamlıbel akmak, .** (2010). Okul ncesi eēitim kurumlarında aile katılımı, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(20).
- Cantekin, D., Gültekin Akduman, G.** (2020). Annelerin ocuk yetiştirme tutumları ile çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 21(1), 87-92.
- Carless, B., Melvin, G. A., Tonge, B. J., Newman, L. K.** (2015). The role of parental self-efficacy in adolescent school-refusal, *Journal of Family Psychology*, 29(2), 162-170.

- Çekiç, A., Türk, F., Buğa, A., Hamamcı, Z.** (2018). Alabama ebeveyn davranışları ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 728-743.
- Cevher, F. N., Buluş, M.** (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 28-39.
- Chao, R. C., Vidacovich, C., Green, K. E.** (2017). Rasch analysis of the rosenberg self-esteem scale with African Americans, *Psychological Assessment*, 29(3), 329-342.
- Chau, V., Giallo, R.** (2015). The relationship between parental fatigue, parenting self-efficacy and behaviour: Implications for supporting parents in the early parenting period, *Child: Care, Health and Development*, 41(4), 626-633.
- Cizreliogulları, M. N., Kilili, R.** (2021). Ebeveyn tutumlarının çocukların yetenek ve becerilerine etkisi, *European Journal of Educational and Social Sciences*, 6(1), 130-142.
- Coleman, P. K., Karraker, K. H.** (1997). Self-efficacy and parenting Quality findings and future applications, *Developmental Review*, 18, 47-85.
- Coleman, P. K., Karraker, K. H.** (2000). Parenting self-efficacy among mothers of school-age children: Conceptualization, measurement, and Correlates, *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 49(1), 13-24.
- Coleman, P. K., Karraker, K. H.** (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status, *Infant Mental Health Journal: Infancy and Early Childhood*, 24(2), 126-148.
- Colwell, M. J., Lindsey, E. W.** (2003). Teacher-child interactions and preschool children's perceptions of self and peers, *Early Child Development and Care*, 173(2-3), 249-258.
- Cooke, B.** (1991). Thinking and knowledge underlying expertise in parenting: Comparisons between expert and novice mothers, *Family Relations*, 40(1), 3-13.
- Coşkun, U. H., Sağır, T. M., Girli, A.** (2019). Üstün zekalı ve yetenekli çocuğu olan annelerin problem çözme becerilerinin bir yordayıcı olarak ebeveyn yetkinliği, *Uluslararası Eğitim Spektrumu Dergisi*, 1(2), 106-130.
- Coşkun, Y., Altay, C. Y.** (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi, *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, 41-56.
- Cüceloğlu, D.** (1999). *İçimizdeki Çocuk*. Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, D.** (2020). *Var mısın? Güçlü bir yaşam için öneriler*. Kronik Kitap.
- Dağgöl, H. C.** (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri arasındaki ilişkinin

incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs.

Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Darling, N., Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model, *Psychological Bulletin*, 113, 487-496.

Davey, H., Tough, S., Adair, C., Benzie, K. (2011). Risk factors for subclinical and major postpartum depression among a community cohort of Canadian women, *Maternal & Child Health Journal*, 15(7), 866-875.

Demirci, A. (2018). *5-6 yaş çocukların annelerinin sürekli kaygı düzeyleri ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Demirdöven, B., Özyürek, A. (2023). Okul öncesi çocuğa sahip annelerin ebeveyn öz yeterliklerinin incelenmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(38), 539-554.

Demoulin, D. F. (1999). A personalized development of self-concept for beginning readers, *Education*, 120(1), 14-26.

Dilek, H., Aksoy, A. B. (2013). Ergenlerin benlik saygısı ile anne-babalarının benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(3), 95-109.

Dinçer, T. (2022). *24-48 aylık çocuğu olan annelerin ebeveynlik görevleri öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dirik, G., Yorulmaz, O., Karancı A. N. (2014). Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının değerlendirilmesi: Kısaltılmış algılanan ebeveyn tutumları-çocuk formu, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25.

Don, B. P., Chong, A., Biehle, S. N., Gordon, A., Mickelson, K. D. (2014). Anxiety across the transition to parenthood: Change trajectories among low-risk parents, *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal*, 27(6), 633-649.

Driscoll, A., Nagel, N. G. (2008). *Early childhood education, birth-8*. (4th Ed.). Boston: Pearson Education Inc.

Dumka, L. E., Gonzales, N. A., Wheeler, L. A., Millsap, R. E. (2010). Parenting self-efficacy and parenting practices over time in Mexican American families, *J Fam Psychol*, 24(5), 522-531.

Durmuşoğlu Saltalı, N. (2020). The mediating role of parenting efficacy in the association between preschool father-child relationship and parental stress, *Participatory Educational Research*, 7(2), 230-240.

- Durmuşoğlu, M. C., İlhan İyi, T., Yıldız Taşdemir, C.** (2024). The relationship between parental attitudes and parent-child relationship, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 61, 2214-2231.
- Dursun, Ş., Bıçakçı, M.** (2015). Bir-üç yaş arası bebeğe sahip annelerin annelik becerilerinde öz yeterliliklerinin incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*.
- Evirgen Geniş, N.** (2017). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Evirgen Geniş, N., Gözün Kahraman, Ö.** (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(3), 2446-2454.
- Fang, Y., Boelens, M., Windhorst, D. A., Raat, H., Grieken, A.** (2021). Factors associated with parenting self-efficacy: A systematic review, *Journal of Advanced Nursing*, 77(6), 2641-2661.
- Fennell, M. J. V.** (1997). Low self esteem: A cognitive perspective, *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, 25(1), 1-25.
- Fergusson, D. M., Woodward, L. J.** (1999). Maternal age and educational and psychosocial outcomes in early adulthood, *Journal of Child Psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 40(3), 479-489.
- Fitzgerald, D. P., White, K. J.** (2003). Linking children's social worlds: Perspective-taking in parent-child and peer contexts, *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 31(5), 509-522.
- Furnham, A., Cheng, H.** (2000). Perceived parental behaviour, self-esteem and happiness, *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 35(10), 463-470.
- Gander, M. J., Gardiner, H. W.** (2015). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (A. Dönmez, N. Çelen, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Gecas, V.** (1989). The social psychology of self-efficacy, *Annual Review of Sociology*, 15, 291-316.
- Geçtan, E.** (2016). *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis.
- George, D., Mallery, M.** (2010). SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Glatz, T., Buchanan, C. M.** (2015). Over-time associations among parental self-efficacy, promotive parenting practices, and adolescent' externalizing behaviors, *Journal of Family Psychology*, 29(3), 427-437.
- Glatz, T., Cotter, Al., Buchanan, C. M.** (2017). Adolescents' behaviors as moderators for the link between parental self-efficacy and parenting practices, *Journal of Child and Family Studies*, 26(4), 989-997.

- Glatz, T., Lippold, M., Chung, G., Jensen, T. M.** (2023). A systematic review of parental self-efficacy among parents of school-age children and adolescents, *Adolescent Research Review*, 9(1), 75-91.
- Gökmen Korbek, E.** (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların ebeveyn tutumları ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Goni, U., Bello, S.** (2016). Parental socio-economic status, self concept and gender differences on students' academic performance in borno state college of education: *Implications for counselling*, *Journal of Education and Practice*, 7(14), 21-27.
- Grimes, L.** (2013). The role of parental self-efficacy and parental knowledge in parent-infant interactions during the transition to parenthood, *Psychology Ph.D. Dissertations*.
- Gross, C. L., Marcussen, K.** (2017). Postpartum depression in mothers and fathers: The role of parenting efficacy expectations during the transition to parenthood, *Sex Roles*, 76(5-6), 290-305.
- Grusec, J.** (2007). Parents attitudes and beliefs: Their impact on children's development. *Encyclopedia on Early Childhood Development*.
- Gryczkowski, M. R., Jordan, S. S., Mercer, S. H.** (2009). Differential Relations between mothers' and fathers' parenting practices and child externalizing behavior, *Journal of Child and Family Studies*, 19, 539-546.
- Güler Yıldız, T., Şahin, F., Haktanır, G. Holloway, S.** (2021). Turkish adaptation of the berkeley parenting self-efficacy scale revised (BPSE-R), *Journal of Education and Future*, 19, 13-23.
- Güloğlu, B., Kararırmak, Ö.** (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlık, *Ege Eğitim Dergisi*, 11(2), 73-88.
- Günalp, A.** (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. (Yüksel Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gürel, A. H.** (2024). *Ebeveyn tutumları ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Gürpınar Akan, A.** (2001). *7-12 yaş çocuklarında görülen uyum ve davranış bozuklukları ve benlik saygısı ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Gürsoy, F., Coşkun, T.** (2006). Büyük ebeveynleriyle yaşayan çocukların aile ortamların değerlendirmeleri, *Ç. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 151-164.

- Güven, S. N.** (2024). *Ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliğinin ve ebeveyn rolüne ilişkin kendilik algısının ebeveyn stresine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güven, Y., Doğanay Koç, E.** (2020). Okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılık düzeyleri ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 1391-1406.
- Hamovitch, E. K., Acri, M. C., Bornheimer, L. A.** (2019). An analysis of the relationship between parenting self-efficacy, the quality of parenting, and parental and child emotional health, *Journal of Family Social Work*, 22(4-5), 337-351.
- Harter, S.** (2006). The Self. In N. Eisenberg, (Ed.), *Handbook of child psychology Vol. 3: Social, emotional, and personality development*, (pp. 505-570). Wiley.
- Heslin, P. A., Klehe, U. C.** (2006). Self-efficacy, In S. G. Rogelberg (Ed.), *Encyclopedia of Industrial/Organizational Psychology*, 2, 705-708.
- Holloway, S. D., Suzuki, S., Yamamoto Y., Behrens, K.** (2005). Parenting self-efficacy among Japanese mothers, *Journal of Comparative Family Studies*, 36(1), 61-76.
- Hotz, V. J., Pantano, J.** (2016). Strategic parenting, birth order, and school performance, *J Popul Econ*, 1(28), 911-936.
- Howard, S. D.** (2006). What about dad? Adjusting to parenting and facilitating children's development, (67). ProQuest Dissertations & Theses Global.
- Howell, M. C.** (1973). Employed mothers and their families, *Pediatrics*, 52(2), 252-263.
- İkiz, H.** (2009). *6 yaş grubundaki çocukların benlik algıları ile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- İkiz, S., Öztürk Samur, A.** (2016). Okul öncesi dönem çocuklarında fiziksel ve ilişkisel saldırganlığın ebeveyn tutumları açısından incelenmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(35), 159-175.
- İlgaz, D.** (2024). *Ergen ebeveynleri için anne baba gelişim programının anne babaların ebeveynlik stillerine ve stres düzeylerine etkisi*. (Doktora Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnci, M. A., Deniz, Ü.** (2015). Baba tutumları ile çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası ve kardeş sayısı değişkenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2).
- Işıkoğlu Erdoğan, N., Yoleri, S., Tetik, G.** (2017). Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların mizaç özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 226-239.

- Işıkol, K.** (2019). *Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin akılcı olmayan inançları ve ebeveynlik öz yeterlik algıları ile çocukların sosyal beceri ve problem davranışları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İşmar, Z., Şehitoğlu, G.** (2021). Akademik benlik algısı ve akademik başarı arasındaki ilişki üzerine bir araştırma, *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 78-99.
- Jerusalem, M., Mittag, W.** (1995). Self-efficacy in stressful life transitions. In A. Bandura (Ed.), *Self-efficacy in Changing Societies* (pp. 177-201). Cambridge University Press.
- Jones, T. L., Prinz, R. J.** (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review, *Clinical Psychology Review*, 25, 341-363.
- Junttila, N., Vauras, M., Laakkonen, E.** (2007). The role of parenting self-efficacy in children's social and academic behavior, *European Journal of Psychology of Education*, 22(1), 41-61.
- Kağıtçıbaşı, Ç.** (2007). Social norms and authoritarianism: A Turkish-American comparison, *Journal of Personality and Social Psychology*, 16(39), 444-451.
- Kağıtçıbaşı, Ç., Cemalcılar, Z.** (2017). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kandır, A., Alpan, Y.** (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime anne-baba davranışlarının etkisi, *Aile ve Toplum*, 10(4), 33-38.
- Karabulut Demir, E.** (2007). *Ebeveyn tutum ölçeği (etö)*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karabulut Demir, E., Şendil, Gül.** (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ), *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15-25.
- Karaca, N. H., Aral, N.** (2019). Investigation of the effect of various demographical characteristics on pre-schoolers' self concept, *Eurasian Journal of Educational Research*, 71, 97-118.
- Karaman, M.** (2024). *4-6 yaş çocuğa sahip ebeveynlerin istismar farkındalık düzeyinin algılanan ebeveyn tutumuyla olan ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Koç Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karoğlu, H., Ünüvar, P.** (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının gelişim özellikleri ve sosyal beceri düzeyleri, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 231-254.
- Kartal, M. S.** (2022). Ebeveyn tutumunun çocuğun mizaç ve kişilik özellikleri üzerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, A., Saçkes, M.** (2004). Benlik saygısı geliştirme programının ilköğretim 8. Sınıf öğrencilerinin benlik saygısı düzeylerine etkisi, *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 3(21), 49-56.

- Kaya, M.** (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kara, M., Çetinkaya, Ş.** (2019). Türk toplumunda babalık kavramı ve baba-bebek bağlanmasında hemşirelik, *Türkiye Klinikleri*, 11(2), 200-210.
- Kayım, F., Ayaz, M.** (2019). 3-4 yaş grubu çocuklarda benlik kavramı ve ebeveyn tutumlarının cinsiyetler açısından karşılaştırılması, *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 11(3), 241-254.
- Kenç, M. F., Oktay, B.** (2002). Akademik benlik kavramı ve akademik başarı arasındaki ilişki, *Eğitim ve Bilim*, 27(124), 71-79.
- Kendall, S., Bloomfield, L.** (2005). Developing and validating a tool to measure parenting self-efficacy, *Journal of Advanced Nursing*, 51(2), 174-181.
- Khanum, S., Mushtaq, R., Kamal, M. D., Nishtar, Zuhaib, Lodhi, K.** (2023). The Influence of parenting styles on child development, *Journal of Policy Research*, 9(2).
- Kılıçaslan, Y.** (2012). *Okul öncesine devam eden 5-6 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramlarının annelerinin yaşam doyumları bağlamında incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kochanska, G., Koenig, J. L., Barry, R. A., Kim, S., Yoon, J. Y.** (2012). Children's conscience during toddler and preschool year, moral self, and a competent, adaptive developmental trajectory, *Developmental Psychology*, 46(5), 1320-1332.
- Köksal Akyol, A.** (2002). Yatılı ilköğretim bölge okullarında okuyan çocukların benlik kavramlarının incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(23), 1-6.
- Kolburan, G., Tari Cömert, I., Narter, M., İşözen, H.** (2012). Parental attitude perception in adolescents by gender, *Social and Behavioral Sciences*, 47, 1299-1304.
- Kong, C., Yasmin, F.** (2022). Impact of parenting style on early childhood learning: Mediating role of parental self-efficacy, *Developmental Psychology*, 13.
- Kotil, Ç.** (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kulaksızoğlu, A.** (2011). *Egenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kuppens, S., Cuelemans, E.** (2019). Parenting styler: A closer look at a well-known concept, *Journal of Child and Family Studies*, 28(1), 168-181.
- Kurnaz, H.** (2019). *60-66 aylık çocukların kendilik algıları ile annelerin öz yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Okan Üniversitesi, Temel Eğitim Anabilim Dalı, İstanbul.

- Kuru Turaşlı, N.** (2006). *6 yaş grubu çocuklarda benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programının etkililiğinin incelenmesi*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kuru Turaşlı, N., Zembat, R.** (2013). 6 yaş grubu çocuklarda “benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programı”nın etkililiğinin incelenmesi, *NEÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 1-16.
- Kuru-Turaşlı, N.** (2014). Validity and reliability of the DeMoulin self-concept developmental scale for Turkish preschoolers, *Eurasian Journal of Education Research*, 55, 55-72.
- Kuzucu, Y.** (2011). Değışen babalık rolü ve çocuk gelişime etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Kwong, K. L., Lam, D., Tsui, S., Ngan, M., Tsang, B., Lai, T. S., Lam, S. M.** (2016). Self-esteem in adolescents with epilepsy: Psychosocial and seizure-related correlates, *Epilepsy & Behavior*, 63, 118-122.
- Lau, S., Siu, C. K. K., Chik, M. P. Y.** (1998). The self-concept development of chinese primary school children: A longitudinal study, *Centre for Child Development*, 5(1), 69-97.
- Law, K. H., Dimmock, J., Guelfi, K. J., Jackson, B.** (2019). Stress, depressive, symptoms, and maternal self-efficacy in first-time mothers: Modelling and predicting change across the first six months of motherhood, *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 11(1), 126-147.
- Leahy-Warren, McCarthy, G., Corcoran, P.** (2011). First-time mothers: Social support, maternal parental self-efficacy and postnatal depression, *Journal of Clinical Nursing*, 21(3-4), 388-397.
- Leflot, G., Onghena, P., Colpin, H.** (2010). Teacher–child interactions. Relations with children's self-concept in second grade, *Infant and Child Development*, 19, 385-405.
- Li, D., Li, W., Zhu, Xingchen, Z.** (2023). Parenting style and children emotion management skills among Chinese children aged 3-6: the chain mediation effect of self-control and peer interactions, *Developmental Psychology*, 14
- Liu, M., Guo, F.** (2010). Parenting practices and their revelance to child behaviors in Canada and China, *Scandinavian Journal of Psychology*, 51(2), 109-114.
- Markus, H. R., Kitayama, S.** (1991) Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation, *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Markus, H., Wurf, E.** (1987). The dynamic self-concept: A social psychological perspective. *Annual Review of Psychology*, 38(1), 299-337.
- Mash, E. J., Johnston, C., Kovitz, K.** (1983). A comparison of the mother-child interactions of physically abused and non-abused children during

- play and task situations. *Journal of Clinical Child Psychology*, 12(3), 337-346.
- Matalon, C., Turliuc, M. N.** (2023). Parental self-efficacy and satisfaction with parenting as mediators of the association between children's noncompliance and marital satisfaction, *Current Psychology*, 42, 15003-15016.
- Meece, D., Robinson, C. M.** (2014). Father-child interaction: associations with self-control and aggression among 4.5-year-olds, *Early Child Development and Care*, 184(5), 783-794.
- Mills, T. A., Lavender, T.** (2011). Advanced maternal age, *Obstetrics, Gynaecology & Reproductive Medicine*, 1(4), 107-11.
- Moghaddam, M. F., Rakhshani, T., Assareh, M., Validad, A.** (2017). Child self-esteem and different parenting styles of mothers: a cross-sectional study, *Archives of Psychiatry and Psychotherapy*, 19(1), 37-42.
- Moreno, A. G., Simoes, C., Santos, A. C., Jurado, M. M.** (2024). Creative self-efficacy and social skills in a portuguese sample of university students: links with self-esteem, academic achievement and life satisfaction, *Investigation in Health, Psychology and Education*, 14, 2966-2977.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., Robinson, L. R.** (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation, *Social Development*, 16(2), 361-388.
- Mou, W.** (2023). A quantitative analysis of the relationship between education level and income, *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 12, 160-166.
- Murdock, K.** (2013). An examination of parental self-efficacy among mothers and fathers, *Psychology of Men and Masculinity*, 14, 314-323.
- Nettle, D.** (2019). *Kişilik: Psikoloji Biliminin İnsan Doğasına Dair Söyledikler*. (T. Deniz, Çev.). Akılçelen Kitaplar.
- Ogelman Gülay, H., Topaloğlu Çiftçi, Z.** (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile annelerinin ebeveyn özyeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 241-271.
- Ok, S.** (2016). Öğretmen ve ailelere göre okul öncesi eğitimde okul-aile işbirliğinin önemi, *İstanbul Aydın Üniversitesi*, 8(32), 61-80.
- Öngider, N.** (2013). Anne-baba ile okul öncesi çocuk arasındaki ilişki, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.
- Öz Yıldırım, O., Hendekçi, A., Çelik Eren, D., Aydın Avcı, İ.** (2024). The relationship between parenting self-efficacy levels of mothers and their awareness of child abuse: A descriptive study, *International Journal of Caring Sciences*, 17(3), 1811-1819.
- Özada, A., Duyan, V.** (2018). Ebeveyn-çocuk ilişkisi ve zorbalık, *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 12(1), 49-55.

- Özçiçek, G.** (2014). *Çocuğun benlik kavramının olumluluğu, annenin mükemmeliyetçiliği ve anne kabul red algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, D., Erüzün, H. M., Kuru, N.** (2021). 1952'den 2021'e Türkiye'deki okul öncesi eğitim programlarında sosyal-duygusal gelişim, *JRES*, 8(2), 314-335.
- Özdemir, G.** (2019). *Annelerin 3-6 yaş çocuklarına sağladıkları ev ortamının uyarıcılığı ile ebeveyn öz yeterlik düzeyi arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, Y.** (2010). Ergenlik dönemi benlik kurgusunun gelişiminin anababanın çocuk yetiştirme biçimleri açısından incelenmesi, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(2), 83-90.
- Özen, Y.** (2003). Özel ben-bilinçliliği, genel ben-bilinçliliği, *Bilge Adam Dergisi*, 4, 60-65.
- Özen, Y., Gülaçtı, F.** (2010). Benlik-kavramı ve benliğin gelişimi bilen benliğe geresinim var mı?, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 21-37.
- Özkul, F. B.** (2015). *48-60 aylık çocukların babalarının ebeveyn öz yeterlik algılarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öztabak, M., Özyürek, A.** (2018). Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki üzerinde bir inceleme, *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(5), 385-395.
- Öztemel, K.** (2009). *Ergenlerin çalışma anlayışının incelenmesi*. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A., Gümüş, H., Çalışkan, K., Şirin, T., Gerçek, H.** (2020). İlkokul öğrencilerinin benlik kavramlarının incelenmesi, *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(1), 1-13.
- Özyürek, A., Tezel Şahin, F.** (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.
- Papaleontiou-Louca, E., Omari, A. O.** (2020). The (neglected) role of the father in children's mental health, *New Ideas in Psychology*, 59.
- Paulus, M., Licata, M., Gniewosz, B., Sodian, B.** (2018). The impact of mother-child interaction quality and cognitive abilities on children's self-concept and self-esteem, *Cognitive Development*, 48, 42-51.
- Paun, C. N.** (2024). The parental impact on education: understanding the correlation between the parental involvement and academic results, *Acta Educationis Generalis*, 14(2), 16-26.
- Pekel Uludağlı, N.** (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları, *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.

- Pekşen Akça, R.** (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları, *Akademik Bakış Dergisi*, 29, 1-13.
- Polat, Ö., Akşin, E.** (2015). A study of the relationship between self-concept and primary school readiness in 60-72 month-old children and the analysis of their primary school readiness and self-concept according to some variables, *European Journal of Research on Education*, 3(2), 14-21.
- Poyraz, H., Dere, H.** (2003). *Okulöncesi Eğitimin İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Putwain, D., Sander, P., Larkin, D.** (2013). Academic self-efficacy in study-related skills and behaviors: relations with learning-related emotions and academic success, *The British Journal of Educational Psychology*, 83(4), 633-650.
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Roper, S. O., Hart, C. H.** (1995). Authoritative, authoritarian, and permissive parenting practices: Development of a new measure, *Psychological Reports*, 77(3), 819-830.
- Rominov, H., Giallo, R., Whelan, T. A.** (2016). Fathers' postnatal distress, parenting self-efficacy, later parenting behavior, and children's emotional-behavioral functioning: A longitudinal study. *Journal of Family Psychology*, 30(8), 907-917.
- Roskam, I., Meunier, J. C.** (2012). The determinants of parental childrearing behavior trajectories: The effects of parental and child time-varying and time-invariant predictors, *International Journal of Behavioral Development*, 36(3), 186-196.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atli, S., Şahin, B. K.** (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları, *Mersin Üniversitesi Fakültesi Dergisi*, 11(3), 972-991.
- Salonen, A. H., Kaunonen, M., Astedt-Kurki, Järvenpää A. L., Isoaho H., Tarkka, M. T.** (2009). *Parenting self-efficacy after childbirth, Comparative Study*, 65(11), 2324-2336.
- Sampthirao, P.** (2016). Self -concept and interpersonal communication, *The International Journal of Indian Psychology*, 3(3), 73-85.
- Sancak, C.** (2024). *Kabin memuru annelerin ebeveyn öz yeterliği ile ayrılma kaygısı arasındaki ilişkide güven algısının düzenleyici rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Sanders, M. R., Woolley, M. L.** (2005). The relationship between maternal self-efficacy and parenting practices: implications for parent training, *Child: Care, Health and Development*, 31(1), 65-73.
- Şanlı, D., Öztürk, C.** (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şanlı, D., Öztürk, C.** (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.

- Şanlı, Z. S.** (2012). *Probleme dayalı altı aşamalı ders işleme modelinin anaokuluna giden 60-72 aylık çocukların benlik algılarına etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, M., Cenkseven, F.** (2008). İlköğretim öğrencilerinde okul yaşam kalitesi ve benlik kavramı, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2).
- Sarıca, E.** (2013). *Ebeveynlerin sosyal sorun çözmeye yönelimi ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Sarıca, Ö.** (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 ve 6 yaş grubu çocuklarının benlik kavramlarının çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sarısoy Aksüt, G.** (2022). Ebeveyn öz-yeterliliği üzerine bir derleme: Müdahale programlarına yönelik bir bakış, *Nesne*, 10(26), 620-636.
- Schunk, D. H.** (1990). Goal setting and self-efficacy during self-regulated learning, *Educational Psychologist*, 25, 71-86.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., Yaşa, S.** (2008). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların annelerinin ebeveynliğe yönelik tutumları, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 413-428.
- Seçer, Z., Ogelman, H. G., Önder, A.** (2013). The analysis of the relationship between fathers' parenting self-efficacy and the peer relations of preschool children, *Early Child Development and Care*, 183(1), 63-74.
- Seetharaman, M., Benjamin, A., McGrath, M. J., Vance, A. J.** (2022). Parenting self-efficacy instruments for parents of infants and toddlers: A review, *International Journal of Nursing Studies Advances*, 4.
- Seki, T., Dilmaç, B.** (2020). Benlik saygısı ve ilişkisel faktörler: Bir meta-analiz çalışması, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 853-873.
- Şenol, F. B., Karaca N. H.** (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 1-19.
- Sezer Ö., Oğuz, V.** (2010). Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin ana baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 743-758.
- Sezer, Ö.** (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Singh, S.** (2017). Parenting style in relation to children's mental health and self-esteem: A review of literature, *Indian Journal of Health and Well-being*, 8(12), 1522-1527.
- Soyoglu, F.** (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile ebeveyn öz yeterlik ve öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin*

incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Spilt, J. L., van Lier, P. A. C., Leflot, G., Onghena, P., Colpin, H. (2013).** Children's social self-concept and internalizing problems: The influence of peers and teachers, *Child Development*, 85(3), 1248-1256.
- Starmans, C. (2017).** Children's theories of the self, *Child Development*, 88(6), 1774-1785.
- Steinberg, L. (2001).** We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect, *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1-19.
- Sümer, N., Anafarta Şendağ, M. (2009).** Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı, *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Sümer, N., Gündoğdu Aktürk, E., Helvacı, E. (2010).** Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış, *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(25), 42-49.
- Sümer, N., Güngör, D. (1999).** Çocuk yetiştirme stillerinin bağlanma stilleri, benlik değerlendirmeleri ve yakın ilişkiler üzerindeki etkisi, *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(44), 35-58.
- Tarran, M., MacKenzie, L., Hewitt, L. A. (2006).** Friendship group identification, multidimensional self-concept, and experience of developmental tasks in adolescence, *Journal of Adolescence*, 29(4), 627-640.
- Taylor, C. T., Alden, L. E. (2006).** Parental overprotection and interpersonal behavior in generalized social phobia, *Behavior Therapy*, 37(1), 14-24.
- Tekin, S. S. (2022).** Ebeveynlik stilleri ile 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerileri ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişki. (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Telef, B. B. (2013).** Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin öz-yeterliklerinin ve psikolojik belirtilerinin incelenmesi, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 33-49.
- Telli, A. A., Özkan, H. (2016).** 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi, *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2), 127-134.
- Teti, D. M., Gelfand, D. M. (1991).** Behavioral competence among mothers of infants in the first year: The mediational role of maternal self-efficacy, *Child Development*, 62, 918-929.
- Teti, D. M., O'Connell, M. A., Reiner, C. D. (1996).** Parental sensitivity, parental depression and child health: The mediational role of parental self-efficacy, *Early Development & Parenting*, 5(4), 237-250.

- Tezel Şahin, F., Özyürek, A. (2008).** 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
- Topal Camcı, F. (2022).** 5-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocuklarının benlik algıları ile ekran maruziyetleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Trawick Smith, J. (2014).** Erken Çocukluk Döneminde Gelişim. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W. (2001).** Teacher efficacy: Capturing an elusive construct, *Teaching and Teacher Education*, 17, 783-805.
- Tunç, A. (2002).** *The relationship between parenting style and self-esteem.* (Yüksek Lisans Tezi). The Graduate School Sciences of Middle East Technical University, Ankara.
- Türkmen, S., Özbey, S. (2018).** 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının benlik algılarının bazı değişkenler ve motivasyon düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi, *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 4(12), 606-620.
- Ulutürk Akman, S. (2021).** Mutluluk ve yaşam memnuniyetinin belirleyicileri: Türkiye istatistik kurumu yaşam memnuniyeti araştırması üzerine analizler, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 81, 35-69.
- Uyanık Balat, G. (2014).** Okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin özyeterlilik ve depresyon düzeylerinin incelenmesi, *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 661-667.
- Uyanık Balat, G., Yılmaz, E. (2014).** Okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ebeveyn öz yeterlilik algılarının incelenmesi, *Education Sciences*, 9(4), 394-402.
- Uygun, N., Kozikoğlu, İ. (2020).** Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(3), 1494-1507.
- Uykan, E., Akkaynak, M. (2019).** Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Uzun, H., Baran, G. (2015).** Çocuk ebeveyn ilişki ölçeği'nin okul öncesi dönemde çocuğu olan babalar için geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 30-40.
- Ünlü, N. (2020).** Ebeveyn tutumlarının okul öncesi dönemdeki 36-69 ay aralığında olan çocukların davranış problemlerine etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Üstün, E., Akman, B. (2002).** Korunmaya muhtaç çocukların benlik algısının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 229-233.

- Van Zanden, B., Marsh, H. W., Seaton, M., Parker, P.** (2015). Self-concept: from unidimensional to multidimensional and beyond, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 21, 460-468.
- Verschueren, K., Doumen, S., Buyse, E.** (2012). Relationships with mother, teacher, and peers: unique and joint effects on young children's self-concept, *Attachment & Human Development*, 14(3), 233-248.
- Williams, L. R., Degnan K. A., Perez-Edgar, K. E., Henderson, H. A., Rubin, K. H., Pine, D. S., Steinberg, L., Fox, N. A.** (2009). Impact of behavioral inhibition and parenting style on internalizing and externalizing problems from early childhood through adolescence, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37(8), 1063-1075.
- Wilson, S. R., Gettings, P. E., Guntzviller, L. M., Munz, E. A.** (2014). Parental self-efficacy and sensitivity during playtime interactions with young children: Unpacking the curvilinear association, *Journal of Applied Communication Research*, 42(4), 409-431.
- Wittkowski, A., Garrett, C., Calam, R., Weisberg, D.** (2017). Self-report measures of parental self-efficacy: A systematic review of the current literature, *Journal of Child and Family Studies*, 26(11), 2960-2978.
- Wright, S. L., Perrone-McGovern, K. M., Boo, J. N., White, A. V.** (2014). Influential factors in academic and career self-efficacy: Attachment, supports, and career barriers. *Journal of Counseling & Development*, 92(1), 36-46.
- Yap, F. D., Nasır, N., Bronz, K. S. M., Lau, Z. H. S.** (2019). Variables which predict maternal self-efficacy: A hierarchical linear regression analysis, *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 32(4), 841-848.
- Yaprak, Y.** (2017). *Geç ergenlik dönemindeki bireylede olumsuz benlik algısının sanal zorbalığa etkisi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavuz, E. A., Güven, G., Bayındır, D., Sezer, T., Yılmaz, E.** (2016). Annelerin çocuğunu kabul düzeyi ile çocukların benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 1065-1081.
- Yavuz, M., Yıkılmış, A.** (2022). An investigation of the relationship between parental self-efficacy and marital adjustment levels of parents of disabled individuals, *International Journal of Curriculum and Instruction*, 14(1), 378-403.
- Yavuzer, H.** (2004). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H.** (2018). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazıcı, Z., Taştepe, T.** (2013). Relationship between family environment perception of parents and children's self concept perception, *Journal of Human Sciences*, 10(2), 98-112.
- Yersel, Z.** (2019). *Çocuk ve ergenlerde anne-baba tutumu ve bağlanma durumunun algıladıkları benlik saygısı ve çocukluk çağı narsisizmi ile ilişkisi.*

(Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yıldırım Kurtuluş, H.** (2016). Okul öncesi kuruma devam eden 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldız Çiçekler, C., Alakoç Pirpir, D.** (2015). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocuklarının benlik kavramlarının incelenmesi, *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 491-500.
- Yılmaz Bolat, E.** (2018). Anne baba tutumlarının çocukların sosyal becerileri üzerindeki etkisi, *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 32-38.
- Yılmaz, A.** (1999). Çocuk yetiştirme tutumları: Kuramsal yaklaşımlar ve görgül çalışmalar, *Türk Psikoloji Yazıları*, 1(3), 99-118.
- Yorulmaz, D.** (2019). Babanın çocuk bakımına katılması, *J Tradit Complem Med*, 2(3), 138-141.
- Yukay Yüksel, M., Yıldırım Kurtuluş, H.** (2016). Okul öncesi dönemdeki 4-5 yaş grubu öğrencilerin benlik kavramı ve bağlanma stillerinin anne davranışları açısından incelenmesi, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, (5)2, 182-195.
- Zembat, R., Koçyiğit, S., Akşin Yavuz, E., Tunçeli, H. İ.** (2018). Çocukların benlik algısı, mizaç ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiler, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(1), 548-567.
- Zembat, R., Kuru Turaşlı, N., Güven, G., Sezer, T., Akşin, E., Yılmaz, E., Bayındır, D.** (2016). Validity and reliability of the DeMoulin self-concept developmental scale for the 36-72 month old children, *Journal of Education and Training Studies*, 4(2), 143-158.
- Zembat, R., Uyanık Balat, G., Çinko, M., Şengül L., Acar M.** (2008). Anasınıfındaki çocukların ailelerinin özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi, *International Conference of Educational Science*, Kıbrıs: Haziran 23-25.
- Zimmerman, B. J.** (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn, *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 82-91.

EKLER

EK A: Etik Kurul İzni

EK B: Ölçek Kullanım İzinleri

EK C: İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

EK D: Sosyodemografik Bilgi Formu

EK E: Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterliği Ölçeği

EK F: Ebeveyn Tutum Ölçeği

EK G: Demoulin Benlik Algısı Ölçeği



EK A: Etik Kurul İzni

Ara Kararlar/Tarih ve Sayı: 29.11.2023-E.24784



BURSA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
ARAŞTIRMA ETİK KURULU



Toplantı Tarihi :27-11-2023
Toplantı No :2023-27
Karar No :2

Dr. Öğr. Üyesi Arzu ÇIRPAN KANTARCIOĞLU ve Beyza ÖZTAŞ'ın "Ebeveyn Öz Yeterliliğinin 5-6 Yaş Çocukların Benlik Algısına Etkisinde Ebeveynlik Stillerinin Aracı Rolü" adlı araştırma yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş olup etik ve bilimsel açıdan sakınca bulunmadığına oy birliği ile karar verilmiştir.

ASLI GİBİDİR

Prof. Dr. Oğuzhan SARIKAYA
Raportör

EK B: Ölçek Kullanım İzinleri

1.

İlgili Makama,

Dr. Öğr. Üyesi Arzu Çırpan KANTARCIOĞLU danışmanlığında Beyza ÖZTAŞ tarafından yürütülecek "Ebeveyn Öz Yeterliliğinin 5-6 Yaş Çocukların Benlik Algısına Etkisinde Ebeveynlik Stillерinin Aracı Rolü" isimli çalışmada kullanılmak üzere, geçerlik güvenirlik ve Türkçe adaptasyon çalışmasını yaptığımız Demoulin Benlik Algısı Testi (3-6) 'nin kullanılmasına izin veriyorum.

25.10.2023

Prof. Dr. Nalan KURU

2.

Sayın Beyza ÖZTAŞ,

BPSE-R ölçeğini tez çalışmanızda kullanabilirsiniz. Ölçeğin orijinalinin geliştirilme makalesini, uyarlama makalesini ve ölçeği ekte gönderiyorum.

Başarılar dilerim

Prof. Dr. Tülin GÜLER YILDIZ

3.

Alıcı: ben ▼

Merhaba Beyza,

ölçeğimizi kullanmandan memnuniyet duyarız. Ekte ilgili malzemeleri yolladım. Arzu hocaya sevgilerimi ilet. Şimdiden başarılar dilerim.



Prof.Dr. Telat Gül ŞENDİL

İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi
Psikoloji

ATLAS VADI KAMPÜSÜ ANADOLU CAD. NO: 40
34408 KAĞITHANE İSTANBUL

EK C: İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

Kurum Dışı Gelen Belge Tarih ve Sayı: 16.01.2024-138219



T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü



Sayı : E-83688308-605.99-94350126
Konu : Araştırma İzni (Beyza ÖZTAŞ)

15.01.2024

DAĞITIM YERLERİNE

- İlgi : a) Milli Eğitim Bakanlığının (Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü) 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı Genelgesi.
b) 13/12/2023 tarihli ve E-43619203-100-133480 sayılı yazımız.
c) 11/01/2024 tarihli Araştırma İzinleri Değerlendirme Komisyonu Tutanağı.

Bursa Teknik Üniversitesi Lisansüstü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Beyza ÖZTAŞ'ın "Ebeveyn Öz Yeterliliğinin 5-6 Yaş Çocukların Benlik Algısına Etkisinde Ebeveynlik Stillerinin Aracı Rolü" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan resmi ve özel bağımsız Anaokulları ve bünyesinde Anasınıfı bulunan okullarda eğitim gören öğrencilere ve öğrenci velilerine eğitim öğretimi aksatmamak ve ilgi (a) Genelgede belirtilen açıklamalara uyulması kaydıyla gerçekleştirilmesi ilgi (c) komisyon tutanağı ile uygun görülmektedir. Müdürlüğümüze bağlı eğitim kurumlarındaki çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde tamamlanması zorunludur. Araştırma kapsamında yürütülecek çalışmaların 2023-2024 eğitim öğretim yılında tamamlanmaması durumunda Müdürlüğümüzden tekrar izin alınması gerekmektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen veri toplama araçlarının kullanılması, elde edilecek kişisel verilerin gizliliği hususuna dikkat edilmesi ve araştırma sonucunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde elektronik ortamda Müdürlüğümüz istatistik42@meb.gov.tr e-posta adresine gönderilmesi gerekmektedir.

Arz/rica ederim.

Murat YİĞİT
İl Milli Eğitim Müdürü

EK D: Sosyodemografik Bilgi Formu

SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

ÇALIŞMAYA KATILAN ÇOCUĞA DAİR BİLGİLER	
1. Çocuğun Doğum Tarihi (Gün/Ay/Yıl olarak belirtiniz):/...../.....	
2. Çocuğunuzun Cinsiyeti: Kız ☐ Erkek ☐	
3. Çalışmaya Katılan Çocuğunuzun Kardeş Sayısı (Sayıya Çocuğun Kendisini Dahil <u>Etmeyiniz</u>):	
4. Çocuğunuzun Eğitime Devam Ettiği Kurum: Özel ☐ Devlet ☐	
5. Çocuğunuzun gelişimsel bir bozukluğu var mı? Evet ☐ Hayır ☐	
ANNEYE DAİR BİLGİLER	
1. Annenin Yaşı:	2. Annenin Öğrenim Düzeyi: İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite Mezunu ☐ Yüksek Lisans Mezunu ☐
3. Annenin Çalışma Durumu: Çalışıyorum ☐ Çalışmıyorum ☐ Emekli ☐	

4. Annenin mesleği (Belirtiniz): 	Doktora Mezunu ☐ Diğer:
BABAYA DAİR BİLGİLER	
1. Babanın Yaşı:	2. Babanın Öğrenim Düzeyi:
3. Babanın Çalışma Durumu: Çalışıyorum ☐ Çalışmıyorum ☐ Emekli ☐	İlkokul Mezunu ☐ Ortaokul Mezunu ☐ Lise Mezunu ☐ Üniversite Mezunu ☐ Yüksek Lisans Mezunu ☐ Doktora Mezunu ☐ Diğer:
4. Babanın Mesleği (Belirtiniz): 	
AİLEYE DAİR BİLGİLER	
1. Ebeveynlerin Medeni Durumu: Evli ☐ Boşanmış ☐ Eşlerden birinin vefatı (Belirtiniz): Diğer:	2. Ailenin Aylık Ortalama Toplam Geliri: 17.000 ve altı ☐ 17.000-34.000 arası ☐ 34.000-51.000 arası ☐ 51.000-68.000 arası ☐ 68.000 üzeri ☐

EK E: Yenilenmiş Berkeley Ebeveyn Öz Yeterliği Ölçeği

Lütfen çocuğunuzla aşağıdaki stratejileri kullanırken kendinize ne derece güvendiğinizi belirtiniz.						
	Hiç Güvenmiyorum	Biraz Güveniyorum	Oldukça Güveniyorum	Güveniyorum	Çok Güveniyorum	Tamamen güveniyorum
1.Çocuğumu dinleme						
2.Çocuğumun duygularını anlama						
3.						
4.Çocuğum yanlış davrandığında aşırı tepki vermekten kaçınma						
5.Çocuğuma onun anlayacağı şekilde açıklamalarda bulunma						

EK F: Ebeveyn Tutum Ölçeği

CÜMLELER		Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2	Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
3						
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5	Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					

EK G: Demoulin Benlik Algısı Ölçeği ve Uygulayıcı Formu

1. Faaliyetimi yaparken öğretmenimden yardım istediğimde, hissederim.
2. Öğretmenimle, ailem hakkında konuştuğumda, hissederim.
19. Okuldayken, hissederim.

1.   	11.   	21.   
2.   	12.   	22.   
3.   	13.   	23.   
4.   	14.   	24.   
5.   	15.   	25.   
6.   	16.   	26.   
7.   	17.   	27.   
8.   	18.   	28.   
9.   	19.   	29.   

ÖZGEÇMİŞ

Ad-SOYAD : Beyza GÜN

ÖĞRENİM DURUMU:

- **Lisans** : 2020, KTO Karatay Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi, Psikoloji
- **Yüksek Lisans** : 2025, Bursa Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji Tezli Yüksek Lisans